Załącznik
do Uchwały Nr II/9/14
Rady Gminy Górowo Iławeckie
z dnia 30 grudnia 2014 r.

Strategia Rozwoju Gminy Górowo Iławeckie na lata 2014-2021

Gmina Górowo Iławeckie

Warmińsko - Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie

Olsztyn, lipiec 2014 r.

Spis treści

I Wstęp ... 5

1.1 Przesłanki opracowania oraz znaczenie Strategii Rozwoju Gminy Górowo Iławeckie ... 5

1.2. Cele Strategii ... 5

1.3. Powiązanie Strategii z innymi dokumentami ... 6

1.4. Horyzont czasowy Strategii ... 7

1.5. Metodologia ... 8

2.1 Ogólne informacje o gminie ... 9

2.1.1 Położenie, powierzchnia ... 9

2.1.2 Historia ... 12

2.2 Środowisko Przyrodnicze ... 13

2.2.1 Rzeźba terenu ... 13

2.2.2 Gleby ... 14

2.2.3 Klimat ... 14

2.2.4. Wody powierzchniowe i podziemne ... 15

2.2.6 Świat zwierzęcy i roślinny ... 17

2.2.7 Tereny i obiekty chronione ... 18

2.4 SPOŁECZEŃSTWO ... 25

2.4.1 Demografia ... 25

2.4.2 Zatrudnienie i rynek pracy ... 30

2.4.3 Bezrobocie ... 30

2.4.4 Bezpieczeństwo ... 35

2.5 GOSPODARKA ... 35

2.5.1 Rolnictwo ... 35

2.5.2 Leśnictwo ... 36

2.5.3 Działalność gospodarcza ... 38

2.5.4 Turystyka 40
2.6 Infrastruktura techniczna 45
2.6.1 Układ drogowy 45
2.6.2 Połączenia autobusowe 46
2.6.3 Gospodarka wodna 46
2.6.4 Gospodarka ściekowa 49
2.6.5 Gospodarka odpadami 51
2.6.6 Energetyka cieplna 51
2.6.7 Elektryfikacja 52
2.6.8. Telekomunikacja 55
2.6.9 Budownictwo 55
2.7 Infrastruktura społeczna 57
2.7.1 Oświata i wychowanie 57
2.7.2 Służba zdrowia 58
2.7.3 Pomoc społeczna 58
2.7.4 Sport 61
2.7.5 Infrastruktura kulturalna 61
2.7.6 Organizacje społeczne 64
2.8 Dochody i wydatki gminy Górowo Iławeckie 66
IV KONSULTACJE SPOŁECZNE- ANKIETY 71
V ANALIZA SWOT 79
4.1 Strefa społeczno-kulturowa 82
4.2 Strefa środowiskowa 83
4.3 Strefa infrastrukturalna 83
4.4 Strefa gospodarcza 84
VI WIZJA GMINY GÓROWO IŁAWECKIE 85

VII PLANY I CELE STRATEGICZNE GMINY GÓROWO IŁAWECKIE NA LATA 2014-2020 85

VIII PROGRAMY OPERACYJNE NA LATA 2014-2020 - MOŻLIWOŚCI ZEWNĘTRZNEGO FINANSOWANIA WYZNACZONYCH CELÓW STRATEGICZNYCH 105

IX ZARZĄDZANIE STRATEGIĄ I JEJ WDRAŻANIE 164

X MONITORING REALIZACJI STRATEGII – PROPONOWANE WSKAŹNIKI 170

XI HARMONOGRAM REALIZACJI STRATEGII 172

XIII PODSUMOWANIE 174

I Wstęp

1.1 Przesłanki opracowania oraz znaczenie Strategii Rozwoju Gminy Górowo Iławeckie

Strategia Rozwoju Gminy Górowo Iławeckie powstała z inicjatywy władz lokalnych, dostrzegających potrzebę kompleksowego rozwoju gminy. Jest odpowiedzią na zmieniające się warunki gospodarowania oraz wzrost konkurencyjności otoczenia.

Podstawą do określenia celów priorytetowych, którymi będzie się kierowała Gmina Górowo Iławeckie w latach 2014-2021 było przygotowanie diagnozy społeczno-gospodarczej. Była ona nie tylko zbiorem ogólnodostępnych danych o podstawowych zasobach gminy, ale także wynikiem przeprowadzonych konsultacji społecznych (w formie badania ankietowego) i z przedstawicielami samorządu będących oceną warunków życia w gminie oraz określeniem głównych obszarów problemowych. To właśnie na podstawie tych danych określono wizję, a także cele strategiczne i odpowiadające im cele operacyjne, które w zamierzeniu mają doprowadzić do poprawy jakości życia mieszkańców Gminy, co jest głównym celem opracowanego dokumentu.

Strategia Rozwoju Gminy stanowi podstawę do ubiegania się o pozabudżetowe środki pomocowe, krajowe i zagraniczne, w tym środki z Unii Europejskiej. Wśród kluczowych czynników determinujących potrzebę opracowania Strategii należy wymienić:

- zmniejszenie dysproporcji w dostępie do infrastruktury,
- wzrost aktywności społeczno-gospodarczej,
- rozwój wchodzących w skład gminy miejscowości,
- podejmowanie nowych wyzwań i konsekwentne realizowanie zaplanowanych działań.

1.2. Cele Strategii

Istotą stworzenia niniejszej Strategii jest zapewnienie gminie Górowo Iławeckie trwałego i zrównoważonego rozwoju oraz konkurencyjnej pozycji w powiecie, regionie, województwie, Polsce i w Europie. Strategia opiera się na wewnętrznym potencjale sił i uwzględnia wewnętrzne słabości mając na uwadze położenie geograficzne, tradycję, walory środowiskowe oraz uwarunkowania historyczne i kulturowe.

Strategia jest dokumentem, który w znaczący sposób wpływa na tempo oraz kierunki rozwoju gospodarczego gminy. Poprzedzona szczegółową analizą umożliwia identyfikację istniejących problemów, a następnie wybór najkorzystniejszego ich rozwiązania.

1.3. Powiązanie Strategii z innymi dokumentami

Strategia Rozwoju Gminy Górowo Iławeckie została przygotowana w oparciu o dokumentację oraz analizę danych, spotkania warsztatowe z przedstawicielami wszystkich środowisk gminy, a także gminne, powiatowe, wojewódzkie oraz krajowe dokumenty strategiczne. Strategia ta jest wyrazem oczekiwań, potrzeb oraz ambicji mieszkańców gminy Górowo Iławeckie. Uwzględnia nowe szanse, prawa oraz zobowiązania wynikające z członkostwa Polski w Unii Europejskiej.

Do opracowania Strategii wykorzystano informacje pochodzące m.in. z następujących źródeł:

- Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla gminy Górowo Iławeckie na lata 2012-2027
- Strategia rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Górowo Iławeckie na lata 2008-2015
- Stanowisko Krajowej Komisji do Spraw Ocen Oddziaływania na Środowisko w sprawie planowanych przedsięwzięć polegających na budowie farm wiatrowych w gminie Górowo Iławeckie oraz w gminie Sępopol na terenie województwa warmińsko-mazurskiego
- Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Górowo Iławeckie na lata 2004-2007 z perspektywą na lata 2008-2011
- Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Górowo Iławeckie (2000 r.)
- Ocena zasobów pomocy społecznej na rok 2014 dla gminy Górowo Iławeckie
- Opinia dotycząca możliwości otrzymania statusu obszaru ochrony uzdrowiskowej w gminie Górowo Iławeckie (opracowanie dr nauk przyrodniczych Mieczysław Kucharski)
- Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Górowo Iławeckie – Kierunki Zagospodarowania Przestrzennego. Polityka Przestrzenna
- Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Górowo Iławeckie na lata 2014-2022
- Program Ochrony Środowiska dla Gminy Górowo Iławeckie na lata 2012-2015 z perspektywą na lata 2016-2019
- Raport o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego
- dane Głównego Urzędu Statystycznego
- dane Urzędu Statystycznego w Olsztynie

- Strategia na rzecz inteligentnego rozwoju i zrównoważonego rozwoju sprzyjającemu włączeniu społecznemu „Europa 2020”
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ustanowienia programu „Zdrowie na rzecz wzrostu gospodarczego”, trzeciego wieloletniego programu działań UE w dziedzinie zdrowia na lata 2014-2020
- Umowa Partnerstwa
- „Założenia systemu zarządzania rozwojem Polski”
- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – „Polska 2030
- Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego
- Strategia Sprawne Państwo – przyjęta przez Radę Ministrów
- Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie
- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020
- Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020
- Program Operacyjny Polska Wschodnia 2014-2020
- Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014-2020
- Program Operacyjny Polska Cyfrowa 2014-2020
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020
- Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2025
- Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury na lata 2014-2020

Dokument jest zgodny z założeniami Umowy Partnerstwa, Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie, Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2025, Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, Strategii Europa 2020 oraz z założeniami innych dokumentów o zasięgu europejskim, krajowym i regionalnym.

1.4. Horyzont czasowy Strategii

Realizacja Strategii Rozwoju Gminy Górowo Iławeckie przewidziana została na najbliższych 8 lat, to jest w okresie od 2014 do 2021 roku.

1.5. Metodologia

Przystępując do opracowania Strategii Rozwoju Gminy Górowo Iławeckie w oparciu o posiadane dokumenty oraz wyniki ankiet do mieszkańców gminy Górowo Iławeckie poznano otoczenie gminy i zachodzące w nim procesy.

Proces tworzenia niniejszej strategii rozwoju gminy obejmował kilka etapów, wśród których wyróżnić można:

- planowanie działań polegających na zapoznaniu się ze wszystkimi aktualnymi dokumentami strategicznymi na poziomie kraju, regionu, powiatu oraz gminy, w ramach której dokonano analizy współzależności między lokalnymi dokumentami, a dokumentami wyższego szczebla;
- konsultacje z przedstawicielami gminy i podległych jednostek organizacyjnych mające na celu określenie celów strategicznych, operacyjnych oraz kierunków działań gminy;
- prace przygotowawcze, obejmujące m.in. czynności związane z diagnozą obecnego stanu gminy oraz wstępną identyfikacją kluczowych problemów, a następnie wyznaczeniem potencjalnych kierunków rozwoju gminy na lata 2014-2021;
- przygotowanie ankiet kierowanych do przedstawicieli społeczności gminy w celu zebrania informacji nt. problemów i potrzeb mieszkańców;
- konsultacje społeczne mające na celu poznanie oraz hierarchizację celów i potrzeb mieszkańców gminy;
- wybór celów strategicznych, operacyjnych, kierunków działań oraz ustaleniu listy inwestycji;
- konsultacja dokumentu strategicznego przed ostatecznym zatwierdzeniem dokumentu przez Radę Gminy;
- zatwierdzenie Strategii Rozwoju Gminy Górowo Iławeckie na lata 2014-2021.

II CHARAKTERYSTYKA I DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ GMINY GÓROWO IŁAWECKIE

2.1 Ogólne informacje o gminie

2.1.1 Położenie, powierzchnia

Gmina Górowo Iławeckie to gmina wiejska położona w północnej części województwa warmińsko-mazurskiego w powiecie bartoszyckim. Północna granica gminy stanowi granicę państwową z Rosją.

Źródło: opracowanie własne

Gmina Górowo Iławeckie jest jedną z sześciu gmin powiatu bartoszyckiego. W województwie Warmińsko – Mazurskim graniczy od zachodu z gminą Lelkowo i Pieniężno (powiat braniewski), od południa z gminą Lidzbark Warmiński (powiat lidzbarski), od wschodu z gminą Bartoszyce.

Gmina Górowo Iławeckie jest gminą wiejską. Dominującymi funkcjami w gminie jest rolnictwo i leśnictwo, a towarzyszącymi turystyka, rekreacja, obsługa rolnictwa, obsługa leśnictwa.

Lokalizacja gminy Górowo Iławeckie w województwie warmińsko-mazurskim i powiecie bartoszyckim

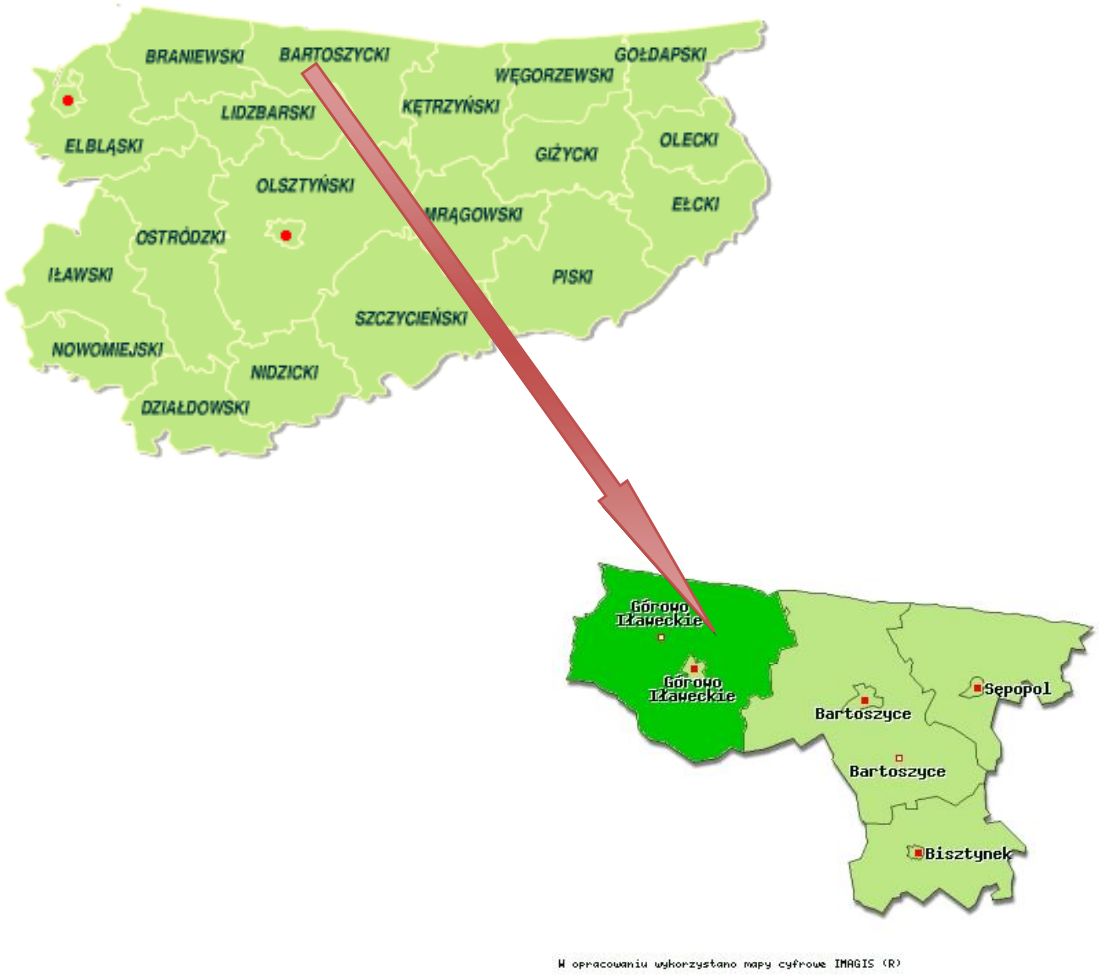

Źródło: www.gminypolskie.pl

Źródło: wrota.warmia.mazury.pl

Cały obszar gminy Górowo Iławeckie liczy 415,91 km^2 (41591 ha). W skład gminy wchodzą 63 zamieszkane miejscowości. W gminie znajduje się 36 sołectw.

Lp.	Sołectwo	Miejscowości w sołectwie	Powierzchnia w km^2
1.	Augamy	Augamy	9,9
2.	Bądze	Bądze, Kanie Iławeckie, Piaseczno, Powiersze	15
3.	Bukowiec	Bukowiec	10,2
4.	Czyprki	Czyprki	1,6
5.	Dęby	Dęby	7,5
6.	Dobrzynka	Dobrzynka,	10
7.	Dwórzno	Dwórzno	7,7
8.	Dzikowo Iławeckie	Dzikowo Iławeckie, Sędziwojewo,	8,8
9.	Gałajny	Gałajny, Nowa Wieś Iławecka	36,7
10.	Glądy	Glądy, Żołędnik	19,7
11.	Grotowo	Grotowo	7,2
12.	Janikowo	Janikowo	11,2
13.	Kamińsk	Kamińsk	2,6
14.	Kandyty	Kandyty	10,7
15.	Kiwajny	Kiwajny, Galiny, Robity	13,7
16.	Krasnołąka	Krasnołąka	4,3
17.	Kumkiejmy	Kumkiejmy, Sigajny, Dulsin, Stabławki,	27,7
18.	Lipniki	Lipniki	6
19.	Pareżki	Pareżki, Orsy	36,4
20.	Paustry	Paustry	8,3
21.	Piasek	Piasek, Bądle, Nowa Karczma	13,5
22.	Piasty Wielkie	Piasty Wielkie	16,8

23.	Pieszkowo	Pieszkowo, Pudlikajmy, Nerwiki, Lisiak	16,9
24.	Sągnity	Sągnity, Worszyny, Wormie, Gniewkowo	17
25.	Skarbiec	Skarbiec	2,2
26.	Sołtysowizna	Sołtysowizna, Paprocina	10
27.	Stega Mała	Stega Mała	8,9
28.	Toprzyny	Toprzyny	4
29.	Wągniki	Wągniki, Wągródka, Worławki	21,2
30.	Wiewiórki	Wiewiórki, Deksyty, Weskajmy	10,2
31.	Wojmiany	Wojmiany	3,6
32.	Wokiele	Wokiele,	3,6
33.	Woryny	Woryny	14,6
34.	Zielenica	Zielenica, Gruszyny	11,3
35.	Zięby	Zięby, Reszkowo	4,7
36.	Żywkowo	Żywkowo, Grądzik	2,5

Źródło: Urząd Gminy Górowo Iławeckie Dane wg stanu na 31.12.2013r.

Na terenie gminy Górowo Iławeckie znajdują się trzy obszary chronionego krajobrazu, lasy ochronne, sześćdziesiąt pomników przyrody, oraz rezerwat przyrody.

2.1.2 Historia

Historia Górowa Iławeckiego sięga czasów najdawniejszych. Miejscowości Gminy powstały na pruskiej ziemi – Natangii, podbitej przez zakon krzyżacki w XIII w. Prusowie żyli tu jako ostatnia grupa pogan w chrześcijańskiej Europie. Z okolicami związany jest – Herkus Monte, jeden z najwybitniejszych wodzów, przywódca największego powstania pruskiego przeciwko Krzyżakom w latach 1260–1274.

Nieco później zostały wybudowane kościoły, które są jednymi z najcenniejszych zabytków architektury sakralnej. Są to pochodzące z XIV–XVI w. obiekty w Pieszkowie, Janikowie, i Bukowcu.

Dwórzno to wieś zapisana w dziejach historii. W 1807 roku doszło tu do krwawych starć wojsk Napoleona z armią rosyjską. Aby upamiętnić te wydarzenia, odbywają się inscenizacje ,,Bitwy pod Dwórznem" z udziałem rekonstruktorów napoleońskich. W 2012 roku z inicjatywy mieszkańców została postawiana tablica upamiętniająca pobyt Napoleona w Dwórznie. Natomiast historia Kamińska bardzo silnie związana jest z II wojną światową. W miejscowości tej mieściło się komando pracy Stalagu IA Stablack – największego obozu jenieckiego w Prusach Wschodnich. W stalagu więzionych było łącznie 300 tysięcy żołnierzy radzieckich, brytyjskich, francuskich, belgijskich, włoskich oraz polskich (w tym obrońców

Westerplatte), tysiące z nich straciły tam życie. W celu upamiętnienia tych okoliczności w 2009 rok został odsłonięty obelisk poświęcony jeńcom i ofiarom obozu.

(źródło: www.gorowoilaweckie.eu).

2.2 Środowisko Przyrodnicze

2.2.1 Rzeźba terenu

Pod względem fizjograficznym większa część gminy Górowo Iławeckie leży w mezoregionie Wzniesień Górowskich (zachodnia część gminy). Część wschodnia gminy leży w Pasie Pobrzeży Bałtyckich, w regionie Niziny Staropruskiej, mezoregionie Niziny Sępopolskiej. Na obszarze Niziny Sępopolskiej przeważa krajobraz równinny, który urozmaicają doliny rzeczne i niewielkie spadki terenu. W części położonej w obszarze Wzniesień Górowskich dominuje ukształtowanie pagórkowate. Rzeźba terenu gminy związana jest z formami polodowcowymi do których należą : moreny czołowe, denne, rynny i zagłębienia w których występują zbiorniki wodne.

Gmina Górowo Iławeckie leży na obszarze węzła hydrograficznego, na którym następuje kulminacja terenów stanowiących obszary zasilania stref źródłowych licznych cieków (Elma, Kamienna-Młynówka, Wałsza, Stradyk i inne mniejsze cieki).
Wg „Hydrologii regionalnej Polski" (pod redakcją Bronisława Paczyńskiego i Andrzeja Sadurskiego, Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa 2007) gmina Górowo Iławeckie leży w granicach dwóch regionów hydrogeologicznych (w Prowincji Wisły):

- w regionie Narwi, Pregoły i Niemna,
- południowo-zachodnia część gminy Górowo Iławeckie w regionie Dolnej Wisły, subregionie Zalewu Wiślanego wyznaczonego w granicach zlewni rzek Elbląg i Pasłęka.

Najwyższy punkt gminy znajduje się w rejonie Wzniesień Górowskich na Górze Zamkowej – 216 m n.p.m. Niższa od niej o 6 m jest Tajemnicza Góra. Pod względem geologicznym Górowo Iławeckie leży w obrębie jednostki tektonicznej zwanej obniżeniem bałtyckim. Najstarszymi utworami obniżenia bałtyckiego są zalegające na głębokości około 2000 m utwory krystaliczne.

(Źródło: Opinia dotycząca możliwości otrzymania statusu obszaru ochrony uzdrowiskowej w gminie Górowo Iławeckie)

2.2.2 Gleby

Na terenie gminy Górowo Iławeckie przeważają gleby brunatne właściwe i kwaśne morfologicznie. Ponadto występują gleby są gleby hydrogeniczne. (torfowe, murszowo-torfowe i murszowate) i bielicowe. Niewielką powierzchnię zajmują mady czarnoziemne i brunatne (występują głównie w dolinach rzek). Pod względem urodzajności gleb gmina plasuje się na ostatnim miejscu w powiecie bartoszyckim.

2.2.3 Klimat

Gmina Górowo Iławeckie leży w mazurskim regionie klimatycznym, we wschodniobałtyckiej dzielnicy klimatycznej, która jest chłodniejsza od sąsiadującej od zachodu dzielnicy zachodniobałtyckiej, lecz cieplejsza niż przyległa od południa dzielnica mazurska. Charakteryzuje się ona następującymi wartościami elementów i zjawisk atmosferycznych:

- liczba dni mroźnych wynosi 38-43,
- liczba dni z przymrozkami 110-125,
- liczba dni z pokrywą śnieżną 60-65 dni.

Opad atmosferyczny wynosi średnio około 600 mm w roku. Okres wegetacyjny trwa około 200 dni. W gminie Górowo Iławeckie przeważają wiatry z kierunku południowo-zachodniego (18,9% udziału w ciągu roku) i wiatry zachodnie (15,2 %). Udział wiatrów południowo- zachodnich jest szczególnie wysoki jesienią i zimą.

Klimat gminy Górowo Iławeckie, podobnie jak klimat Polski, odznacza się dużą różnorodnością i zmiennością typów pogody. Związane to jest z przemieszczaniem się frontów atmosferycznych i częstą zmiennością mas powietrza. Gmina Górowo Iławeckie leży w obrębie północno mazurskiego regionu klimatycznego (wg Atlasu Rzeczpospolitej Polskiej – PAN 1994 r.).

Z pomiarów wykonywanych na posterunku meteorologicznym w Bartoszycach (lata 51 – 70') wynika, że temperatura średnia w roku wynosi 6,9^{o} C, liczba dni gorących (o temperaturze nie mniejszej niż 25° C) wynosiła 24, dni mroźnych (o temperaturze niższej niż O^{o} C) notowano średnio 53, a dni bardzo mroźnych (o temperaturze niższej niż – 10° C) notowano średnio 3 w roku. Temperatura najcieplejszego miesiąca lipca wynosi 17,9^{o} C, a najzimniejszego – lutego – 4,0^{o}C, Czas trwania okresu wegetacyjnego wynosi 195 dni.

Wilgotność względna powietrza wynosi średnio 82% i jest dość typowa dla terenów województwa warmińsko – mazurskiego. Na terenie gminy Górowo Iłowieckie szacowany

roczny opad w skali roku wynosi od 600 mm w części wschodniej gminy do ponad 700 mm w jej części zachodniej.
(Źródło: Opinia dotycząca możliwości otrzymania statusu obszaru ochrony uzdrowiskowej w gminie Górowo Iławeckie)

2.2.4. Wody powierzchniowe i podziemne

Gmina Górowo Iławeckie leży w granicach dwóch regionów hydrogeologicznych wg „Hydrologii regionalnej Polski" (pod redakcją Bronisława Paczyńskiego i Andrzeja Sadurskiego, Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa 2007) w przeważającej części w regionie Narwi, Pregoły i Niemna. Południowo-zachodnia część gminy w regionie Dolnej Wisły, subregionie Zalewu Wiślanego wyznaczonego w granicach zlewni rzek Elbląg i Pasłęka. Na całym terenie gminy występują poziomy wodonośne czwartorzędowe i trzeciorzędowe. Zróżnicowana jest głębokość występowania warstw wodonośnych (od kilkunastu do ponad 170 m) i ich miąższość (kilka - kilkanaście metrów). Teren gminy nie jest objęty zasięgiem żadnego głównego zbiornika wód podziemnych.
Należy podkreślić, że na terenie gminy warstwy wodonośne są stosunkowo dobrze izolowane osadami o słabej przepuszczalności i jakość wód wgłębnych nie jest zagrożona. Jedynym wyjątkiem jest poziom położony w okolicy byłego PGR Paustry, który jest słabo izolowany (poziom obecnie niewykorzystywany).

Zagrożeniem dla indywidualnych ujęć wody i wód gruntowych może być niewłaściwie prowadzona gospodarka ściekowa. Wg „Oceny stanu sanitarno-higienicznego Gminy Górowo Iławeckie za 2011 rok" sporządzonego przez Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Bartoszycach: „*Stan sanitarno-techniczny urządzeń wodnych nie budził zastrzeżeń. Woda jest poddawana uzdatnianiu.*

Wody powierzchniowe

Wzniesienia Górowskie leżą na obszarze węzła hydrograficznego, na którym następuje kulminacja terenów stanowiących obszary zasilania stref źródłowych licznych cieków (Elma Kamienna-Młynówka, Wałsza, Stradyk i inne mniejsze cieki). Cieki w obrębie węzła hydrograficznego charakteryzują się dużą nierównomiernością przepływu, zbliżoną do nieregularności przepływu rzek górskich. Taka nieregularność potęguje erozję gleb i może stanowić zagrożenie powodziowe.

Cała gmina leży w zlewisku Zalewu Wiślanego, przy czym przeważająca część – w dorzeczu Pregoły. Zachodnia część gminy Górowo Iławeckie leży w dorzeczu

Pasłęki, natomiast północna część - w dorzeczu Prochładnej (Świeżej).

Na terenie gminy znajduje się kilka jezior, które są położone głównie w północnej i zachodniej części gminy Górowo Iławeckie. Są to jeziora niewielkie i płytkie.

Sieć hydrograficzna w gminie Górowo Iławeckie jest dobrze rozwinięta. Jedną z głównych rzek w gminie jest Elma (całkowita długość 37,6 km), która przepływa przez gminę Górowo Iławeckie z północy na południe. Elma jest lewobrzeżnym dopływem Łyny. Bierze swój początek na podmokłych położonych na północ od wsi Kumkiejmy. Prawobrzeżnym dopływem Elmy jest rzeka Kamienna-Młynówka (Górowska Młynówka).

Drugą z głównych rzek jest Wałsza. Wałsza jest rzeką drugorzędową (całkowita długość 67 km). Stanowi największy prawobrzeżny dopływ Pasłęki. Źródła Wałszy znajdują się w centralnym punkcie Wzniesień Górowskich, w pobliżu Góry Zamkowej. Rzeka przepływa przez teren gminy Górowo Iławeckie z północy na południe. Lewobrzeżnym dopływem Wałszy jest na terenie gminy Górowo Iławeckie rzeka Katławka.

Rzeka Stradyk jest rzeką trzeciorzędową, prawobrzeżnym dopływem Korniewki (rzeki płynącej na terenie obwodu Kaliningradzkiego). Płynie przez północną część gminy Górowo Iławeckie ze wschodu na zachód.

Podstawowe dane większych rzek

Rzeka	Długość całkowita w km	Powierzchnia zlewni w km^2	Przepływy charakterystyczne m/s		
			SWQ	SSQ	SNQ
Elma	37,6	281	12,30	1,75	0,20
Wałsza	67,0	406	11,5	1,0	0,28
Stradyk	bd	bd	4,2	0,4	0,12

Źródło: Program ochrony środowiska dla Gminy Górowo Iławeckie.

Podstawowe parametry większych jezior

Nazwa	Powierzchnia w ha	Średnia głębokość w m	Objętość w tys m3	Zlewnia
Mulen	20,9	1,6	334,4	Wałszy
Jesionowy Staw	19,8	1,5	297	Stradyka
Reszkowo	14,1	1,9	268,1	Wałszy
Martwe	9,75	1,8	175,5	Stradyka

Źródło: Program ochrony środowiska dla Gminy Górowo Iławeckie.

2.2.6 Świat zwierzęcy i roślinny

Gmina Górowo Iławeckie leży w regionie gdzie przeważa roślinność antropogeniczna (wprowadzona przez człowieka), a roślinność naturalna zachowała się fragmentarycznie w siedliskach skrajnie ubogich lub niedostępnych do wykorzystania przez człowieka Występują tu grądy, lasy liściaste, acidofilne lasy dębowe, kontynentalne bory sosnowe oraz niżowe buczyny.

Największa różnorodność roślin w gminie występuje na obszarach leśnych, podmokłych i mało dostępnych. Znajduje się tam wiele gatunków pospolitych, takich jak trzcina pospolita, pałka wąskolistna i szerokolistna, rdestnica, moczarka kanadyjska, grzybień biały, grążel żółty, ale także gatunki rzadkie i chronione jak: malina moroszka *(Rubus chamaemore),* wawrzynek wilcze łyko *(Daphne mezereum),* podrzeń żebrowiec *(Rotundifiola),* pełnik europejski *(Trollius europaeus),* lepnica litewska *(Silene lithuanica).*

Ponadto na terenie gminy w miejscowości Zabłocie znajdują się złoża torfu (ze złoża Wojciechy B). Zgodnie z oceną Państwowego Zakładu Higieny Instytutu Naukowo-Badawczego w Poznaniu torf ten spełnia kryteria przydatności do celów leczniczych. Oznaczone właściwości torfu a zwłaszcza zawartość mineralnych suchej masie (8.59-21,93%) są charakterystyczne dla torfu ze złóż typu niskiego.

Zasoby torfu zostały zatwierdzone decyzją Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych i Leśnictwa (z dnia 26.02.1997 r., znak KZK/1/67155/K/97). Ilość geologicznych zasobów torfu do celów leczniczych wynosi 754 400 ton zasobów bilansowych w kategorii C_2.

Parametry torfu leczniczego (borowiny) dla złoża „Wojciechy - B”:

- minimalna miąższość złoża – 1.0m
- maksymalna miąższość nadkładu – 0,5m
- maksymalna zawartość substancji nieorganicznych w suchej masie – 25%
- minimalny stopień rozkładu – 30% (H_3)
- ocena bakteriologiczna
  - Miano Coli – ≥ 1,0
  - Miano Coli perfingens – ≥ 0,1

W Gminie Górowo Iławeckie (na terenie Nadleśnictwa Górowo Iławeckie) można spotkać kilka gatunków dużych ssaków, takich jak:

- Łoś - liczebność wynosiła 30 szt. (stan na 10-03-2011).

- Jeleń - liczebność wynosiła 520 szt. (stan na 10-03-2011).
- Daniel - liczebność wynosiła 70 szt. (stan na 10-03-2011).
- Sarna - liczebność wynosiła 2170 szt. (stan na 10-03-2011).
- Dzik - liczebność wynosiła 1055 szt. (stan na 10-03-2011).
- Wilk (umieszczony w Załączniku IV Dyrektywy 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory z 1992 r. - jako gatunek wymagający ścisłej ochrony oraz w Czerwonej Księdze Zwierząt).

Z mniejszych ssaków występuje: borsuk, lis, wiewiórka, jeż europejski, kuna, wydra (umieszczona w Załączniku IV Dyrektywy Siedliskowej), tchórz, norka amerykańska. Ponadto, często spotyka się siedliska bobra (umieszczony w Załączniku IV Dyrektywy Siedliskowej). Z danych Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Olsztynie (stan na 31.03.2011) wynika, że na terenie Nadleśnictwa Górowo Iławeckie liczebność stanowisk bobrów wynosiła 428 z ogólną liczbą osobników 1198.

Ptaki są najliczniejszą grupą zwierząt w Gminie Górowo Iławeckie. Często występują miejsca gniazdowania bociana białego (umieszczonego w Załączniku I Dyrektywy 79/409/EWG w sprawie ochrony dzikich ptaków - jako gatunek objęty szczególną ochroną) - najliczniej na północy gminy, czego przykładem jest Europejskie Centrum Bociana Białego w Żywkowie. Spotyka się także inne gatunki ptaków gniazdujących, wymienione w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej jak: kania czarna, kania ruda, orlik krzykliwy, orzeł bielik, dzięcioł średni, puchacz, bąk, czapla siwa, błotniak zbożowy, bocian czarny i żuraw. Ponadto, licznie występują inne gatunki pospolitych ptaków.

Z płazów i gadów w gminie występują: żmija zygzakowata, padalec zwyczajny, traszka grzebieniasta, traszka zwyczajna, kumak nizinny, grzebiuszka ziemna, ropucha szara, ropucha paskówka, ropucha zielona, rzekotka drzewna, żaba trawna, żaba moczarowa, żaba wodna, żaba jeziorkowa, zaskroniec zwyczajny, jaszczurka zwinka, jaszczurka żyworodna.

(Źródło: Program ochrony środowiska dla Gminy Górowo Iławeckie.)

2.2.7 Tereny i obiekty chronione

Na terenie gminy Górowo Iławeckie ponad 75% powierzchni (168,1 km2) objęte jest obszarem chronionym Natura 2000.

Tereny chronione na obszarze gminy Górowo Iławeckie zajmują 29 953,4 ha (72.%) w tym:

- rezerwaty przyrody 17,3 ha,

- obszary chronionego krajobrazu 29 825,4 ha,
- użytki ekologiczne 110,7 ha.

Wg stanu na 2012r. na terenie gminy zlokalizowanych jest 60 pomników przyrody oraz 1 rezerwat przyrody - „Jezioro Martwe". Rezerwat objęty jest ochroną częściową. Zaliczony jest on do typu rezerwatów florystycznych, do podtypu roślin zielnych i krzewinek. Rezerwat „Jezioro Martwe" utworzono na podstawie Zarządzenia nr 188 ML i PD z dnia 10.XII.1970 r. (MP Nr 5 poz. 34 z dn. 29.I.1971 r.) w celu zachowania i ochrony stanowisk rośliny reliktowej maliny moroszki (*Rubus chamaemorus*). Za rezerwat uznano obszar w leśnictwie Kiwajny, Nadleśnictwo Górowo Iławeckie. Powierzchnia ogólna rezerwatu wynosi 17,30 ha, w tym leśna - 14,08 ha, nieleśnej (linie, rowy) - 0,61 ha (w granicach nadleśnictwa powierzchnia wynosi 14,69 ha) oraz jezioro Martwe o powierzchni 2,61 ha (znajdujące się poza zarządem Lasów Państwowych).

Wśród występujących tu roślin znajdują się gatunki objęte ścisłą ochroną gatunkową:

- widłak jałowcowaty
- malina moroszka
- rosiczka okrągłolistna oraz objęty ochroną częściową grążel żółty

Rezerwat przyrody „Jezioro Martwe"

(Źródło: http://gorowo-ilaweckie.lavinaplatform.com/rezerwat-przyrody)

Obszary chronionego krajobrazu wyznaczono przede wszystkim w dolinach głównych cieków wodnych powiatu i na obszarze węzła hydrograficznego:

1) „Obszar Chronionego Krajobrazu Rzeki Wałszy („OChK Rzeki Wałszy"), o powierzchni 9 834,8 ha, położony na terenie powiatów: Bartoszyce i Braniewo, w gminach: Pieniężno i Górowo Iławeckie

2) Obszar Chronionego Krajobrazu Wzniesień Górowskich („OChK Wzniesień Górowskich"), o powierzchni 11 067,4 ha, położony na terenie powiatów: Bartoszyce i Braniewo, w gminach: Górowo Iławeckie i Lelkowo;

3) Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Elmy („OChK Doliny Elmy"), o powierzchni 8 923,2 ha, położony na terenie powiatów: Bartoszyce i Lidzbark Warmiński, w gminach: Górowo Iławeckie, Bartoszyce i Lidzbark Warmiński;

(Źródło:bip.uw.olsztyn.pl/.../px_obszary_chronionego_krajobrazu_na_terenie_woj. warmińsko-mazurskiego

Granice Obszarów Chronionego Krajobrazu

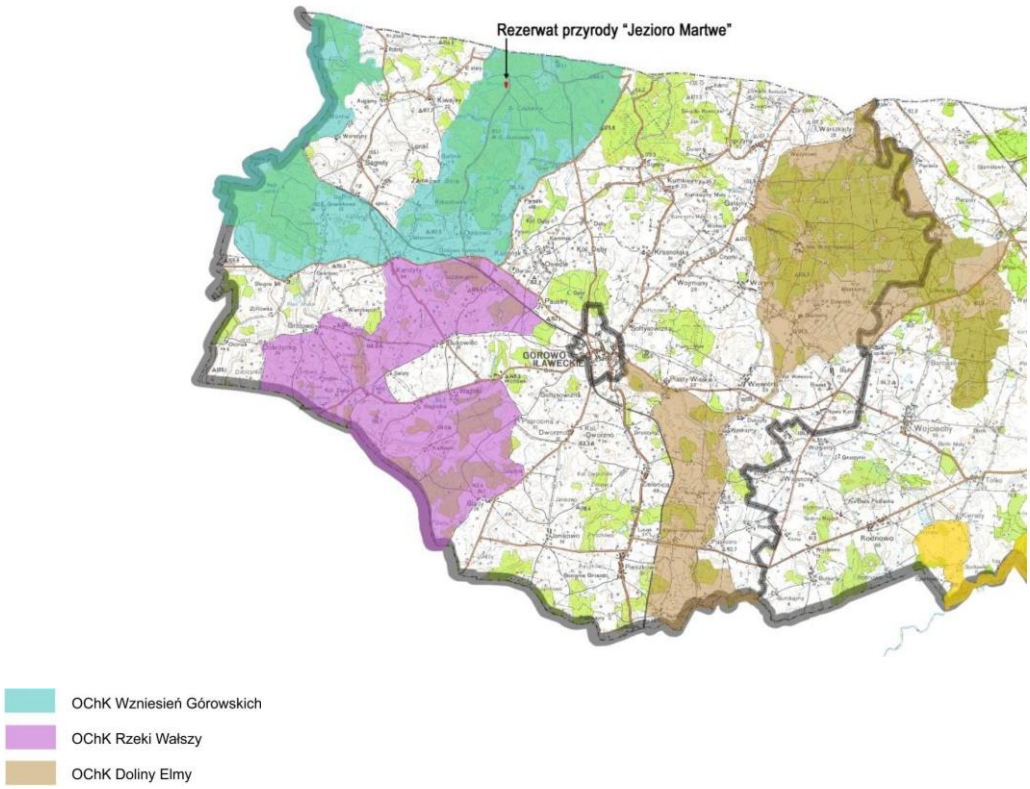

Źródło: Program ochrony środowiska dla Gminy Górowo Iławeckie.

Na terenie gminy Górowo Iławeckie występują 3 użytki ekologiczne

Lp.	Nazwa	Powierzchnia w ha	Typ	Akt ustanawiający	Dziennik Urzędowy
1	Moroszka na Toprzynach	11,81	stanowisko maliny moroszki	Rozporządzenie Nr 79 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego "Moroszka na Toprzynach"	Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. z 2009 r. Nr 105, poz. 1712

2	Malina Moroszka	11,83	torfowisko z rzadkimi gatunkami roślin torfowiskowych	Rozporządzenie Nr 80 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego "Malina Moroszka"	Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. z 2009 r. Nr 105, poz. 1713
3	Grądzik	87,02	obszar łąk śródleśnych nieużytków i zakrzaczeń będących bazę pokarmową dla bociana białego	Rozporządzenie Nr 49 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego "Grądzik"	Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. z 2009 r. Nr 105, poz. 1682

Źródło: http://olsztyn.rdos.gov.pl

Na obszarze gminy znajduje się jeden obszar chroniony w ramach sieci Natura 2000 - Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków „Ostoja Warmińska” PLB280015 o powierzchni 145341,99 ha. Obszar jest położony w północnej części woj. Warmińsko-mazurskiego i ciągnie się pasem długości 115 km i szerokości 10-20 km wzdłuż granicy państwowej z obwodem kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej. „Ostoja Warmińska” została ustanowiona jako obszar Natura 2000 przede wszystkim dla ochrony jednego gatunku - bociana białego, który osiąga tu największą liczebność i największe zagęszczenie w kraju. Jest to jednak również bardzo ważna ostoja dla wielu innych gatunków ptaków, występują tu bowiem aż 93 gatunki ptaków waloryzujące obszary Natura 2000 (w tym 81 gatunków lęgowych i prawdopodobnie lęgowych). Jest wśród nich 38 gatunków z załącznika I Dyrektywy Ptasiej i 15 gatunków z Polskiej czerwonej księgi zwierząt. Ostoja Warmińska rozciąga się na obszarze gmin: Braniewo, Bartoszyce, Górowo Iławeckie, Sępopol, Lelkowo, Pieniężno, Płoskinia, Barciany, Korsze, Srokowo, Kiwity, Lidzbark Warmiński, Węgorzewo.

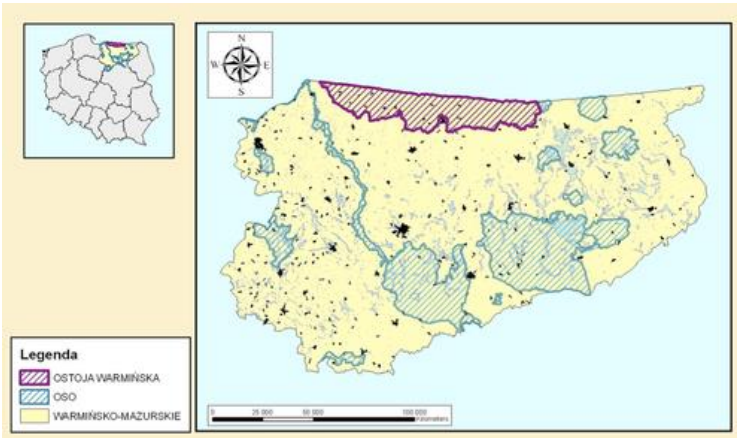

Źródło: http://ochronabociana.pl/

Za najcenniejsze walory awifaunistyczne „Ostroi Warmińskiej" należy uznać:

- najliczniejszą w Polsce lokalną populację bociana białego,
- liczną populację lęgową dwu skrajnie nielicznych w kraju – orlika krzykliwego i żurawia,
- potwierdzone gniazdowanie dwu skrajnie nielicznych w kraju gatunków: gadożera i łabędzia krzykliwego,
- gniazdowanie innych nielicznych w kraju gatunków: bąka, bociana czarnego, gągoła, bielika błoniaka łąkowego, puchacza, zielonki, dzięcioła białogrzbietego i wąsatki,
- możliwe gniazdowanie skrajnie nielicznego w kraju orlika grubodziobego,
- możliwe gniazdowanie kolejnych bardzo rzadkich gatunków: podgorzałki, gęgawy, kani rudej, kani czarnej, rybołowa, kropiatki, puszczyka uralskiego, włochatki, kulika wielkiego, rybitwy białoskrzydłej, dzięcioła trójpalczastego i dzięcioła białoszyjego,
- gniazdowanie lokalnie rzadkich gatunków jak: zausznik, rycyk, dudek,
- dość liczną populację lęgową takich gatunków waloryzujących jak derkacz, przepiórka i gąsiorek.

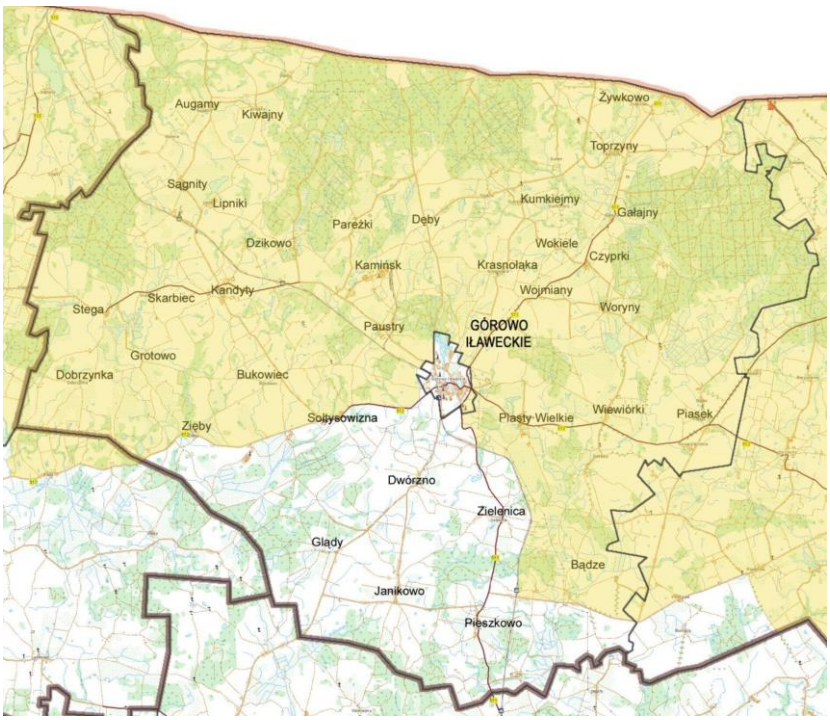

Źródło: Program ochrony środowiska dla Gminy Górowo Iławeckie.

Pomniki przyrody

Na terenie gminy Górowo Iławeckie znajduje się 60 pomników przyrody (ożywionej i nieożywionej). Ochroną objęto przede wszystkim wiekowe okazy dębów, buków, lip, kasztanowców, jesionów i klonów oraz dwa głazy granitognejsy.

2.3 Środowisko kulturowe

Gmina Górowo Iławeckie położona jest na terenie obszaru kulturowego - Natangii. Występuje tutaj znaczna ilość obiektów zabytkowych położonych w miejscowościach, zabytkowe układy urbanistyczne, oraz inne cenne świadectwa dawnych kultur. Obszar gminy nie jest zróżnicowany pod względem nasycenia elementami dziedzictwa kulturowego. Na całym terenie równomiernie występują zespoły tradycyjnej zabudowy wsi. Cechą szczególną jest niewielka ilość budownictwa sakralnego (4 kościoły) oraz małej architektury związanej z kultem religijnym (2 kapliczki). Na terenie gminy tylko znikoma ilość zabytków objęta jest prawną ochroną. Do rejestru zabytków wpisanych jest 7 obiektów, w tym 4 kościoły (Bukowiec, Janikowo, Kandyty, Pieszkowo), pałac w Nerwikach oraz 3 grodziska.

Innym elementem środowiska kulturowego są pozostałości zespołów dworskich i dworsko-parkowych. Na uwagę zasługuje park przypałacowy w Worynach. Istotnym elementem środowiska kulturowego gminy są cmentarze. Na terenie gminy znajduje się 41 cmentarzy (w tym 4 wpisane do rejestru zabytków) w większości ich stan można określić jako zły.

Istotną przeszkodą do podjęcia kompleksowych działań konserwatorskich jest brak podstawowej dokumentacji ewidencyjnej: fiszek, kart ewidencyjnych zabytków architektury i budownictwa oraz specjalistycznej dokumentacji naukowo-historycznej oraz konserwatorskiej.

Generalnie stan zachowania dziedzictwa kulturowego gminy Górowo Iławeckie jest niezadowalający. We wszystkich elementach krajobrazu kulturowego występują zaniedbania ogólne, niedostateczny stan techniczny. Pomimo opisanego stanu zachowania zasobów kulturowych, istnieją na terenie gminy wsie o interesujących układach ruralistycznych, z charakterystyczną architekturą regionalną. Dzięki temu istnieje tu nadal klimat dawnego osadnictwa, wtopiony w układ naturalnego krajobrazu.

Zabytki

Najtrwalszym śladem przeszłości, tradycji i historycznych wydarzeń gminy Górowo Iławeckie są zabytki architektury.

Do najważniejszych i najciekawszych zabytków na terenie naszej gminy należą wymienione poniżej.

Tabela Obiekty zabytkowe w Gminie Górowo Iławeckie wpisane do rejestru zabytków

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Nr rejestru	Data wpisu
1.	Bukowiec	Kościół Św. Jana Chrzciciela wraz z cmentarzem przykościelnym	A-772/O	08.02.1969
2.	Janikowo	Kaplica filialna MB Różańcowej	A-2406/O	15.07.1996
3.	Kandyty	Kościół Narodzenia NMP z cmentarzem przykościelnym	A-771/O	08.02.1969
4.	Nerwiki	Pałac z najbliższym otoczeniem 50 - 100m	A-778/O	06.02.1968
5.	Pieszkowo	Kościół Św. Marii Magdaleny wraz z cmentarzem przykościelnym	A-779/O	06.02.1968
6.	Wiewiórki	cmentarz przykościelny (kościół nie istnieje)	A-1140/O	28.04.1968
7.	Woryny	Park przypałacowy	A-220/O	5.08.2005

Źródło: Zmiana Studium Uwarunkowań I Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Górowo Iławeckie

kościół w Bukowcu

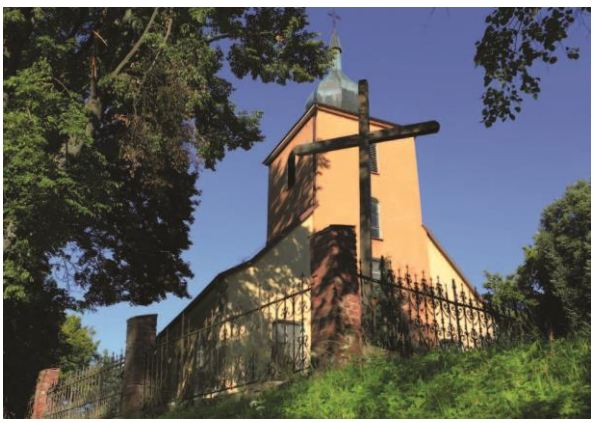

kościół w Kandytach

kościół w Janikowie

kościół w Pieszkowie

Źródło: Urząd Gminy Górowo Iławeckie

Tabela. Stanowiska archeologiczne wpisane do Rejestru zabytków archeologicznych WKZ

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Nr rejestru	Data wpisu
1.	Piaseczno	grodzisko stożkowe starożytne	C-200	29.12.1995
2.	Wiewiórki	grodzisko półwyspowe	C-083	29.12.1969
3.	Wokiele	grodzisko nasypowe	C-119	03.11.1973
4.	Woryny	grodzisko wczesnośredniowieczne „Góra Zamkowa"	C-107	04.12.1972

Źródło: Zmiana Studium Uwarunkowań I Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Górowo Iławeckie

Na terenie gminy znajduje się 218 obiektów nieruchomych znajdujących się w ewidencji zabytków WKZ jako postulowane do objęcia ochroną w tym w miejscowości Dęby – 10 obiektów, Dwórzno-38, Janikowo-36, Krasnołąka -4, Kumkiejmy-17, Pieszkowo-64, Sigajny -1, Wiewiórki -48 obiektów.

2.4 SPOŁECZEŃSTWO

2.4.1 Demografia

Według stanu na dzień 31.12.2013r. gminę Górowo Iławeckie zamieszkiwało 7193 osób w tym 3586 mężczyzn i 3607 kobiet. Gęstość zaludnienia kształtuje się poniżej średniej krajowej. W przybliżeniu wynosi 17 osób/km^2.

W minionych latach liczba mieszkańców gminy Górowo Iławeckie kształtowała się następująco:

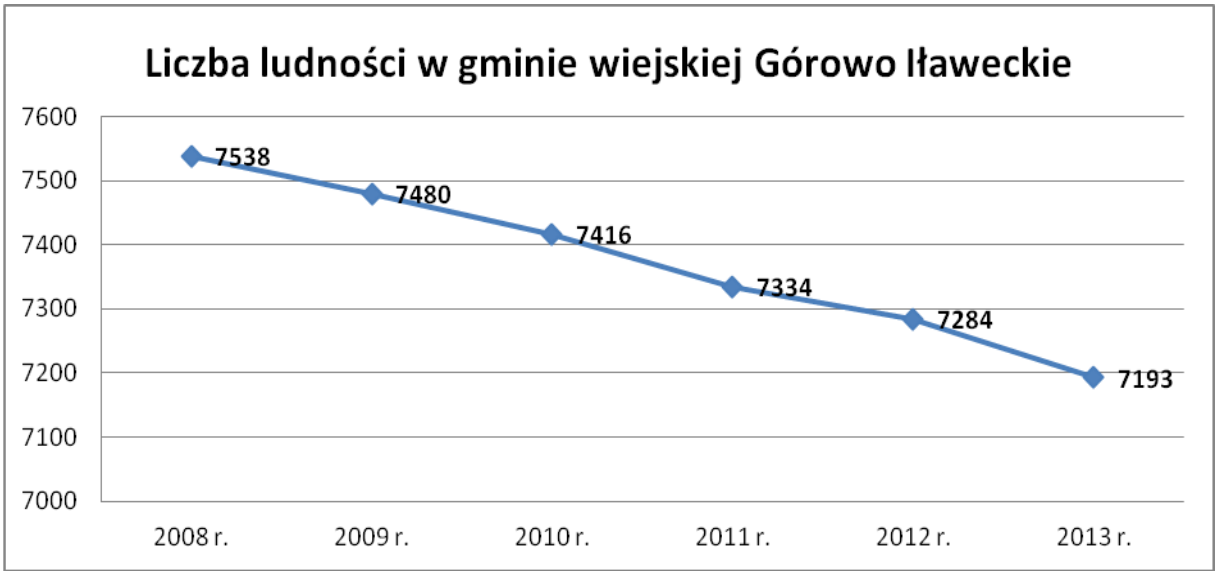

Źródło: *Opracowanie własne na podstawie danych* z ewidencji ludności gminy Górowo Iławeckie

Obecnie obserwuje się systematyczny spadek liczby mieszkańców. W stosunku do 2008 r. w 2013r. liczba ludności zmalała o blisko 4,6%.

Dużym problemem staje się obecnie migracja młodych ludzi, którzy w związku z niemożnością znalezienia zatrudnienia w gminie czy województwie (najwyższa stopa bezrobocia w skali kraju - 22,4 proc), wyjeżdżają w poszukiwaniu pracy do większych aglomeracji, a także poza granice polski. Wzrosła również liczba mieszkańców utrzymujących się z rent, emerytur, zasiłków dla bezrobotnych, spowodowana ogólną sytuacją w kraju.

Tabela. Ludność wg płci w latach 2008-2013

Stan na dzień	Ogółem	w tym	
		mężczyźni	kobiety
31.12 2008	7538	3739	3779
31.12.2009	7480	3709	3771
31.12.2010	7416	3695	3721
31.12.2011	7334	3663	3671
31.12.2012	7284	3632	3652

31.12.2013	7193	3586	3607

Źródło: *Opracowanie własne na podstawie danych z ewidencji ludności gminy Górowo Iławeckie*

Współczynnik feminizacji, liczony jako relacja liczby kobiet przypadających na 100 mężczyzn, wyniósł w gminie Górowo Iławeckie 99.

Przyrost naturalny w gminie Górowo Iławeckie w latach 2008-2013

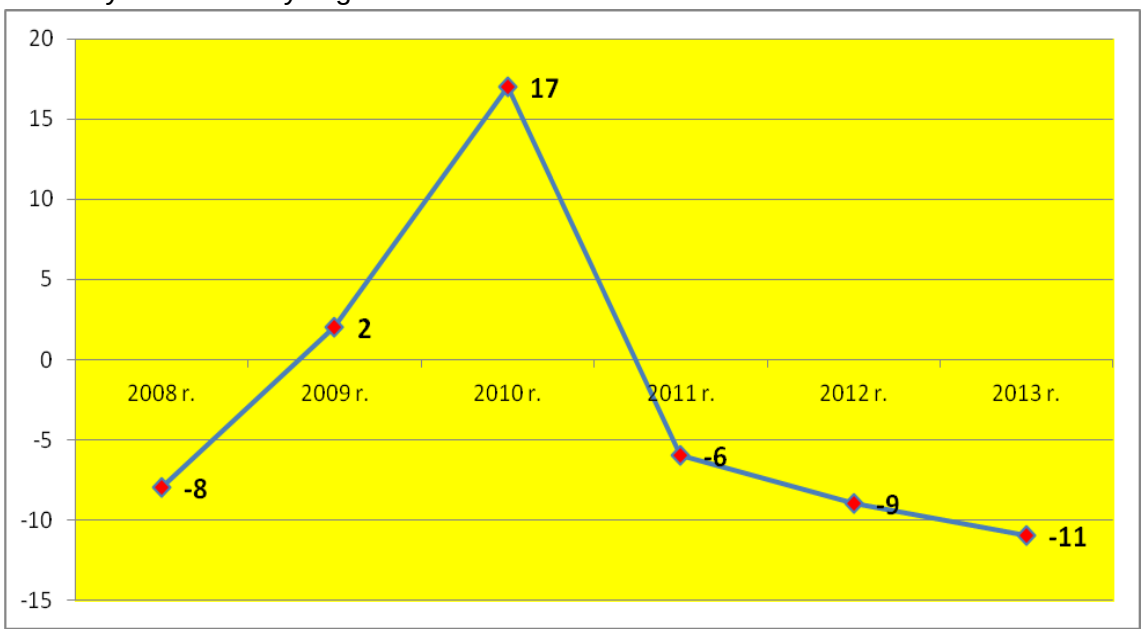

Źródło: *Opracowanie własne na podstawie danych GUS*

Niepokojącym zjawiskiem jest malejący przyrost naturalny. Na przestrzeni lat 2011-2013 przyjmuje on wartości ujemnie i ma tendencje spadkową.

Ludność gminy Górowo Iławeckie w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym wg płci w latach 2007-2013r.

	jednostka miary	2007 r.	2008 r.	2009 r.	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2013 r.
w wieku przedprodukcyjnym								
ogółem	osoba	1659	1565	1516	1557	1485	1453	1405
mężczyźni	osoba	812	774	762	797	769	763	744
kobiety	osoba	847	791	754	760	716	690	661
w wieku produkcyjnym								
ogółem	osoba	4487	4507	4496	4620	4615	4627	4588
mężczyźni	osoba	2440	2442	2449	2518	2525	2522	2506

kobiety	osoba	2047	2065	2047	2102	2090	2105	2082
w wieku poprodukcyjnym								
ogółem	osoba	1050	1039	1058	1054	1059	1046	1073
mężczyźni	osoba	324	320	320	304	304	296	304
kobiety	osoba	726	719	738	750	755	750	769

Źródło: *Opracowanie własne na podstawie danych GUS*

W 2013 r., w porównaniu do 2007 r., zmniejszyła się zarówno liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym (o 15,3%), jak i produkcyjnym (o 2,2%). W dalszym ciągu zwiększała się liczba ludności w wieku poprodukcyjnym (o 2,1%).

Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku przedstawiała się odmiennie zarówno dla mężczyzn i kobiet. W wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym większy był udział mężczyzn (odpowiednio 20,9% i 70,5% mężczyźni, wobec 18,8% i 59,3% kobiety), a w wieku poprodukcyjnym ponad dwukrotnie większy kobiet (21,9% kobiety, 8,6% mężczyźni).

Ważnym czynnikiem decydującym o tempie przyrostu lub spadku liczby ludności, a także o jej rozmieszczeniu w regionie, są migracje. Wg danych GUS za 2013 r. saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych ludności na pobyt stały w powiecie bartoszyckim mieścił się w granicach -8,21 : -5,01

Saldo migracji na 1 000 ludności według powiatów w 2013 r.

Źródło: GUS

Wskaźniki demograficzne

wskaźniki	jednostka miary	2007 r.	2008 r.	2009 r.	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2013 r.
Wskaźnik obciążenia demograficznego								
ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	osoba	60,4	57,8	57,3	56,5	55,1	54,0	54,0
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	osoba	63,3	66,4	69,8	67,7	71,3	72,0	76,4
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	osoba	23,4	23,1	23,5	22,8	22,9	22,6	23,4
Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem								
w wieku przedprodukcyjnym	%	23,1	22,0	21,4	21,5	20,7	20,4	19,9
w wieku produkcyjnym	%	62,4	63,4	63,6	63,9	64,5	64,9	64,9
w wieku poprodukcyjnym	%	14,6	14,6	15,0	14,6	14,8	14,7	15,2
Kobiety na 100 mężczyzn								
ogółem	osoba	101	101	100	100	99	99	99

Źródło : GUS

Prognoza ludności do roku 2035 wykonana przez GUS dla Polski w tym dla województwa warmińsko-mazurskiego zakłada systematyczny spadek liczny ludności. Przyjmując założenia zmian liczby ludności dla województwa warmińsko-mazurskiego dla gmin wiejskich opracowano prognozę dla gminy Górowo Iławeckie

Prognoza liczny ludności dla gminy Górowo Iławeckie do 2035 roku

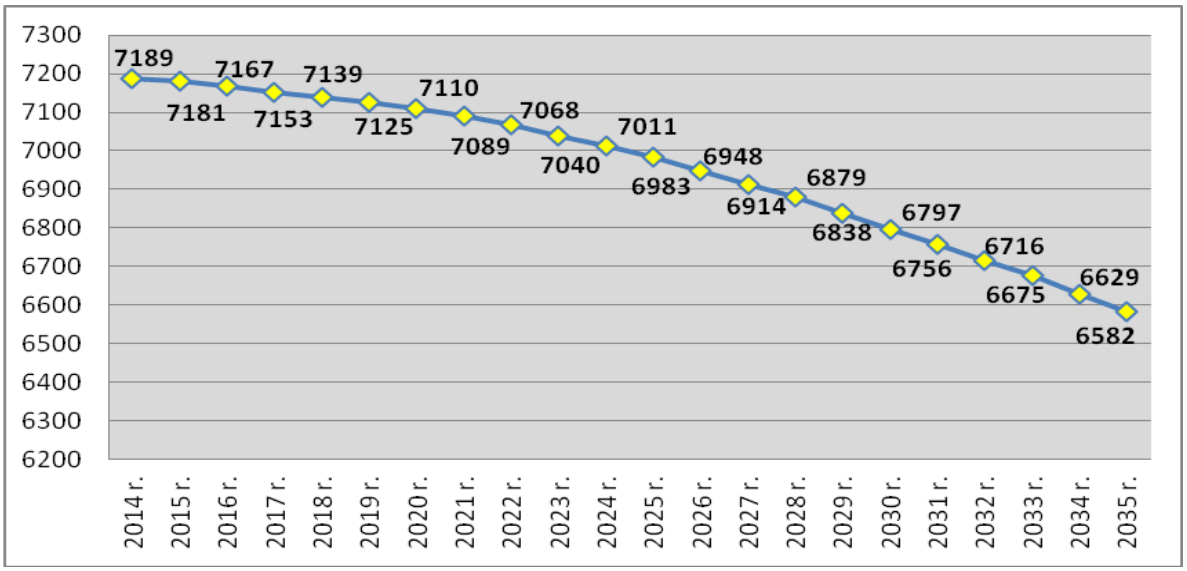

Źródło: Opracowanie własne

2.4.2 Zatrudnienie i rynek pracy

W 2013r liczba zatrudnionych w Gminie Górowo Iławeckie wynosiła 508 osób. W porównaniu do 2007 r. nastąpił wzrost o 6,2%.

Przeciętne średnie wynagrodzenie w powiecie bartoszyckim kształtuje się na poziomie 2725,29 PLN brutto, co stanowi 95% przeciętnych zarobków w województwie warmińsko-mazurskim oraz 79,3% średniego wynagrodzenia w Polsce. Status zatrudnienia pracujących obejmował umowę pracę, umowę – zlecenie, o dzieło i umowę agencyjno-prowizyjną.

Pracujący wg płci w latach 2007-2012 r.

Pracujący wg płci	Jednostka miary	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ogółem	osoba	478	488	518	515	447	508
mężczyźni	osoba	347	335	358	350	327	355
kobiety	osoba	131	153	160	165	120	153

Źródło: Opracowanie własne wg danych GUS

2.4.3 Bezrobocie

Wg stanu na 31 grudnia 2013r. w ewidencji osób bezrobotnych pozostawało 1057 osób (tj. 14,96 % mieszkańców gminy). W porównaniu do grudnia 2007r. zmalało o 4,9 %

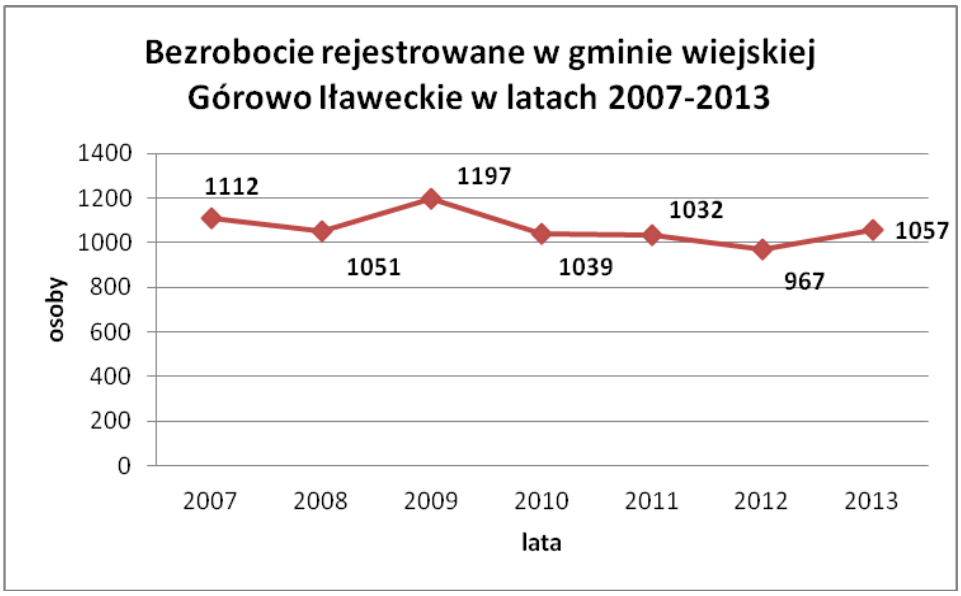

Źródło: Opracowanie własne wg danych GUS

Źródło: Opracowanie własne wg danych GUS

Wybrane kategorie bezrobotnych w Gminie Górowo Iławeckie w latach 2009 – 2013.

Kategoria:	**2009**		**2010**		**2011**		**2012**		**2013**	
	Ogółem	*Kobiety*	*Ogółem*	*Kobiety*	*Ogółem*	*Kobiety*	*Ogółem*	*Kobiety*	*Ogółem*	*Kobiety*
Liczba bezrobotnych w gminie Górowo Iławeckie	1197	663	1039	586	1032	591	967	509	1057	540
Długotrwale bezrobotni	778	488	724	445	668	413	638	383	665	379
Z prawem do zasiłku	209	71	150	67	168	80	146	54	170	68
Bezrobotni zamieszkali na wsi	1197	663	1039	586	1032	591	967	509	1057	540
Bezrobotni do 25 r.ż.	226	130	201	119	220	131	206	118	234	124
Bezrobotni powyżej 50 r.ż.	207	103	197	87	201	90	200	82	234	101
Niepełnosprawni	21	17	19	14	20	13	19	13	24	17
Bez kwalifikacji zawodowych	436	257	371	227	390	227	329	193	447	251
Bez doświadczenia zawodowego	341	240	300	215	308	223	291	202	299	199

Źródło Powiatowy Urząd Pracy w Bartoszycach

Powyższa tabela wskazuje w 2013 r. na tendencję wzrostową w liczbie osób bezrobotnych w stosunku do analogicznego okresu w 2012r. Spośród ogólnej liczby bezrobotnych 62,9% to osoby długotrwale pozostające bez pracy. Niepokojącymi zjawiskami są: znaczny procent osób nie posiadających prawa do zasiłku dla bezrobotnych w stosunku do ogólnej liczby bezrobotnych (2012 r. – 84,9%, 2013 r. – 83,9%) oraz bezrobocie wśród kobiet w stosunku do liczby bezrobotnych (2012 r. – 52,6%, 2013 r. – 51,1%).

Dane dotyczące aktywizacji zawodowej bezrobotnych z gminy Górowo Iławeckie za lata 2009 – 2012 są danymi szacunkowymi. Wynika to z faktu, iż Powiatowy Urząd Pracy w Bartoszycach nie prowadził statystyk w tym zakresie.

Aktywizacja zawodowa bezrobotnych w Gminie Górowo Iławeckie w latach 2009 – 2013.

Wyszczególnienie	**2009**		**2010**		**2011**		**2012**		**2013**	
	Powiat	*Gmina Górowo Iławeckie*	*Powiat*	*Gmina Górowo Iławeckie*	*Powiat*	*Gmina Górowo Iławeckie*	*Powiat*	*Gmina Górowo Iławeckie*	*Powiat*	*Gmina Górowo Iławeckie*
niesubsydiowanej	**2070**	289	**2264**	330	**2523**	358	**2061**	261	**2429**	309

subsydiowanej		**942**	119	**1347**	259	**555**	82	**802**	110	**679**	88
z tego:	prac interwencyjnych	**151**	23	**214**	58	**298**	66	**354**	77	**283**	48
	robót publicznych	**472**	81	**641**	162	**0**	0	**100**	13	**103**	22
	podjęcia działalności gospodarczej	**154**	9	**202**	15	**75**	3	**154**	7	**162**	12
	podjęcie pracy w ramach ref. kosztów zatrud. bezrobotnego	**165**	6	**289**	23	**179**	13	**63**	13	**131**	6
rozpoczęcia szkolenia		**534**	45	**404**	27	**84**	8	**146**	11	**151**	9
rozpoczęcia stażu		**377**	33	**429**	42	**211**	32	**279**	33	**295**	24
rozpoczęcia przyg. zawod. dorosłych		**0**	0	**0**	0	**0**	0	**0**	0	**0**	0
rozpoczęcia pracy społecznie użytecznej		**820**	449	**557**	234	**405**	88	**399**	93	**352**	102

Źródło Powiatowy Urząd Pracy w Bartoszycach

Bezrobotni z terenu gminy Górowo Iławeckie według cech socjodemograficznych w 2013 r.

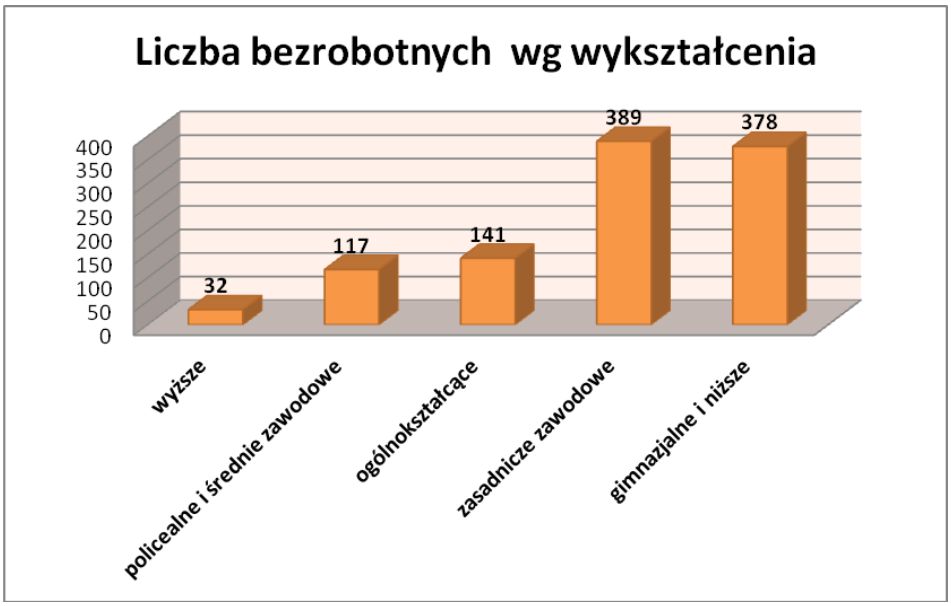

Źródło: Opracowanie własne wg danych Powiatowego Urząd Pracy w Bartoszycach(stan na 31.12.2013r.)

Wśród osób bezrobotnych wg kryterium wykształcenia ponad 70% ogóły bezrobotnych to osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (36,8%) oraz z gimnazjalnym i niższym (35,76%). Najmniej liczną grupą (3.03%) stanowią bezrobotni posiadający wykształcenie wyższe.

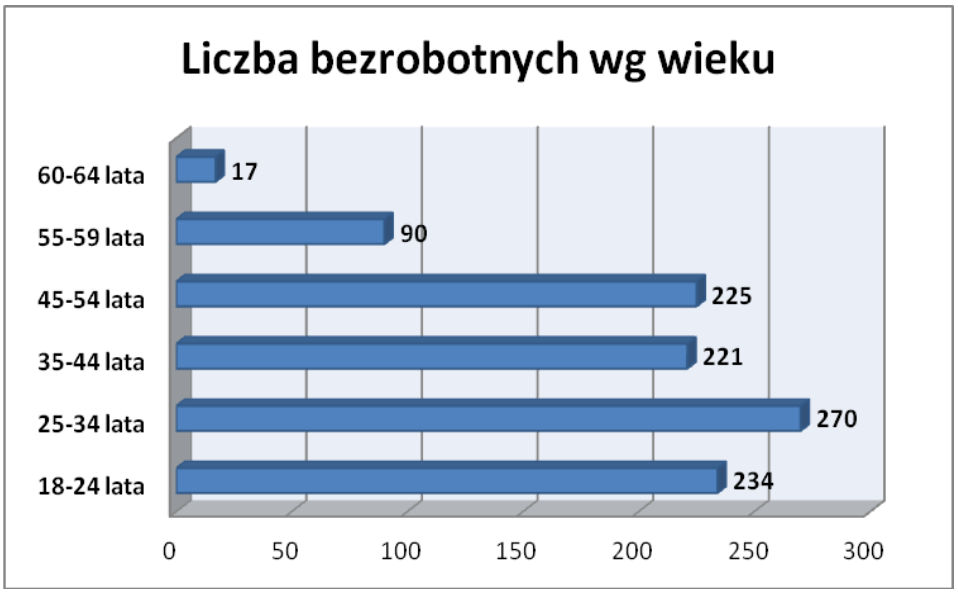

Źródło: Opracowanie własne wg danych Powiatowego Urząd Pracy w Bartoszycach(stan na 31.12.2013r.)

Największą grupę bezrobotnych tworzą osoby w wieku 25 - 34 lat (25,54%), następnymi grupami są: osoby młode 18 - 24 lata (22,14%) i osoby w wieku 45 - 54 roku życia (21,29%). Natomiast osoby bezrobotne w wieku 35 - 44 lata stanowią 20,91% ogółu bezrobotnych.

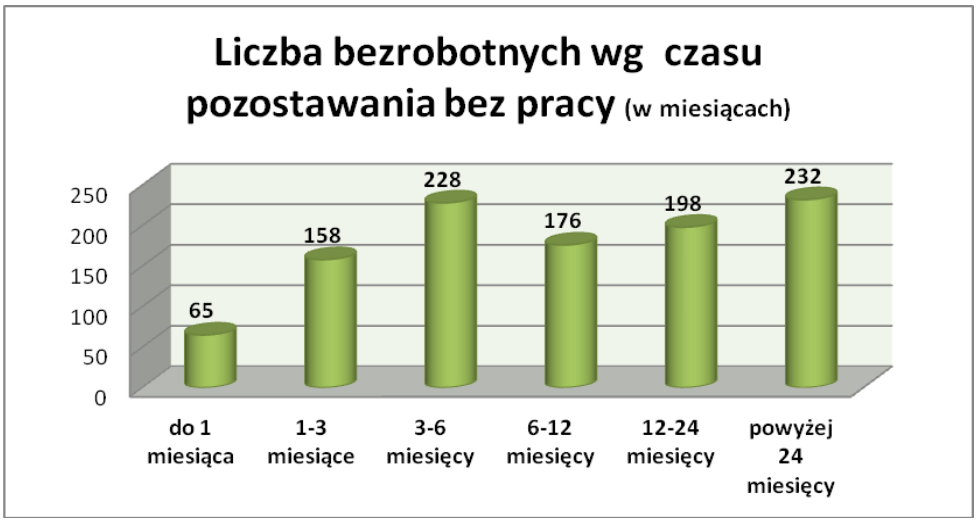

Źródło: Opracowanie własne wg danych Powiatowego Urząd Pracy w Bartoszycach (stan na 31.12.2013r.)

Powyższy wykres wskazuje, że wśród bezrobotnych największy udział 21,95% mają osoby pozostające bez pracy dłużej niż 24 miesiące oraz .pozostające bez pracy od 1 do 3 miesięcy (21,57%).

2.4.4 Bezpieczeństwo

Na terenie gminy Górowo Iławeckiej nie funkcjonują jednostki powiatowej policji. W powiecie Bartoszyckim działają 4 Komisariaty Policji w Górowie Iławeckim, Bezledach, Bisztynku i Sępopolu.

Ochotnicza Straż Pożarna posiada na terenie gminy remizy w Kamińsku, Toprzynach, Pieszkowie, Grotowie i Janikowie. OSP w Kamińsku jest włączona do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego.

2.5 GOSPODARKA

2.5.1 Rolnictwo

W łącznej powierzchni gminy wynoszącej 41591 ha użytki rolne stanowią ok.53,05%. W strukturze użytków rolnych użytki zielone stanowią ok. 37,16%. Strukturę powyższą należy uznać za stabilną.

Wskaźnik bonitacji jakości i przydatności rolniczej gleb wynosi 51,9 pkt (średnia wojewódzka wynosi 50,1 pkt). Najwięcej gleb należy do klasy bonitacyjnej IVa i IIIb.
(Źródło: Program ochrony środowiska dla Gminy Górowo Iławeckie)

Tabela. Struktura użytkowania gruntów

powierzchnia	lasy	Wody użytki rolne ogółem	Użytki rolne ogółem	Grunty orne	Sady	Łąki	Pastwiska
41591	16837	191	22063	13249	10	3069	5130

Źródło: Opracowanie własne wg danych geologicznych Starostwa Powiatowego w Bartoszycach na dzień 01.01.2014

Według danych Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 r. w gminie znajduje 940 gospodarstw rolnych, z czego 662 (70,4%) o powierzchni powyżej 1 ha i 265 (28,2%) o

powierzchni powyżej 15 ha. Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego wynosi 21,02 ha (średnia w powiecie - 26,12 ha). Użytki rolne w dobrej kulturze zajmują blisko 16,9 tys. ha. Ponad 70% użytków rolnych stanowią zasiewy (7,8 tys. ha). W hodowli ważną gałęzią jest hodowla bydła.

Powierzchnia gospodarstw w Gminie Górowo Iławeckie

Gospodarstwa rolne o powierzchni powyżej								
1- 2 ha	2 - 5 ha	5 - 7 ha	7 - 10 ha	10- 15 ha	15 - 20 ha	50 -100 ha	100 – 500 ha	Powyżej 500 ha
124	164	76	127	104	64	74	17	1

Źródło: Urząd Gminy Górowo Iławeckie

Produkcja rolnicza to przede wszystkim tradycyjne uprawy oraz hodowla zwierząt w gospodarstwach indywidualnych: bydła i drobiu.

Tabela Zestawienie gospodarstw rolnych ze względu na rodzaj produkcji

liczba gospodarstw						
bydło razem	bydło krowy	trzoda chlewna razem	trzoda chlewna lochy	konie	drób ogółem razem	drób ogółem drób kurzy
331	317	0	0	0	376	373

zwierzęta gospodarskie w szt.						
bydło razem	bydło krowy	trzoda chlewna razem	trzoda chlewna lochy	konie	drób ogółem razem	drób ogółem drób kurzy
6234	2904	0	0	0	27207	11080

*Źródło opracowanie własne na podstawie danych GUS (*Powszechny Spis Rolny z 2010r.)

Dotychczasowa struktura produkcji rolnej w gospodarstwach indywidualnych posiada charakter mieszany (produkcja roślinna i zwierzęca jednocześnie).

W 2010r. (wg danych GUS) ogólna powierzchnia zasiewów w gospodarstwach rolnych wynosiła 7832,90 ha. W produkcji rolnej przeważają uprawy zboża (4381,90 ha), ziemniaki (149,51 ha), warzywa gruntowe (28,02 ha).

2.5.2 Leśnictwo

Udział powierzchni leśnych w Gminie Górowo Iławeckie w ogólnej powierzchni gminy wynosi 40,48%, co w liczbach bezwzględnych wynosi 1837 ha (w 2013 r.).

Zdecydowana większość lasów należy do Skarbu Państwa (ok. 92,5% ogólnej powierzchni lasów w gminie) .

Lasy w gminie Górowo Iławeckie zajmują powierzchnię 15689,5 ha (wg danych GUS, stan na 31.12.2012r, Lasy publiczne stanowią 14485,5 ha (w tym gminne – 9,2ha) natomiast lasy prywatne zajmują 1204,0 ha.

Powierzchnia lasów w gminie Górowo Iławeckie wg stanu na 31.12.2012 r.

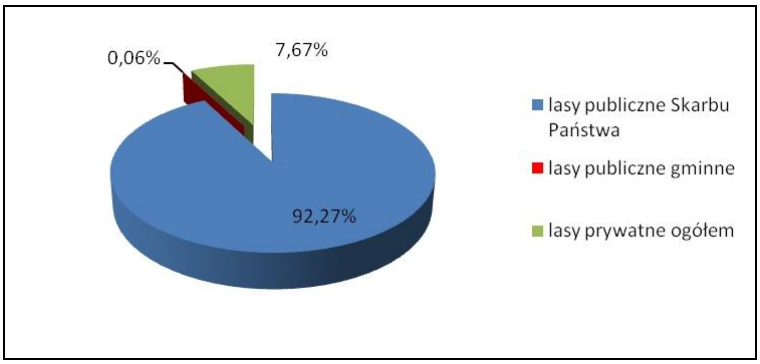

Źródło: Opracowanie własne wg danych GUS

Lasy w Gminie Górowo Iławeckie ze względu na bardzo wysoką żyzność charakteryzują się stosunkowo dużą rozmaitością siedliskową oraz gatunkową drzewostanów. Wśród typów siedliskowych przeważają:

- las świeży - charakterystyczne gatunki to: brzoza z domieszką świerku,
- las mieszany świeży - charakterystyczne gatunki to: brzoza z domieszką dębu, sosny i olchy,
- las wilgotny - charakterystyczne gatunki to: brzoza, dąb, buk, ols - charakterystyczne gatunki to: olsza, dąb oraz brzoza,
- las mieszany bagienny.

Dominujące gatunki drzew to: brzoza brodawkowata, dąb szypułkowy, świerk, sosna zwyczajna, olsza czarna, modrzew i buk. Najbardziej wartościowe drzewostany występują na siedliskach lasu świeżego i lasu mieszanego świeżego, często tworząc strukturę dwupiętrową, wielogatunkową, z bogatym podszytem. Wszystkie lasy w Gminie Górowo Iławeckie wchodzą w skład mikroregionu matecznego dla lipy drobnolistnej.

W Gminie Górowo Iławeckie ustanowiono kompleksy lasów o szczególnych walorach przyrodniczych:

- kategoria 1.1.a - lasy w rezerwatach (rezerwat „Jezioro Martwe”),

- kategoria 1.2 - lasy będące ostojami zagrożonych i ginących gatunków - strefy ochrony ścisłej ptaków: orlika krzykliwego, bielika, kani czarnej, bociana czarnego, innych chronionych zwierząt, użytki ekologiczne: użytek ekologiczny „Malina Moroszka", użytek ekologiczny „Moroszka na Toprzynach";
- kategoria 2 - kompleksy leśne odgrywaj ące znaczącą rolę w krajobrazie;
- kategoria 3.1 - obszary obejmujące skrajnie rzadkie, ginące lub zagrożone ekosystemy: bór bagienny sosnowy, brzezina bagienna, borealna świerczyna na torfie;
- kategoria 3.2 - obszary obejmujące skrajnie rzadkie, ginące lub zagrożone ekosystemy w skali Europy: żyzna buczyna, grąd subatlantycki, grąd subkontynentalny, łęgi.
- kategoria 4.1 - lasy wodochronne, utworzone w celu ochrony siedlisk wilgotnych i zachowania ich zdolności retencyjnych;
- kategoria 4.2 - lasy glebochronne, utworzone w celu zabezpieczenia przed erozją terenów leśnych położonych na skarpach;
- kategoria 6 - lasy kluczowe dla tożsamości kulturowej lokalnych społeczności: grodziska wczesnośredniowieczne, kurhany, mogiły, cmentarze, miejsca pamięci śmierci.

(Źródło: Program ochrony środowiska dla Gminy Górowo Iławeckie)

2.5.3 Działalność gospodarcza

Struktura jednostek gospodarczych wskazuje na przewagę sektora prywatnego. Znajdują się tu stałe punkty sprzedaży artykułów spożywczych, zakłady usług tartacznych, zakłady świadczące usługi zdrowotne, przewozowe, remontowo – budowlane, wykończeniowe i gastronomiczne.

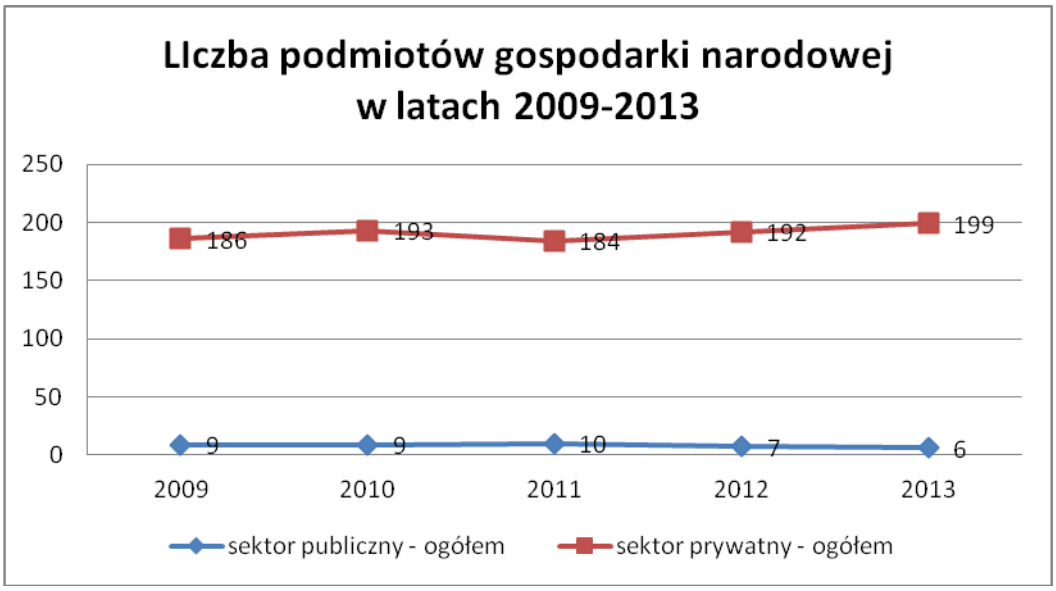

Źródło: Opracowanie własne wg danych GUS

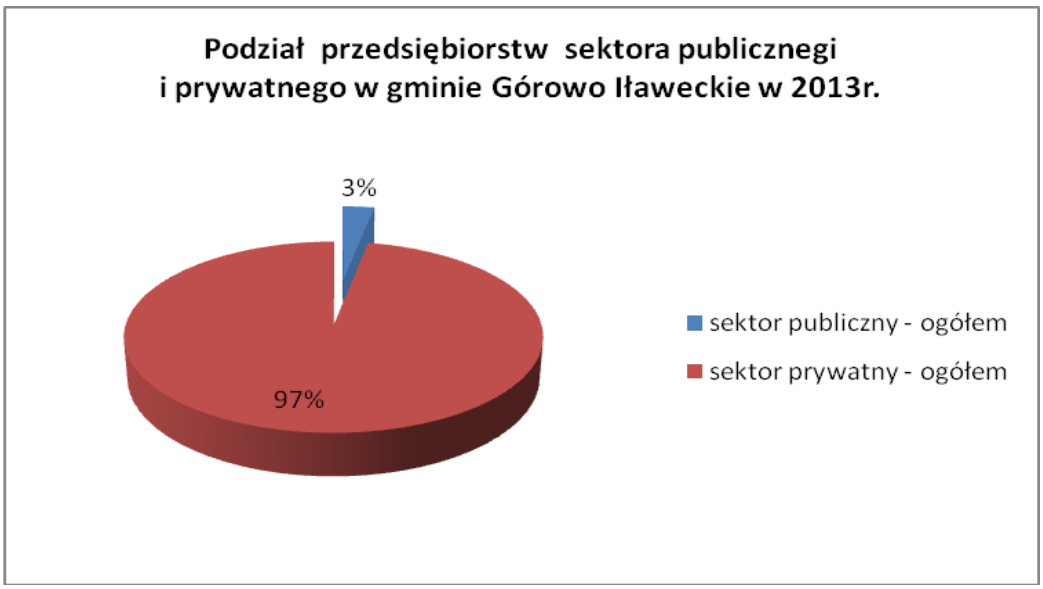

Źródło: Opracowanie własne wg danych GUS

Sektor prywatny obejmujący 199 jednostek gospodarczych (97% ogółu podmiotów) najliczniej reprezentowany jest przez osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą – 141 podmiotów (wg GUS na 31.12.2013r.). Stowarzyszenia i organizacje społeczne stanowią 8% podmiotów sektora prywatnego, spółki handlowe – 6%, (w tym z udziałem kapitału zagranicznego – 2%). Na terenie gminy działalność prowadzi 1 spółdzielnia i 1 fundacja.

Podmioty wg wielkości zatrudnienia

Podmioty wg klas wielkości	jednostka gospodarcza	2009	2010	2011	2012	2013
ogółem	jed.gosp.	195	202	194	199	205
0 - 9	jed.gosp.	185	192	186	193	200
10 - 49	jed.gosp.	9	9	7	4	3
50 - 249	jed.gosp.	0	0	0	1	1
250 - 999	jed.gosp.	1	1	1	1	1

Źródło: Opracowanie własne wg danych GUS

Według danych GUS na 2013 w gminie Górowo Iławeckie w systemie REGON zarejestrowanych było 205 podmiotów tj. więcej o 5,13% niż 2009 r.

Tabela. Podmioty Gospodarki Narodowej wg wybranych Sekcji PKD 2007 w latach 2011-2013

Wyszczególnienie	2011 r.	2012 r.	2013
Ogółem	194	199	205
w tym w sektor rolniczy, leśniczy, łowiectwo i rybactwo	26	30	34
przemysł i budownictwo	38	46	47
pozostała działalność	130	123	124

Źródło: Opracowanie własne wg danych GUS

2.5.4 Turystyka

Gmina Górowo Iławeckie jest bardzo atrakcyjna pod względem turystycznym i rekreacyjnym. Walory przyrodniczo - krajobrazowe, rozległe kompleksy leśne z istniejącym rezerwatem przyrody jak też bogactwo dziedzictwa kulturowego zapewnia turystom atrakcyjny wypoczynek i możliwość uprawiania różnych form turystyki.

Oprócz atrakcji przyrodniczych gmina posiada wiele pamiątek historycznych oraz zabytków architektonicznych

W Dwórznie i Toprzynach odbywają się historyczne rekonstrukcje zwycięskiej dla wojsk napoleońskich bitwy.

W okolicach Dzikowa znajduje się najwyższy punkt Wzniesień Górowskich – Góra Zamkowa. Jej wysokość to 216m n.p.m., a u jej podnóża zlokalizowana jest ścieżka dydaktyczna. Na 15 tablicach umieszczone są informacje o funkcjach lasu i występujących tu zwierzętach. Turyści zapoznają się z formami ochrony lasu i ich znaczeniem. Jest także wystawa gatunków drewna. Góra ta stanowi punkt z którego wybitny astronom i matematyk Fryderyk von Bessel rozpoczął w pierwszej połowie XIX wieku pomiary kartograficzne tej części ówczesnych Prus Wschodnich. Projektowany rezerwat Zamkowa Góra łączy w sobie walory przyrodnicze z archeologicznymi

Z okresu przedwojennego pochodzi budowla – betonowa wieża (6m) o nieznanym przeznaczeniu stojąca na wzgórzu w okolicy miejscowości Wągniki. Bezpośrednia pozostałością po II wojnie światowej jest niemieckie działo samobieżne Jagdpanzer, które ugrzęzło w okolicach miejscowości Janikowo.

W Dzikowie znajdują się również ruiny po jednej z największych i najbardziej znanych budowli, jaka istniała na terenach obecnej gminy Górowo Iławeckie – pałacu rodu von Schwerin.

Zdjęcie archiwalne – Pałac rodu von Schwerin

Źródło: Urząd Gminy Górowo Iławeckie

Pod koniec II wojny światowej w piwnicach pałacu zmagazynowano ewakuowane z Królewca dzieła sztuki. Obecnie miejscowość Dzikowo jest wskazywana jako jedno z miejsc ukrycia legendarnej Bursztynowej Komnaty.

Około 2 km od Dzikowa znajduje się Tajemnicza Góra, która jest niższa od Góry Zamkowej zaledwie o 6 m. Jest ona również wskazywana jako kolejne miejsce ukrycia wspomnianej Bursztynowej Komnaty. Tajemnicza Góra jest częstym celem wypraw poszukiwaczy
i eksploratorów.

Jedną z największych atrakcji turystycznych gminy jest Europejskie Centrum Bociana Białego w Żywkowie, zwane często „Bbocianią wioską".

Źródło: Urząd Gminy Górowo Iławeckie

W tej niewielkiej, bo liczącej zaledwie 9 gospodarstw i zamieszkałej przez 37 osób miejscowości położonej tuż przy granicy z Rosją gnieździ się corocznie ponad 40 par tych pięknych ptaków. We wsi zlokalizowana jest placówka Polskiego Towarzystwa Ochrony Ptaków. Z Żywkowa do pobliskich Toprzyn prowadzi ścieżka dydaktyczna – te dwie wsie leżą na tzw. szlaku bocianim, obejmującym także położone dalej na wschód przygraniczne miejscowości w innych gminach powiatu bartoszyckiego: Lejdy, Szczurkowo czy Lwowiec, gdzie są także większe skupiska bocianów. Tuż przy granicy, 10 km na zachód znajduje się rezerwat przyrody Jezioro Martwe – położone wśród lasów dystroficzne jeziorko o powierzchni około 9,5 ha. Nazwa odpowiada rzeczywistości – z powodu znacznego zakwaszenia w wodach jeziora praktycznie brak jest życia biologicznego. Ten leśny rezerwat otoczony jest torfowiskami ze stanowiskami unikalnej maliny moroszki.

(źródło www.gorowoilaweckie.eu)

W pobliskich Kandytach znajduje się poniemiecki cmentarz zachodni, założony w 1890 r., na którym spoczywają ówcześni mieszkańcy miejscowości. Nekropolia zdewastowana w drugiej połowie ubiegłego wieku została odnowiona w latach 2000– 2011.

Pozostałością po wojennej zawierusze jest niemieckie działo samobieżne Jagdpanzer, które ugrzęzło w okolicach Janikowa (widoczna jest tylko lufa). Z uwagi na niewielką liczbę tego rodzaju dział, które przetrwały działania wojenne, jest to obiekt unikalny.

Szlaki rowerowe przebiegające przez Gminę Górowo Iławeckie

Legenda:

szlak czerwony

szlak niebieski

szlak zielony

Źródło: Urząd Gminy Górowo Iławeckie

Trasy szlaków rowerowych:

1) Szlak rowerowy (czerwony) o długości 33,4 km. Trasa szlaku: Górowo Iławeckie – Dęby – Dzikowo Iławeckie – Kandyty – Bukowiec – Worławki – Górowo Iławeckie.
2) Szlak rowerowy (zielony) o długości 33,8 km. Trasa szlaku: Górowo Iławeckie – Paustry – Parężki – Orsy – Sigajny – Toprzyny – Żywkowo – Gałajny – Czyprki – Wojmiany – Górowo Iławeckie.
3) Szlak rowerowy (niebieski) o długości 45,7 km. Trasa szklaku: Górowo Iławecie – Dwórzno – Janikowo – Nowa Wieś Wielka – Pudlikajny – Nejwiki – Pieszkowo – Piaseczno – Bądze – Weskajmy – Deksyty – Wiewiórki – Woryny – Wojmiany – Górowo Iławeckie

Planowane szlaki turystyczne

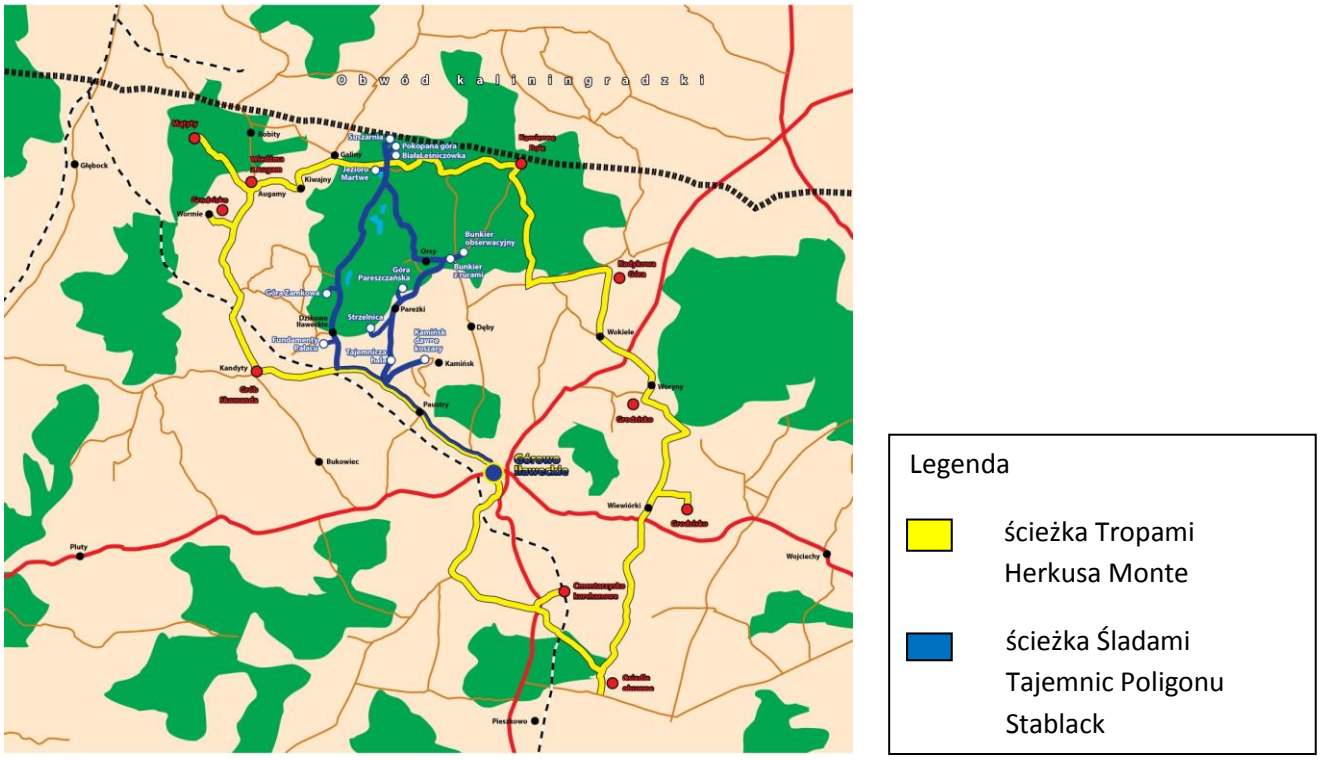

Źródło UG Górowo Iławeckie

Na obszarach okolic Kamińska planowane jest utworzenie ścieżki turystycznej „Śladami tajemnic poligonu Stablack". Miejsce po byłym poligonie wojskowym z czasów II wojny światowej. Trasa ścieżki ma prowadzić do takich obiektów jak Tajemnicza hala, Bunkier z rurami, Biała leśniczówka czy Pokopana Góra. Ponadto planowane jest utworzenie ścieżki dydaktycznej „Tropami Herkusa Monte, jej szlak wskazano na powyższej mapie kolorem żółtym.

Głównymi formami turystyki obecnie rozwijanymi na terenie gminy Górowo Iławeckie jest turystyka pobytowa. Inne formy turystyki mają znaczenie marginalne

Bazę noclegową w gminie Górowo Iławeckie stanowi 9 gospodarstw agroturystycznych oraz 2 pola biwakowe. Wszystkie obiekty bazy noclegowej istniejące na terenie gminy mają charakter sezonowy. Są to:

- pola biwakowe
  - Józef Ciechanowicz „W kamiennym kręgu", Gruszyny 11
  - Janusz Błocki, „Buko", Bukowiec 77

- gospodarstwa agroturystyczne
  - „Kazimierz Witkowski, Kandyty 74
  - Bożena i Waldemar Michalscy, Pieszkowo 56
  - Stanisław Czarzasty, Zielenica 35
  - Teresa Cieślak „Jaśkowa dolina", Gruszyny 3
  - Dariusz Gelo, Dęby 45
  - Krzysztof Łomecki, Zeilenica 25
  - Aleksander Wieleba „Wielebowo", Bukowiec 26
  - Zdzisław Suchodolski Eko – Agroturystyka, Zielenica 38
  - Patryk Paluch Bobrownia, Dwórzno 33

(Źródło: UG Górowo Iławeckie)

Park linowy w Kamińsku jest częścią Gminnego Centrum rekreacji. W jego skład wchodzi 23 przeszkód zawieszonych kilka metrów nad ziemią.

2.6 Infrastruktura techniczna

2.6.1 Układ drogowy

Sieć komunikacyjna na terenie gminy Górowo Iławeckie składa się z dróg, które podlegają trzem jednostkom administracyjnym.

Drogi wojewódzkie o łącznej długości 61.600km

- droga nr 512 Pieniężno – Górowo Iławeckie - Bartoszyce - Szczurkowo;
- droga nr 511 granica państwa – Górowo Iławeckie – Lidzbark Warmiński;

są to drogi o znaczeniu regionalnym. Drogi te zapewniają sprawne połączenie z miejscowościami na terenie województwa. Drogi powiatowe o łącznej długości 105.797 km są administrowane przez Zarząd Dróg Powiatowych w Dąbrowie k/Bartoszyc.

Wykaz dróg powiatowych na terenie gminy Górowo Iławeckie:

- droga Nr 1320N Żelazna Góra – Lelkowo – Kandyty – Górowo Iławeckie;
- droga Nr 1354N Glądy – Pieszkowo – Tolko;
- droga Nr 1357N Górowo Iławeckie – Babiak;
- droga Nr 1380N Dęby – Torzyny;
- droga Nr 1382N Wojmiany – Wiewiórki;
- droga Nr 1386N Kicina – Piasek – Bezledy – Łoskajmy;
- droga Nr 1513N Stegna Mała – Żięby;

- droga Nr 1515N Robity – Kandyty – Worławki;
- droga Nr 1517N Augamy – Dzikowo Iławeckie;
- droga Nr 1519N Górowo Iławeckie – Dęby – Orsy – Półwiosek;
- droga Nr 1523N Dwórzno – Janikowo – Ignalin;
- droga Nr 1525N Kicina – Lidzbark Warmiński;
- droga Nr 1537N Kumkiejmy – Krasnołąka – droga wojewódzka Nr 511.

Drogi gminne o łącznej długości 97.500 km administrowane przez Gminę Górowo Iławeckie. Drogi te w gminie mają powierzchnię bitumiczną, utwardzoną oraz część z nich jest nieutwardzonych, należą one do klasy „L" - drogi lokalne. Taki układ dróg pozwala na zabezpieczenie sprawności komunikacyjnej gminy.

Stan techniczny dróg powiatowych i gminnych uznać należy za zdecydowanie zły. Większość dróg wymaga remontów, poprawy parametrów technicznych, modernizacji węzłów.

Gmina Górowo Iławeckie nie posiada transportu gminnego.

2.6.2 Połączenia autobusowe

Na terenie gminy Górowo Iławeckie transport autobusowy obsługuje PKS Bartoszyce S.A. oraz prywatni przewoźnicy.

2.6.3 Gospodarka wodna

Sieć wodociągowa

Zaopatrzenie w wodę pitną oparte jest na sieci wodociągowej, której ogólna długość w gminie wynosi 224,1 km (wg stanu na 31.12.2012r.). Sieć wodociągowa podłączona jest do 1218 budynków mieszkalnych. Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych w Gminie Górowo Iławeckie na 1 mieszkańca wynosi 38,0 m^3/rok. Część mieszkańców gminy korzysta z indywidualnych ujęć wody, studni kopanych we własnych posesjach.

Gmina Górowo Iławeckie od 9 października 1997r. należy do Związku Gmin EKOWOD (wraz z Gminą Lidzbark Warmiński, Lubomino i Kolno) z siedzibą w Bartoszycach. W związku z powyższym zadania własne gminy dotyczące gospodarki wodno-ściekowej zostały powierzone i należą do zadań Zakładu Budżetowego Związku Gmin „EKOWOD".

Do podstawowych obowiązków „EKOWOD" należy:

- eksploatacja, konserwacja i remonty urządzeń zbiorowego zaopatrzenia w wodę, zbiorczych urządzeń kanalizacji i studni publicznych na terenie wsi,
- eksploatacja, konserwacja i remonty urządzeń zaopatrzenia w wodę i urządzeń kanalizacyjnych na zlecenie jednostek gospodarczych działających na terenie wsi,
- świadczenie usług instalacyjnych i remontowych w zakresie zaopatrzenia w wodę i urządzeń kanalizacyjnych dla ludności wiejskiej .

Gminne zapotrzebowanie na wodę wynosi 158.368 m^3 (wg stanu na 31.12.2013r.)

Wydajność istniejących ujęć wody jest wystarczająca dla zaspokojenia potrzeb istniejących i perspektywicznych. Woda doprowadzana jest w oparciu o n/w ujęcia wody.

Istniejące ujęcia wody

Na terenie gminy Górowo Iławeckie funkcjonuje jedenaście ujęć wody podziemnej w miejscowościach, które administrowane są przez Związek Gmin „EKOWOD" w Bartoszycach.

Tabela Podstawowe paramenty ujęć wody i rzeczywisty pobór

Ujęcia wody w miejscowościach	**Miejscowości zaopatrywane**	**Maksymalna/średnia dobowa wydajność ujęcia** *m3/d*	**Ilość studni**	**Rzeczywisty roczny pobór wody w istniejących ujęciach wody w gminie Górowo Iławeckie** *m3*
Bądle	Bądle, Nowa Karczma, Piasek	*Śr. 60 m3/d*	*2*	6419
Worławki	Bukowiec, Worławki, Wągniki, Wągródka, Zięby	*Śr. 95*	*2*	18287
Wiewiórki	Wiewiórki, Deksyty, Weskajmy	*Śr. 60*	*2*	6326

Piasty Wielkie	Piasty Wielkie	*Śr. 70*	*2*	11967
Kiwajny	Kiwajny, Augamy, Galiny, Robity	*Max 50*	*2*	5995
Kandyty	Kandyty, Sągnity Cegielnia, Stega Mała, Dzikowo Ił., Skarbiec, Gniewkowo, Grotowo, Dobrzynka	*Max 190*	*2*	31997
Wojmiany	Woryny, Wojmiany, Czyprki, Sigajny, Kumkiejmy, Stabławki, Wokiele, Nowa Wieś Ił., Gałajny, Toprzyny, Żywkowo, Grądzik, Dęby, Sołtysowizna, Orsy, Dulsin, Pereżki	*Max 150*	*2*	*36381*
Pieszkowo	Pieszkowo, Lisiak, Nerwiki, Pudlikajmy, Bądze, Piaseczno, Kanie Ił., Gruszyny, Zielenica	*Max 130*	*3*	*18155*
Worszyny	Worszyny, Sągnity, LIpniki	*Max 24*	*1*	*5381*
Janikowo	Janikowo, Dwórzno, Paprocina	*Max 60*	*2*	*12295*
Żołędnik	Żołędnik, Glądy	*Max 48*	*2*	*5165*

Źródło: dane Związek Gmin „EKOWOD" w Bartoszycach, stan na 31.12.2013r.

URZĄDZENIA SIECIOWE - WODOCIĄGI	Jednostka miary	2010	2011	2012
długość czynnej sieci rozdzielczej	km	193,9	224,1	224,1
połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	1131	1218	1218
woda dostarczona gospodarstwom domowym	dm^3	274,6	280,8	271,1
ludność korzystająca z sieci	osoba	5454	5466	5441

wodociągowej				
zużycie wody w gospodarstwach domowych	m^3	37,9	39,1	38,0

Źródło: GUS

Według danych GUS za 2012r. z sieci wodociągowej korzystało 76,4% ogółu ludności .

2.6.4 Gospodarka ściekowa

Oczyszczanie ścieków na terenie gminy Górowo Iławeckie opiera się na 3 oczyszczalniach komunalnych znajdujących się w miejscowościach Kandyty, Piasty Wielkie i Bądle oraz oczyszczalniach w mieście Górowo Iławeckie, Bartoszycach i Lidzbarku Warmińskim. W przypadku dwóch ostatnich usługi dotyczą oczyszczania ścieków dowożonych wozami asenizacyjnymi ze zbiorników bezodpływowych. Oczyszczalnia w Kamińsku należy do Zakładu Karnego, której zarządcą jest Podlaska Instytucja Gospodarki Budżetowej w Czerwonym Borze Oddział w Kamińsku.

Według danych GUS za 2012r. z sieci kanalizacyjnej korzystało 37,4% ogółu ludności .

URZĄDZENIA SIECIOWE-KANALIZACJA	Jednostka miary	2010	2011	2012
Długość czynnej sieci kanalizacji sanitarnej	km	10,1	12,5	12,5
Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	Szt.	243	272	272
Ilość ścieków komunalnych powstających w aglomeracji	tys m^3/r	51	52	214

Źródło: Dane GUS oraz EKOWOD

W Gminie Górowo Iławeckie ścieki z gospodarstw domowych odprowadzane są do oczyszczalni ścieków za pomocą sieci kanalizacyjnej rozdzielczej, której łączna długość wynosi 12,5 km, Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych – 272 szt. Ilość ścieków komunalnych odprowadzanych zbiorczym systemem kanalizacyjnym do oczyszczalni w 2012 r. wynosiła 214 tys. m^3/r.

Na terenie gminy funkcjonuje 70 przydomowych oczyszczalni oraz ok. 25 zewidencjonowanych zbiorników bezodpływowych. Wg danych na koniec 2013 r. zlewnie w Lidzbarku, Górowie Iławeckim i Bartoszycach przyjęły łącznie ok. 1155m^3 ścieków z gminy.

Parametry komunalnych oczyszczani w gminie Górowo Iławeckie :

1. Oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna w Kandytach

Ilość ścieków komunalnych odprowadzanych zbiorczym systemem kanalizacyjnym do oczyszczalni w 2013 r. wynosiła 11565 m^3/r. Wg stanu na 31.12.2013r. Liczba budynków mieszkalnych z przyłączem do sieci kanalizacyjnej wynosi 143 szt.
Parametry oczyszczalni do której odprowadzane są ścieki:

- przepływ średni dobowy 110.m^3
- przepływ maksymalny 300 m^3

W 2013r. ilość ścieków dostarczanych siecią kanalizacyjną wynosiła 11565 m^3 ścieków.
Odbiornikiem ścieków jest rzeka Wałsza.

2. Oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna w Piastach Wielkich

Ilość ścieków komunalnych odprowadzanych zbiorczym systemem kanalizacyjnym do oczyszczalni w 2013 r. wynosiła 6054 m^3/r. Wg stanu na 31.12.2013r. Liczba budynków mieszkalnych z przyłączem do sieci kanalizacyjnej wynosił 11 szt.
Parametry oczyszczalni do której odprowadzane są ścieki:

- przepływ średni dobowy 58 m^3
- przepływ maksymalny 75 m^3

W 2013r. ilość ścieków dostarczanych siecią kanalizacyjną wynosiła 6054 m^3 ścieków.
Odbiornikiem ścieków jest rzeka Młynówka.

3. Oczyszczalnia biologiczna w miejscowości Bądle

Ilość ścieków komunalnych odprowadzanych zbiorczym systemem kanalizacyjnym do oczyszczalni w 2013 r. wynosiła 3874 m^3/r. Wg stanu na 31.12.2013r. Liczba budynków mieszkalnych z przyłączem do sieci kanalizacyjnej wynosi 29 szt.
Parametry oczyszczalni do której odprowadzane są ścieki:

- przepływ średni dobowy 30 m^3

- przepływ maksymalny 36m^3

W 2013r. ilość ścieków dostarczanych siecią kanalizacyjną wynosiła 3874 m^3 ścieków.
Odbiornikiem ścieków jest rzeka Elma.
Do oczyszczalni tej dowożone odprowadzane są również ścieki z miejscowości Piasek i Nowa Karczma.

W gminie Górowo Iławeckie brak jest zakładów, które wytwarzają ścieki pochodzące z procesów technologicznych. Istniejące podmioty wytwarzają przede wszystkim ścieki bytowe, które za pośrednictwem kanalizacji lub transportem asenizacyjnym są dostarczane do komunalnych oczyszczalni ścieków.

(Źródło :program ochrony środowiska dla Gminy Górowo Iławeckie)

2.6.5 Gospodarka odpadami

Gmina Górowo Iławeckie zgodnie ze zmianą ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz.U. z 2013r. poz.1399) od 1 lipca 2013 przejęła zarządzanie nad opadami komunalnymi i stała się odpowiedzialna za prawidłowe funkcjonowanie systemu odbioru odpadów od właścicieli nieruchomości (zamieszkałych i niezamieszkałych). Na terenie gminy wprowadzono selektywną zbiórkę odpadów, pozostawiając jednocześnie dotychczas funkcjonujące gniazda do odbioru szkła oraz opakowań plastikowych.
Od czerwca 2013 r. odbiorcą odpadów z gminy Górowo Iławeckie jest konsorcjum EKO BARTKO (firm Bartko i Eko Bart) z siedzibą w Bartoszycach.

Największą grupę odpadów powstających na terenie gminy stanowią odpady komunalne związane z codzienną egzystencją człowieka. Wg danych z firmy BARTKO (wg danych na czerwiec 2014r.) odpady odbierane są z 1730 gospodarstw z czego ok 1300 selektywnie.

Obecnie odpady komunalne wywożone są na wysypisko w miejscowości Wysieka na terenie gminy Bartoszyce (zgodnie z Planem Gospodarki Odpadami dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego Gmina Górowo Iławeckie. Zakład Zagospodarowania Odpadów Wysieka stanowi instalację zagospodarowania odpadów dla rejonu N, w skład którego wchodzi Gmina Górowo Iławeckie). Obiekt jest zarządzany przez Zakład Gospodarki Odpadami Sp. z o.o. w Bartoszycach, należący w 100% do gminy Miejskiej Bartoszyce.

2.6.6 Energetyka cieplna

Na terenie gminy znajduje się 9 kotłowni zlokalizowanych w Kamińsku Kandytach i Piatach. Kotłownie zlokalizowane są również przy szkołach na terenie gminy. Większość

wymienionych powyżej kotłowni zasilanych jest paliwem stałym tj. węglem i koksem. Kotłownie: przy Szkole Podstawowej w Pieszkowie oraz przy Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej są zasilane kotłem gazowym. W Szkole Podstawowej w Toprzynach istnieje kotłownia olejowa. Mieszkania jednorodzinne posiadają system centralnego ogrzewania, w większości są to piece na paliwo stałe (tj. koks i węgiel).

W zakresie gospodarki cieplnej gmina nie odbiega od standardów krajowych w obszarach o wyższym stopniu urbanizacji i aktywności gospodarczej.

2.6.7 Elektryfikacja

Gmina Górowo Iławeckie zasilana jest w energię elektryczną liniami SN 15 kV wychodzącymi ze stacji elektroenergetycznej 110/15 kV Górowo Iławeckie. Rozdzielnia 110 kV w GPZ Górowo Iławeckie jest zasilana linią promieniową WN 110 kV Lidzbark Warmiński – Górowo Iławeckie i dalej z systemową stacją elektroenergetyczną (SSE) MĄTKI 400/220/110 kV. W GPZ Górowo Iławeckie zainstalowany jest 1 transformator 110/15 k Gmina Górowo Iławeckie zasilana jest w energię elektryczną liniami SN 15 kV wychodzącymi ze stacji elektroenergetycznej 110/15 kV Górowo Iławeckie. Rozdzielnia 110 o mocy 10 MVA. Linie SN 15 kV powiązane są z sąsiednimi stacjami 110/15 kV w Lidzbarku Warmińskim i Bartoszycach.

Potencjał techniczny urządzeń elektroenergetycznych na terenie gminy

Linie elektroenergetyczne 15 kV	napowietrzne	23011
	kablowe	4766
Linie elektroenergetyczne 0,4 kV	napowietrzne	223555
	kablowe	6741
	przyłącza	29260
Ilość stacji transformatorowych 15/0,4 kV	sieciowe	146
	abonenckie	6
Moc stacji transformatorowych 15/04 kV	sieciowe	10528
	abonenckie	1275

Źródło Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla gminy Górowo Iławeckie na lata 2012 – 2027(Załącznik do Uchwały Nr XXVI/215/13 Rady Gminy Górowo Iławeckie z dnia 31 stycznia 2013 r)

Na obszarze gminy Górowo Iławeckie sieć SN oraz NN w 98% jest siecią napowietrzną. Istnieje potrzeba daleko idącej modernizacji sieci średnich i niskich napięć wraz z istniejącymi stacjami transformatorowymi 15/0,4 kV;

Roczne zużycie energii elektrycznej dla gminy Górowo Iławeckie w 2011 oraz prognoza do 2027 r.

Parametr	Jednostka	Stan odniesienia: 2011r.	Okres przyrostu zapotrzebowania:			Stan zapotrzebowania w 2027r.
			2012-2015	2016-2020	2021-2027	
Energia elektryczna	MWh	17 777,6	2844	3555	4977	29153,6
Przyrost roczny	%	-	16	20	28	64

Źródło; Założenia do planu zaopatrzenia gminy Górowo Iławeckie w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe na lata 2012 - 2027

Według dokumentu „Polityka Energetyczna Polski do 2030 roku" wydanego przez Ministerstwo Gospodarki średni wzrost zużycia energii elektrycznej ma się zwiększyć o 4% w skali roku. Przyjmując trend wzrostowy można przyjąć wzrost zużycia energii elektrycznej w gminie Górowo Iławeckie w latach 2011 – 2026 o 60% tj. do wielkości 29,15 GWh w 2027r.

ENERGA – OPERATOR SA Oddział w Olsztynie zgodnie z zapisami właściwych przepisów prawa oraz Instrukcji Ruchu i Eksploatacji Sieci Dystrybucyjnej planuje i realizuje modernizacje/remonty oraz bieżące zabiegi eksploatacyjne w sieci WN, SN i NN, których celem jest zapewnienie dobrego stanu technicznego infrastruktury sieciowej a przez to poprawy jakości usług (m.in. ograniczenia czasu ograniczeń awaryjnych ilości wyłączonych odbiorców) oraz spełnienie wymagań wynikających ze wzrostu zapotrzebowania na moc.

<u>System gazowniczy</u>

Przez teren gminy przebiega stalowy gazociąg wysokiego ciśnienia 6,3 Mpa Dn 100 relacji Lidzbark Warmiński – Pieszkowo – Górowo Iławeckie.

Na terenie Górowo Iławeckiego znajdują się dwie stacje redukcyjno-pomiarowe I stopnia:

- w Pieszkowie - o przepustowości 1500m^3/h
- w Górowie Iławeckim – 1600m^3/h.

Ze stacji redukcyjno-pomiarowej I stopnia zasilana jest w gaz średniego ciśnienia miejscowość Pieszkowo. Gazociągi oraz przyłącza gazu wykonane są z polietylenu PE SDR11. W gminie wykonanych jest 55 przyłączy gazowych.
Według danych GUS za 2012r. z sieci gazowej korzystało 2,0% ogółu ludności .
Długość sieci gazowej średniego ciśnienia ogółem wynosi 5,622 km, w tym:

- o średnicy 160 mm – 1,865 km,
- o średnicy 63 mm – 0,640 km,
- o średnicy 50 mm – 0,691 km,
- o średnicy 40 mm – 0,440 km.

Długość przyłączy gazowych łącznie wynosi 1,986 km, w tym:

- średnicy 32 mm – 0,400 km,
- o średnicy 25 mm – 1,586 km.

Główne źródło zaopatrzenia w gaz przypada na butlowy gaz propan-butan. Punkty wymiany butli propan-butan zlokalizowane są na terenie całej gminy, prawie we wszystkich miejscowościach. Dystrybucją oraz sprzedażą gazu ziemnego na terenie gminy, jak również budową i eksploatacją sieci przesyłowej i stacji redukcyjnych zajmuje się Pomorska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. z siedzibą w Gdańsku-Zakład Gazowniczy w Olsztynie, działającą w strukturze Polskiego Górnictwa Naftowego i Gazownictwa S.A.(PGNiG).

Elektrownie wiatrowe

Duże zainteresowanie rozwojem energetyki wiatrowej oraz bardzo korzystne sklasyfikowanie gminy Górowo Iławeckie spowodowały, podjęcie działań mających na celu uzyskanie pozwoleń na budowę farmy wiatrowej na terenie gminy.

Strefy energetyczne warunków wiatrowych w Polsce:

Legenda:
Strefa I - wybitnie korzystna
Strefa II - bardzo korzystna
Strefa III - korzystna
Strefa IV - mało korzystna

Źródło: Założenia do planu zaopatrzenia gminy Górowo Iławeckie w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe na lata 2012-2027

Planowane przedsięwzięcie pt.: „Budowa farmy wiatrowej o mocy 80 MW, składa się z 40 elektrowni wiatrowych wraz z GPZ, usytuowanych w gminie Górowo Iławeckie na działkach nr 21/8, 22, 25/1 w obrębie Piasek, nr 1/19, 2/1, 3/1 w obrębie Nowa Karczma, nr 6/3 w obrębie Wiewiórki oraz nr 16/2 w obrębie Migi". Teren wskazany pod lokalizację farm wiatrowych jest objęty prawnymi formami ochrony przyrody tj na terenie Obszaru Natura 2000 „Ostoja Warmińska" i wymaga szczegółowych uzgodnień w zakresie oddziaływania inwestycji na środowisko. Starania inwestora o uzyskanie stosownych zezwoleń trwają od 2009 r.

2.6.8. Telekomunikacja

W zakresie usług telekomunikacyjnych cała gmina jest pokryta zasięgiem radiowym, telewizyjnym. Obecnie zauważalnym problem mieszkańców terenów przygranicznych z Obwodem Kaliningradzkim jest zanikający sygnał telefonii komórkowej oraz brak Internetu szerokopasmowego na tym terenie.

2.6.9 Budownictwo

Zasoby mieszkaniowe

Lokale i budynki mieszkalne wchodzące w skład mieszkaniowego zasobu gminy są zarządzane aktualnie przez Gminę Górowo Iławeckie a w miejscowości Kamińsk – przez zarządcę nieruchomości. Wg danych na 31 grudnia 2013r. stan mienia komunalnego wynosi

640,2169 ha w tym w przeważającej części są to drogi. Mienie komunalne gminy Górowo Iławeckie tworzą:

1) grunty w tym: drogi, działki zabudowane, kopalnie piasku, kopalnie gliny, kopalnie żwiru, grzebowiska, boiska sportowe, działki budowlane, zieleniec, park wiejski, działki zakrzaczone, wysypiska śmieci, wodopój, cmentarze, działki zalesione, zbiorniki p/poż. i stawy p/poż., jeziora, działki rolne, place zabaw, studnie i hydrofornie, oczyszczalnie ścieków.
2) obiekty w tym: budynki mieszkalne, budynki mieszkalno - użytkowe, budynki gospodarcze, lokale mieszkalne, lokale użytkowe, budynki użytkowe - budynki użyteczności publicznej, w tym szkoły, ośrodki zdrowia, garaże, remizy, świetlice.

Gmina Górowo Iławeckie w 2012 r. posiadała w zasobach komunalnych 87 lokali mieszkalnych w tym 51 lokali mieszkalnych wyodrębnionych w budynkach wspólnot mieszkaniowych, 9 budynków mieszkalnych: jednorodzinnych – 7 i dwurodzinnych - 2, 16 lokali socjalnych. Stan techniczny zasobów mieszkalnych gminy przypadku 60 lokali można ocenić jako dobry, natomiast w 27 lokali wymaga przeprowadzenia remontów. *(wg danych Uchwała nr XXII/177/12 z 28.09.2012 w sprawie uchwalenia Wieloletniego Programu Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Górowo Iławeckie na lata 2013-2017"). Wg stanu na 31.12.2013r. w zasobach komunalnych znajduje się 86 lokali, w których zameldowane są 244 osoby.*

Źródłem finansowania gospodarki mieszkaniowej są wpływy pochodzące z opłat z tytuły najmu, środki pieniężne przewidziane w budżecie gminy oraz otrzymane przez Gminę środki finansowe i dofinansowanie zadań własnych z budżetu państwa.

Tabela. Zasoby mieszkaniowe w Gminie Górowo Iławeckie w latach 2011 - 2013 r.

	2011	**2012**	**2013**
mieszkania	73	87	86
powierzchnia użytkowa mieszkań w m^2	3258,76	4046,17	3995,87

Źródło: wg danych GUS i UG Górowo Iławeckie

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania (w tym lokale socjalne) przypadająca na osobę – 16,79m^2/mieszk.

Powierzchnia gruntów pod budownictwo mieszkaniowe dostępna na koniec 2013r. wynosiła 19 ha, w tym:

- pod budownictwo wielorodzinne – 15 ha,
- pod budownictwo jednorodzinne – 4 ha.

Według stanu na 2013r. istnieje zapotrzebowanie na ok.98 mieszkań łącznie z lokalami socjalnymi.

2.7 Infrastruktura społeczna

2.7.1 Oświata i wychowanie

W Gminie Górowo Iławeckie kształcenie odbywa się na poziomie podstawowym i gimnazjalnym. W skład Zespołu Szkół w Kandytach wchodzą Szkoła Podstawowa im. Janusza Korczaka w Kandytach z filiami w Pieszkowie i Toprzynach oraz Gimnazjum im. Wspólnoty Europejskiej w Kandytach.

Tabela Zestawienie placówek oświatowych przedstawia poniższa tabela

Lp.	Placówka	Adres/kontakt
1.	Zespół Szkół w Kandytach - Szkoła Podstawowa im. Janusza Korczaka w Kandytach - Gimnazjum im. Wspólnoty Europejskiej w Kandytach	Kandyty 77, 11-220 Górowo Iławeckie, woj. warmińsko-mazurskie Tel.: 89 761 90 10, e-mail zespolszkolkandyty@wp.pl www.zskandyty.ovh.org
2.	Szkoła Podstawowa im. Ireny Kwinto filia w Pieszkowie	Pieszkowo 38, 11-220 Górowo Iławeckie, tel./fax (089) 761-85-32, email:sekretariat39@wp.pl
3.	Szkoła Podstawowa im. Kornela Makuszyńskiego filia w Toprzynach	Toprzyny 27, 11-220 Górowo Iławeckie, Tel. 89 7618068, 89 7618068, e-mail: sp_topryny@op.pl, www.szkolatoprzyny.superszkolna.pl/

Źródło: Urząd Gminy Górowo Iławeckie

W każdej ze szkół znajdują się pracownie komputerowe, natomiast salą gimnastyczną dysponuje tylko Zespół Szkół w Kandytach Ponadto w miarę możliwości szkoły wyposażone są w podstawowe pomoce do nauki. Istniejąca baza szkolna w chwili

obecnej zabezpiecza prawidłowy cykl nauczania dzieci w gminie. W każdym budynku szkolnym na bieżąco przeprowadzane są prace remontowe.

Środki niezbędne na realizację zadań oświatowych, w tym na wynagrodzenia nauczycieli oraz utrzymanie szkół i placówek, zagwarantowane są w budżecie jednostki.

2.7.2 Służba zdrowia

Opieka zdrowotna na terenie gminy Górowo Iławeckie jest świadczona przez Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Medyk" w Kandytach i Pieszkowie. Pacjenci wymagający hospitalizacji korzystają z opieki Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Medyk w Górowie Iławeckim, Centrum Pielęgniarstwa Rodzinnego Stacja Opieki Caritas w Górowie Iławeckim, Wojewódzkiego Szpitala Rehabilitacyjnego w Górowie Iławeckim. Na terenie gminy działa Poradnia Stomatologiczna w Kandytach,

Na terenie gminy znajduje się 1 punkt apteczny w Kandytach 9B, 11-220 Górowo Iławeckie

2.7.3 Pomoc społeczna

Na terenie gminy Górowo Iławeckie instytucją zajmującą się pomocą społeczną jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Górowie Iławeckim. Ośrodek ten realizuje zadania wynikające z ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (art. 110, ust.9) tj.:

- wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka,
- zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym, których osoby i rodziny nie są w stanie samodzielnie pokonać przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia tych osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem,
- przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawą świadczeń,
- praca socjalna,
- prowadzenie i rozwój niezbędnej infrastruktury socjalnej,
- analizowanie i ocenianie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
- realizowanie zadań wynikających z rozszerzonych potrzeb społecznych,

- rozwijanie nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej podlega bezpośrednio władzom gminy. Środki na świadczenia różnych form pomocy podopiecznym czerpie z budżetu gminy oraz dotacji Urzędu Wojewódzkiego. Poważne zubożenie społeczeństwa spowodowane upadkiem wielu zakładów pracy i utrzymującym się od lat dużym bezrobociem spowodowało wzrost zadań ośrodka i konieczność wydatkowania coraz większych sum pieniędzy w formie świadczeń pieniężnych i rzeczowych. zasiłków stałych.

W 2013 r. z pomocy i wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Górowie Iławeckim skorzystało 2163 osoby w tym 1908 osób długotrwale korzystających w pomocy.

Tabela. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w Gminie Górowo Iławeckie w latach 2011-2013

Wyszczególnienie	**Rok 2011**	**Rok 2012**	**Rok 2013**
Świadczenia przyznane			
Liczba osób, którym przyznano świadczenia	1408	1362	1820
Liczba osób , którym przyznano świadczenia pieniężne	672	677	742
Liczba osób , którym przyznano świadczenia niepieniężne	751	702	658
Liczba rodzin ogółem	768	763	788
Liczba osób w rodzinie	2284	2166	2135

Źródło „Ocena zasobów pomocy społecznej na rok 2014 dla gminy Górowo Iławeckie", UG Górowo Iławeckie

Tabela.przedstawia główne powody przyznania pomocy społecznej w Gminie Górowo Iławeckie

Wyszczególnienie	**Rok 2011**		**Rok 2012**		**Rok 2013**	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie
Ubóstwo	607	1784	617	1723	665	1910

Sieroctwo	0	0	0	0	0	0
Bezdomność	2	2	7	7	7	8
Potrzeba ochrony macierzyństwa W tym wielodzietność	140 129	-	138 121	-	131 115	-
Bezrobocie	588	1874	570	1748	594	1747
Niepełnosprawność	250	706	261	694	274	713
Długotrwała lub ciężka choroba	169	477	152	404	140	352
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz prowadzenia gosp. domowego	122	406	119	362	114	347
Przemoc w rodzinie-sprawcy	5	-	28	-	0	
Alkoholizm	2	7	19	70	24	77
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	5	6	5	5	5	5
Zdarzenie losowe	4	9	0	0	3	7

Źródło „Ocena zasobów pomocy społecznej na rok 2014 dla gminy Górowo Iławeckie", UG Górowo Iławeckie

Pomocą społeczną w gminie Górowo Iławeckie objęto w 2013 roku 808 rodzin, gdzie liczba osób w rodzinach wyniosła 2647. Największą grupę osób, którym udzielono pomocy stanowiły osoby bezrobotne – 1747 osób.

Najczęściej występującym powodem przyznania pomocy jest ubóstwo i bezrobocie. Z powodu braku zatrudnienia w roku 2012 zostało objętych pomocą 570 rodzin, a w 2013 r. wystąpił wzrost do 594 rodzin. Natomiast z powodu ubóstwa objęto opieką 665 rodzin (tj. o 7,8% więcej niż w 2012 r.). Kolejną przyczyną udzielenia pomocy jest niepełnosprawność natomiast na trzecim miejscu, jako powód przyznania pomocy należy wskazać długotrwałą lub ciężką chorobę i bezradność.

2.7.4 Sport

Na terenie gminy Górowo Iławeckie działa Gminny Klub Sportowy „Zalew" w Kamińsku. zajmuje się on upowszechnianiem i wspieraniem kultury fizycznej i sportu. Celem klubu jest rozwój różnych dyscyplin sportu oraz stałe podnoszenie jego poziomu, współudział w wychowaniu swych członków i mieszkańców środowiska, czynny udział w życiu kulturalnym i społeczno-politycznym, gospodarczym, kształtowanie pozytywnych cech charakteru i osobowości poprzez uczestnictwo w realizacji zadań sportowych klubu. Stowarzyszenie Klub Sportowy „Zalew" powstało 2000 r. i aktywnie funkcjonowało do roku 2011.

Ponadto w gminie działają 4 szkolne kluby sportowe:

- Ludowy Uczniowski Klub Sportowy KOLIBER w Kandytach
- Szkolny Klub Europejski JEDNOŚĆ przy Gimnazjum Publicznym w Kandytach
- Uczniowski Klub Sportowy PIAST w Piastach Wielkich
- Gminny Klub Sportowy ORZEŁ w Czyprkach

(Źródło: bip.warmia.mazury.pl/powiat_bartoszycki/)

Infrastruktura sportowa w Gminie Górowo Iławeckie:

- 10 boisk w tym kompleks sportowy „Moje Boisko – Orlik 2012" w Kandytach, stadion gminny w Kamińsku o pojemności 200 miejsc (72 siedzące)
- 1 sala gimnastyczna przy Zespole Szkół w Kandytach
- 25 placów zabaw, następujących miejscowościach: Kamińsk (2 place), Dzikowo, Nowa Wieś Iławecka, Wiewiórki, Czyprki, Żołędnik, Lipniki (2 place), Janikowo, Piasty Wielkie, Stega Mała, Gałajny, Zielenica, Dwórzno, Wągniki, Wokiele, Pieszkowo, Deksyty, Bukowiec, Piaseczno, Sigajny, Worławki, Toprzyny, Kandyty.

2.7.5 Infrastruktura kulturalna

Na terenie gminy Górowo Iławeckie działa Gminne Centrum Kultury z siedzibą w Górowie Iławeckim przy ul. Kościuszki 17, składającą się z dwóch form organizacyjnych działalności kultury: biblioteki publicznej i centrum kultury. Do 30 czerwca 2014r. funkcjonowały one jako odrębne jednostki, natomiast od 1 lipca 2014 ww. instytucje zostały połączone zgodnie z uchwałą Rady Gminy Górowo Iławeckie (Nr XXXIX/332/14 z dnia z dnia 29 kwietnia 2014 r.).

Biblioteka mieści się w budynku Zespołu Szkół. W strukturze biblioteki funkcjonuje Filia w miejscowości Pieszkowo. Do zadań biblioteki należą m.in.:

- gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie i ochrona materiałów, służących zaspakajaniu potrzeb informacyjnych, edukacyjnych, samokształceniowych i kulturalnych środowiska z uwzględnieniem materiałów dotyczących gminy Górowo Iławeckie i regionu, także gromadzenie materiałów w językach mniejszości narodowych lub innych, nauczanych na terenie gminy,
- pełnienie funkcji ośrodka informacji biblioteczno-bibliograficznej na terenie gminy: współorganizowanie sprawnej sieci informacji na terenie całego Powiatu Bartoszyckiego,
- udostępnianie zbiorów na miejscu, wypożyczanie na zewnątrz, prowadzenie wymiany bibliotecznej z uwzględnieniem potrzeb wszystkich mieszkańców gminy, także chorych i niepełnosprawnych,
- organizowanie różnego typu imprez popularyzujących wiedzę, kulturę, książkę i czytelnictwo,
- współdziałanie z bibliotekami innych sieci, instytucjami, organizacjami, stowarzyszeniami w zakresie rozwijania i zaspakajania kulturalnych i edukacyjnych potrzeb mieszkańców gminy.

Według danych z 2013r. biblioteka posiadała 590 aktywnych czytelników. W porównaniu z rokiem 2012 liczba ta wzrosła o 55 osób. Najliczniejszą grupę stanowiły dzieci i młodzież do 15 roku życia (64% czytelników). Księgozbiór na koniec 2013 r. liczył 16652 tys. woluminów. Biblioteka w Kandytach oprócz tradycyjnej formy wypożyczania książek jest również miejscem w którym mieszkańcy mogą aktywnie spędzać czas i rozwijać swoje zainteresowania. Do cyklicznych form rozrywki organizowanych przez pracowników biblioteki możemy zaliczyć: konkurs czytelniczy „Najaktywniejszy czytelnik roku", organizacja wystaw, promowanie lokalnych twórców i artystów," spotkania z bajką" organizowane dla najmłodszych czytelników. Biblioteka oprócz ścisłej współpracy ze szkołami działającymi na terenie gminy Górowo Iławeckie, regularnie współpracuje z lokalnymi organizacjami pozarządowymi.

Centrum Kultury (do 30.06.2014r. działające pod nazwą Gminny Ośrodek Kultury) z siedzibą w Górowie Iławeckim prowadzi działalność od 17.05.2004 r. Centrum Kultury realizuje zadania w zakresie upowszechniania kultury na bazie 25 świetlic wiejskich przedstawionych w poniższej tabeli:

Wykaz nieruchomości zabudowanych (świetlic wiejskich) stanowiących minie komunalne gminy Górowo Iławeckie

Lp.	Obręb	Nr działki	Powierzchnia działki w ha	Rodzaj zabudowy	Opis i uwagi
1	Bukowiec	147/1	0,0507	budynek użytkowy nr 41	świetlica
2	Dęby	36	0,35	budynek mieszkalno-użytkowy nr 4	świetlica o pow. 50,70m^2
3	Dwórzno	95/2	0,0382	budynek użytkowy nr 25a	świetlica
4	Gałajny	106/1	0,1565	budynek mieszkalno użytkowy nr 9	świetlica o pow.66,75m^2
5	Grotowo	132	0,42	budynek użytkowy nr 21	świetlica
6	Janikowo	58/4	0,0368	budynek użytkowy nr 20	świetlica
7	Kandyty	215/4, 215/5	0,0255, 0,1866	budynek użytkowy nr 10A	klub 38,47m^2, świetlica 117,03m^2 remiza 78,26m^2
8	Kamińsk	11/8	0,1944	budynek użytkowy nr 1A	świetlica i remiza
9	Kiwajny	50/2	0,06	budynek użytkowy nr 13	świetlica
10	Pereżki	33/2	0,20	budynek użytkowy nr 12	świetlica
11	Piaseczno	12/8	0,2536	budynek mieszkalno-użytkowy nr 1	świetlica o pow. 51,56m^2
12	Pieszkowo	104/7	0,0282	budynek użytkowy nr 18a	świetlica
13	Sągnity	32/1	0,6521	budynek mieszkalno-użytkowy nr 3	świetlica o pow. 50,43m^2
14	Toprzyny	52/1	0,07	budynek użytkowy nr 3	świetlica
15	Wągniki	224	0,1550	budynek użytkowy nr 4	świetlica i 2 sklepy
16	Wiewiórki	90/	0,2432	budynek mieszkalno-użytkowy nr 32	świetlica o pow. 53,30m^2
17	Zielenica	130/5	0,1286	budynek mieszkalno-użytkowy nr 4	świetlica o pow.52,85m^2
18	Zięby	54/2	0,0316	budynek użytkowy nr 17A	świetlica
19	Żywkowo	18/1	0,0177	budynek użytkowy nr 1a	świetlica
20	Piasty Wielkie	120	0,3544	budynek użytkowy nr 23	świetlica o pow.172,00m^2
21	Bądle	55	0,1893	budynek mieszkalno-użytkowy nr 10	świetlica o pow.203,67m^2
22	Wojmiany	34/5,34/6	0,0621, 0,0125	budynek użytkowy nr 12	świetlica
23	Woryny	151/1	0,0617	budynek użytkowy nr35 pełniący funkcję świetlicy wiejskiej	świetlica od 17.11.2011 o pow. 84,20m^2
24	Lipniki	87	0,1241	budynek użytkowy	świetlica od 2013 o pow.134,56m^2
25	Dzikowo	15/15	0,433	budynek użytkowy pełniący funkcję świetlicy wiejskiej	świetlica od 2013 o pow. 24,0m^2

Źródło: Urząd Gminy Górowo Iławeckie wg stanu na 31.12.2013r.

Podstawowym celem funkcjonowania Ośrodka jest zaspakajanie i rozwijanie potrzeb kulturalnych gminnej społeczności, pozyskiwanie i przygotowywanie mieszkańców do aktywnego uczestnictwa w kulturze i jej współtworzenia. Mając to na uwadze Ośrodek organizuje edukację kulturalną, przygotowuje do odbioru wartości kulturowych, kształtuje i propaguje wzorce aktywnego uczestnictwa w kulturze, tworzy warunki do rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego oraz kształtuje potrzeby i zainteresowania kulturą lokalną. Zadania te są realizowane poprzez organizowanie i współorganizowanie różnego rodzaju imprez sportowo-rekreacyjnych, kulturalnych czy rozrywkowych, wspieranie społecznej inicjatywy kulturalnej, szczególnie w zakresie twórczości amatorskiej, organizowanie kursów, prowadzenie działalności kółek i grup zainteresowań dla dzieci i młodzieży. Centrum w ramach swojej działalności współorganizuje wiele imprez m.in. Dożynki Gminne, Bocianie lato w Żywkowie, Dzień Strażaka oraz wiele innych imprez plenerowych.

2.7.6 Organizacje społeczne

Na terenie gminy Górowo Iławeckie (wg danych Urzędu Gminy na dzień 31.12.2013r) zarejestrowanych jest 17 organizacji społecznych w tym 6 to jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych.

Organizacje pozarządowe:

Lp.	Nazwa organizacji	Adres
1	Stowarzyszenie Obywatelskie "Nasza wieś - nasza przyszłość"	Kandyty 15, 11-220 Górowo Iławeckie, tel. 534 772 210, e-mail: stowarzyszenie_2009@wp.pl
2	Koło Gospodyń Wiejskich w Kandytach	Kandyty, 11-220 Górowo Iławeckie, tel. 89 761 90 25
3	Koło Gospodyń Wiejskich "Aksamitka"	Piasty Wielkie,11-220 Górowo Iławeckie
4	Stowarzyszenie "Górowska Mała Ojczyzna"	ul. Kościuszki 17, 11-220 Górowo Iławeckie tel. 89 7610745
5	Gminny Klub Sportowy „Zalew" Kamińsk	Kamińsk, 11-220 Górowo Iławeckie, tel. 89 761 71 50
6	Koło Gospodyń Wiejskich	Bądle 11-220 Górowo Iławeckie, renataburdziak@wp.pl
7	Koło Gospodyń Wiejskich	Dwórzno, 11-220 Górowo Iławeckie
8	Fundacja „Zachęta”	Pieszkowo, 11-220 Górowo Iławeckie Tel. 89 618633

9	Stowarzyszenie na rzecz mieszkańców Kamińska Nasz Kamińsk	Kamińsk, 11-220 Górowo Iławeckie
10	Stowarzyszenie historyczno-kolekcjonerskie ziemi Górowskiej Dreyse Woryny	Woryny, 11-220 Górowo Iławeckie
11	Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi Janikowo	Janikowo, 11-220 Górowo Iławeckie

Źródło Urząd Gminy Górowo Iławeckie

Na terenie gminy Górowo Iławeckie działa 6 Jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych. Oprócz funkcji podstawowych pełnią one także rolę ośrodka spotkań mieszkańców wsi. Działalność statutowa przewiduje działalność ratowniczo-gaśniczą i kulturalną. Strażacy uczestniczą i współorganizują wiele imprez kulturalno – sportowych.

Miejscowości w których znajdują się w jednostki :

1. OSP w Kamińsku (należy do Krajowego Systemu Ratownictwa Gaśniczego)
2. OSP Toprzyny
3. OSP Pieszewo
4. OSP Grotowo
5. OSP w Janikowie
6. OSP w Kandytach

Współpraca regionalna

Gmina Górowo Iławeckie należy do następujących stowarzyszeń i związków:

Związek Gmin EKOWOD

Gmina Górowo Iławeckie od 9 października 1997r. należy do Związku Gmin EKOWOD (wraz z Gminą Lidzbark Warmiński, Lubomino i Kolno) z siedzibą w Bartoszycach.

Lokalna Grupa Działania „Warmiński Zakątek”

W grudniu 2008r. Gmina Górowo Iławeckie przystąpiła jako członek zwyczajny do stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Warmiński Zakątek” z siedzibą w Dobrym Mieście. W skład stowarzyszenia wchodzi 11 gmin: Gmina Dobre Miasto, Gmina Bartoszyce, Gmina Bisztynek, Gmina Dywity, Gmina wiejska Górowo Ławeckie, Gmina miejska Górowo Iławeckie, Gmina Jeziorany, Gmina Lidzbark Warmiński, Gmina Orneta, Gmina Lubomino i Gmina Kiwity), 3 nadleśnictwa, 10 Stowarzyszeń, 3 parafie oraz 167 osób fizycznych (wg stanu na 26.05 2014r.). Jest to prężnie działająca organizacja, która realizuje 3 cele określone w Lokalnej Strategii Rozwoju:

- efektywne i zrównoważone wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowo-krajobrazowych
- budowanie tożsamości i wspieranie aktywności lokalnych społeczności
- wspieranie rozwoju przedsiębiorczości

Na uwagę zasługuje organizowana impreza pt.: „Smaki Warmii", której piąta edycja odbyła się w 2013 r.

Związek Gmin Warmińsko-Mazurskich

Gmina Górowo Iławeckie jest również członkiem Związku Gmin Warmińsko-Mazurskich. Jest to organizacja międzygminna, powołana przez Rady Gmin położonych w historycznych granicach Warmii i Mazur, zrzeszającym 68 gmin (do roku 1998 z województw: olsztyńskiego, suwalskiego, ostrołęckiego i ciechanowskiego). Związek stanowi forum do wymiany doświadczeń w zakresie wykonywanych zadań własnych i zleconych gmin.

Do zadań Związku należy m.in.:

- reprezentowanie interesów gmin członkowskich wobec władz administracji rządowej i samorządowej, podejmowanie inicjatyw i współpraca w różnorodnych formach i strukturach w celu popierania idei samorządności;
- inicjowanie i opiniowanie projektów aktów prawnych dotyczących samorządu terytorialnego,
- realizacja zadań przekraczających możliwości organizacyjne gmin członkowskich,
- promocja walorów turystycznych regionu,
- wspieranie inicjatyw lokalnych i samorządowych.

Ponadto Gmina Górowo Iławeckie należy do Związku Gmin Wiejskich RP, organizacji zrzeszającej (wg stanu na lipiec 2014r.) 543 gmin z Polski, Stowarzyszenia Gmin RP Euroregion Bałtyk oraz jest wspólnikiem Zakładu Gospodarowania Odpadami Komunalnymi sp. z o.o. w Olsztynie.

.

2.8 Dochody i wydatki gminy Górowo Iławeckie

Budżet jest finansowym wyrazem i instrumentem polityki gospodarczej gminy. Dochody i wydatki gminy Górowo Iławeckie zrealizowane w latach 2012, 2013 oraz planowane w latach 2014-2020 przedstawiają poniższe tabele.

Tabela. Dochody i wydatki budżetu gminy wg rodzajów w latach 2011-2013 w zł

Wyszczególnienie	Dochody			Wydatki		
	2011	2012	2013	2011	2012	2013
Ogółem	**23135054,73**	**27095561,97**	**26072833,12**	**23727779,08**	**23386575,32**	**24717873,26**
Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo	2373341,27	2358896,33	532.719,80	4022178,28	733474,61	1345.103,53
Dział 400 - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	0,00	98,55	7.121,16	0,00	9000,00	0,00
Dział 600 - Transport i łączność	15634,50	600,00	22.555,09	692486,70	468046,42	2.405.235,81
Dział 630 - Turystyka	0,00	0,00	0,00	0,00	18582,41	28.692,30
Dział 700 - Gospodarka mieszkaniowa	405369,82	812563,03	554.943,75	969024,40	3972555,89	860.380,45
Dział 710 - Działalność usługowa	94330,71	49630,00	61.270,00	11051,72	179910,23	17.035,80
Dział 750 - Administracja publiczna	76067,52	46310,81	51.886,57	2386916,87	2410747,34	2.486.502,38
Dział 751 - Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	13731,00	1240,00	1.240,00	13731,00	1240,00	1. 240,00
Dział 752 - Obrona narodowa	0,00	494,30	0,00	0,00	682,30	0,00
Dział 754 - Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	0,00	3000,00	0,00	160235,14	183143,13	205.673,20
Dział 756 - Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	4874596,61	8264033,57	8.521.514,49	9408,93	0,00	0,00
Dział 757 - Obsługa długu publicznego				295143,53	341084,79	235.794,55
Dział 758 - Różne rozliczenia	7833413,30	8179036,40	8.562.365,30	10224,28	58235,94	557,00
Dział 801 - Oświata i wychowanie	39741,30	31958,60	85.111,98	5935545,52	5120071,84	5.802.485,62
Dział 851 - Ochrona zdrowia	-	-	-	46839,32	51729,65	36.257,48
Dział 852 - Pomoc	6075271,63	6455732,03	6.850.062,11	7496360,84	8064381,91	8.722.023,03

społeczna						
Dział 853 - Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	288475,81	431654,45	279.882,38	271219,70	380939,78	335.330,23
Dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza	288929,05	297028,24	356.870,46	402674,90	404197,79	448.867,95
Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	41806,21	37148,98	22.054,20	353422,19	251440,38	725.684,74
Dział 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	168422,00	102618,28	163.285,83	553044,88	444594,56	1.024.398,04
Dział 926 - Kultura fizyczna i sport	545924,00	23518,40	0,00	107679,81	292516,35	72.868,63

Źródło: dane GUS

Dochody gminy Górowo Iławeckie w 2013r. wg rodzajów w ujęciu procentowym

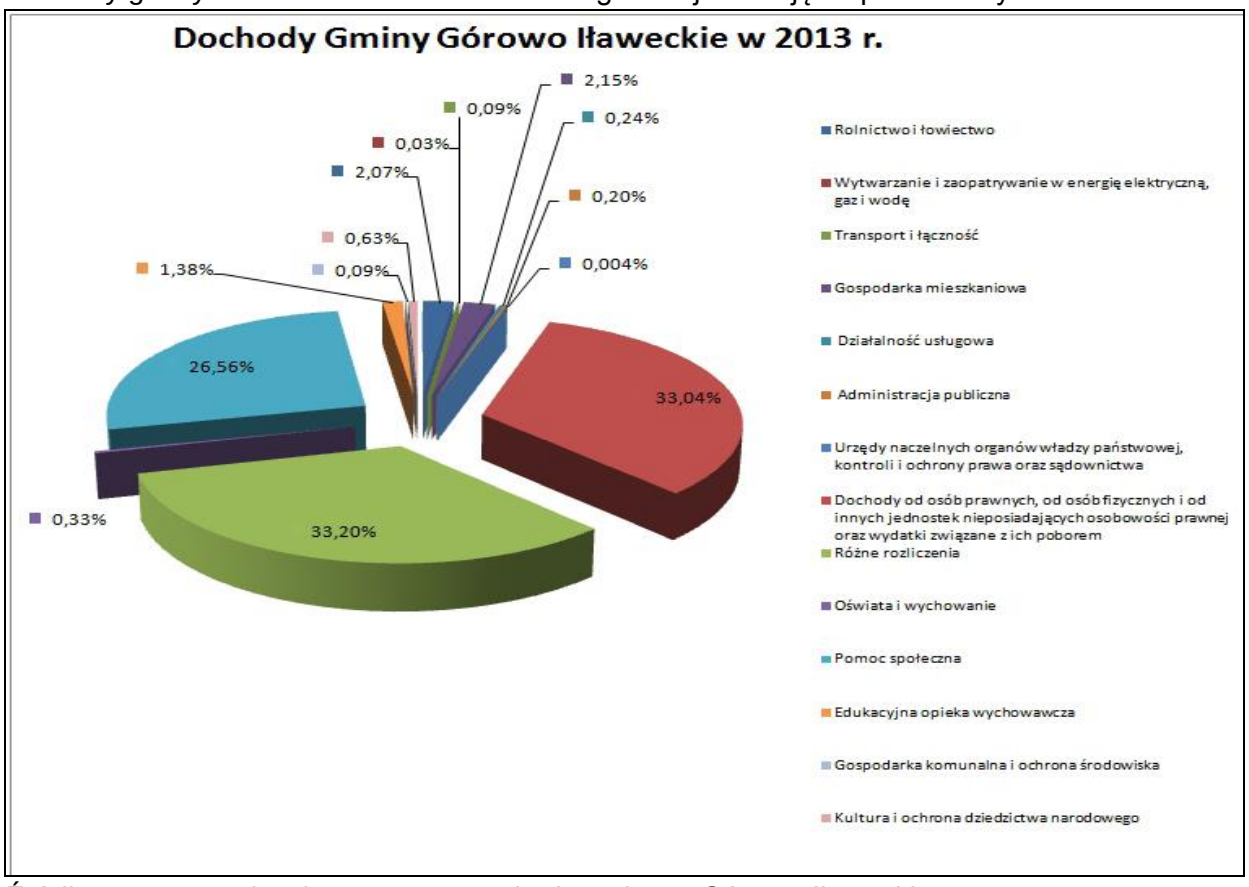

Źródło: opracowanie własne na postawie danych UG Górowo Iławeckie

Wydatki gminy Górowo Iławeckie w 2013r. wg rodzajów w ujęciu procentowym

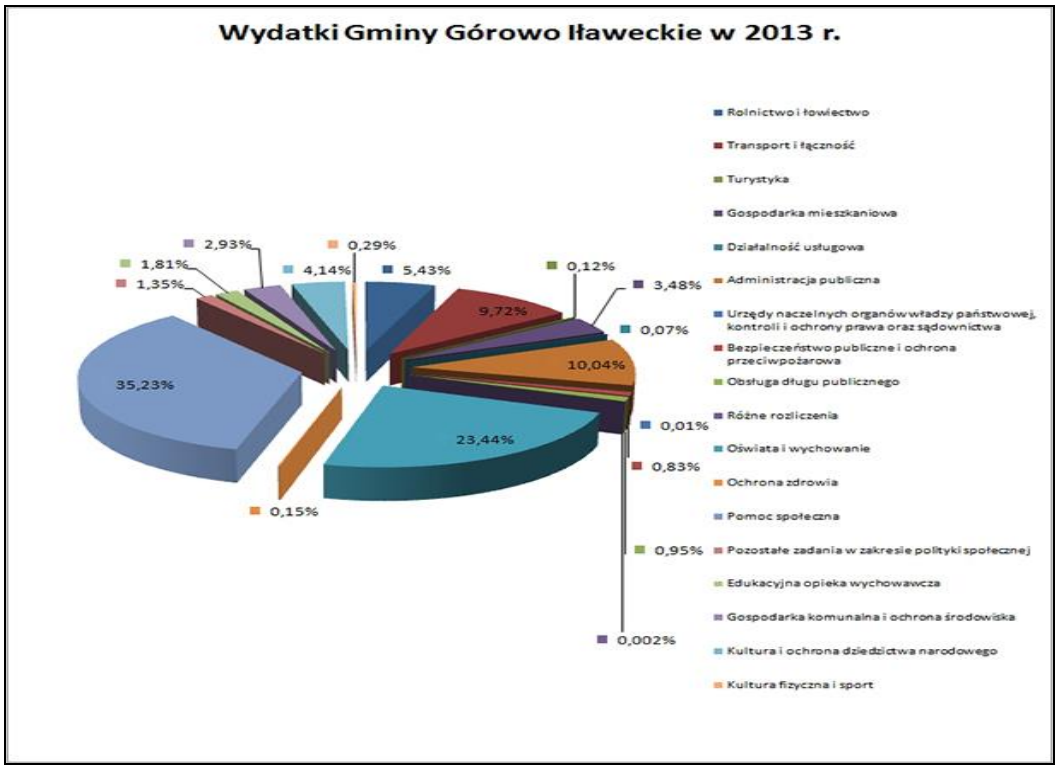

Źródło: Opracowanie własne na postawie danych UG Górowo Iławeckie

Dochody na 1 mieszkańca w 2012roku wynosiły 3798 zł, a w 2013r. - 3689,91 zł. Natomiast wydatki budżetu gminy na mieszkańca w 2012r. wynosiły 3278 zł, a 2013 r. 35033,27 zł.

Tabela. Planowane dochody i wydatki budżetu gminy w latach 2014-2021 (w tys. zł)

	2014 r.	**2015 r.**	**2016 r.**	**2017r.**	**2018 r.**	**2019 r.**	**2020 r.**	**2021 r.**
Dochody	23 726,78	23 568,05	23 078,05	22 738,27	21 306,80	21 306,80	21 488,58	21 650,07
Wydatki	27 929,20	22 753,00	22 263,00	21 924,00	20 493,30	20 493,30	20 832,25	21 488,58
Dochody ogółem na 1 mieszkańca	3 361,21	3 342,04	3 279,06	3 237,23	3 045,57	3 051,68	3 083,90	3 093,22
Wydatki ogółem na 1 mieszkańca	3 956,54	3 226,46	3 163,26	3 121,30	2 929,29	2 935,16	2 989,70	3 093,22
Prognoza liczny ludności	7 059,00	7 052,00	7 038,00	7 024,00	6 996,00	6 982,00	6 968,00	6 947,00

Źródło: *Opracowanie własne wg danych Gminy i GUS*

Prognoza dochodów i wydatków gminy Górowo Iławeckie na lata 2014-2021 (w tys. zł)

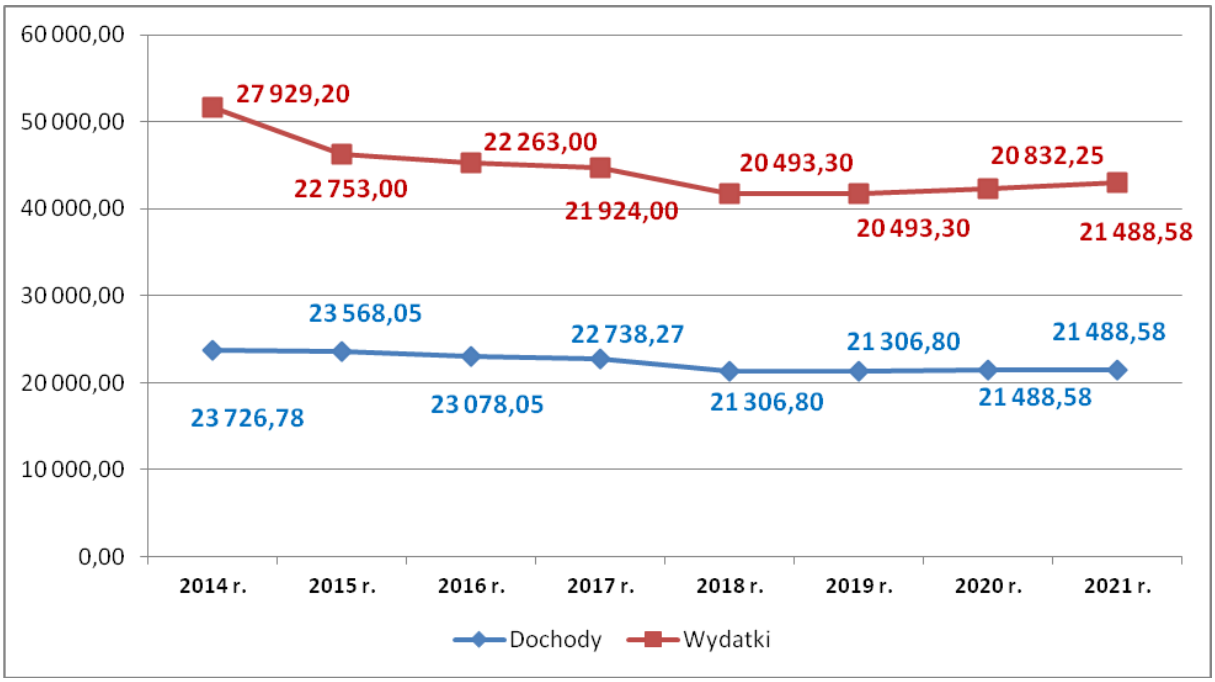

Źródło opracowanie własne na podstawie danych UG Górowo Iławeckie

IV KONSULTACJE SPOŁECZNE- ANKIETY

Ankiety badawcze zostały przekazane 200 mieszkańcom gminy Górowo Iławeckie w tym m.in. do przedsiębiorców, jednostek samorządu terytorialnego, szkół, NZOZ, hoteli i pensjonatów, sołectw, organizacji pozarządowych. Na przesłane ankiety odpowiedziało 63,5% badanych (127 odpowiedzi) W badaniu ankietowym wzięły udział osoby w różnym wieku oraz z różnym wykształceniem. Kobiety stanowiły 70,86%, natomiast mężczyźni 29,13%.

Najliczniejszą grupą wiekową wśród ankietowanych były osoby w wieku 26-45 lat, stanowiąc 51,96% badanych, osoby w wieku 46-60 lat – 37,79%, osoby w wieku poniżej 25 lat – 5,51% oraz osoby w wieku powyżej 60 lat, które stanowiły 2,36% badanych.

Rysunek 1: Badanie w % według wykształcenia.

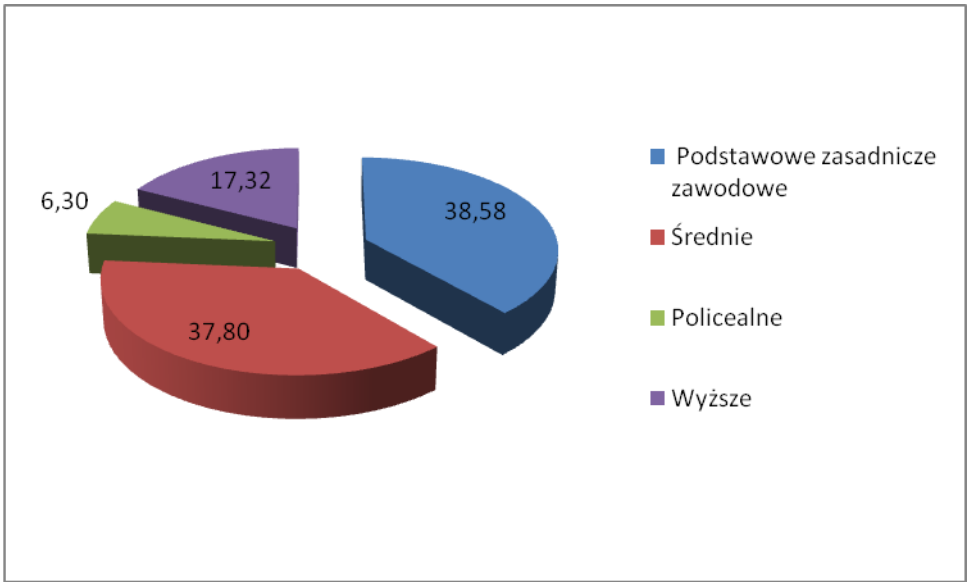

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiet

Biorąc pod uwagę edukację, ankietowani najczęściej reprezentowali wykształcenie podstawowe zasadnicze zawodowe 38,58% oraz średnie – 37,8%. Wykształcenie policealne deklarowało 6,3%, natomiast wyższe 17,32% badanych.

Rysunek 2. Aktywność zawodowa ankietowanych w %.

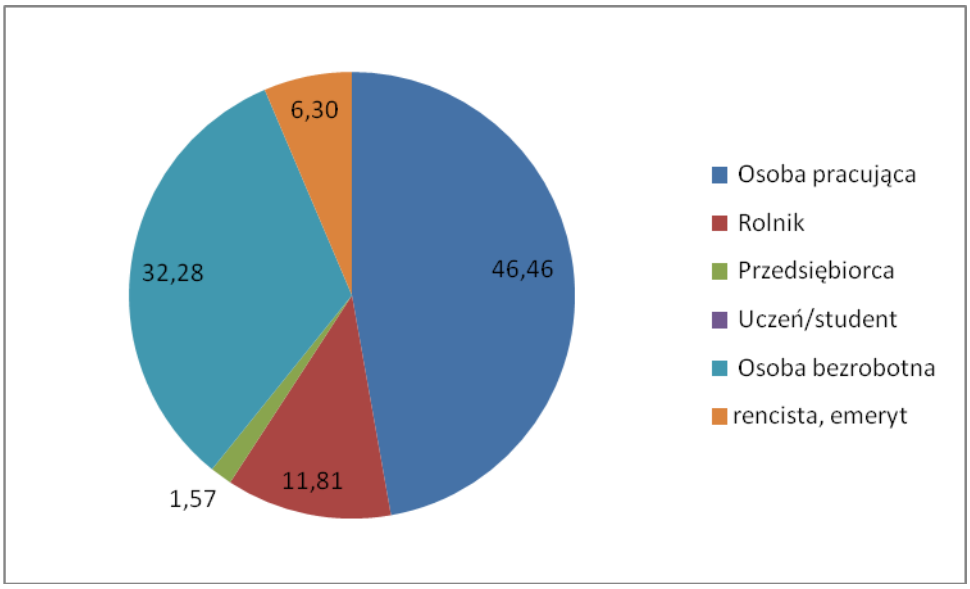

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiet

Analizując aktywność zawodową ankietowanych, zauważyć można, iż najliczniejszą grupą, bo aż 46,46% z nich to osoby pracujące. Następnie 32,28% to osoby bezrobotne. Rolnicy to 11,81% ankietowanych, renciści i emeryci stanowili 6,30 % natomiast najmniej liczną grupę stanowili przedsiębiorcy 1,57%.

Opinie i oceny respondentów na temat wskazanych elementów związanych z funkcjonowaniem gminy w poszczególnych sferach przedstawiały się następująco:

3) Edukacja i kultura w %.

	zła	**słaba**	**przeciętna**	**dobra**	**bardzo dobra**
Czy liczba obiektów oświatowych w gminie (przedszkola, szkoły) jest wystarczająca?	7,09	13,39	24,41	**43,31**	10,24
Jak oceniasz poziom edukacji w gminie (jakość kształcenia, dostępność zajęć dodatkowych dla uczniów, zajęcia wyrównawcze?)	4,72	7,87	25,98	**47,24**	11,81
Czy liczba obiektów kulturalnych w gminie (świetlice, biblioteki) jest wystarczająca?	9,45	7,87	**39,37**	31,50	9,45

Jak oceniasz jakość usług świadczonych przez obiekty kulturalne na terenie gminy? (świetlice, biblioteki)	7,09	18,90	**37,80**	30,71	3,15
Jak oceniasz jakość i różnorodność wydarzeń kulturalno – rozrywkowych odbywających się na terenie gminy?	3,94	14,96	28,35	**42,52**	9,45

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiet

Według 43,31% ankietowanych liczba obiektów oświatowych w gminie jest dobra, 47,27% oceniło poziom kształcenia jako dobry. Natomiast 9,45% ankietowanych stwierdziło, iż liczba obiektów kulturalnych w gminie jest niewystarczająca.

4) Sfera przestrzenna i środowisko w %.

	zła	**słaba**	**przeciętna**	**dobra**	**bardzo dobra**
Jak oceniasz estetykę swojej miejscowości?	7,09	3,15	32,28	**38,58**	9,45
Jak oceniasz stan i jakość terenów rekreacyjnych (parki, miejsca spacerowe)?	12,60	17,32	**43,31**	19,69	3,15
Jak oceniasz stan zagospodarowania przestrzeni publicznej w gminie (wyposażenie w parkingi, chodniki, ławki, kosze na śmieci)?	7,09	20,47	33,07	**38,58**	0,79
Jak oceniasz stan środowiska naturalnego na terenie gminy?	4,72	6,30	33,07	**47,24**	7,09

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiet

Na pytanie dot. jakości terenów rekreacyjnych 43,31% respondentów oceniło jako przeciętne. Badani dość wysoko ocenili stan zagospodarowania przestrzeni publicznej w gminie, aż 38,58% wskazało że jest ono dobre. Przeszło 47% ankietowanych oceniło stan środowiska naturalnego na terenie gminy jako dobry.

5) Infrastruktura techniczna w %

	zła	słaba	przeciętna	dobra	bardzo dobra
Jak oceniasz stan dróg w gminie?	**37,80**	33,86	13,39	1,57	2,36
Jak oceniasz małą infrastrukturę drogową w gminie (ciągi pieszo-rowerowe, oświetlenie, przystanki, itp.)?	21,26	29,92	**39,37**	7,09	2,36
Jak oceniasz system segregacji odpadów na terenie gminy?	3,94	14,96	34,65	**41,73**	3,15
Jak oceniasz system gospodarki odpadami na terenie gminy	6,30	13,39	34,65	**38,58**	3,15
Jak oceniasz dostęp do Internetu w Twojej miejscowości?	9,45	14,96	25,98	**38,58**	9,45
Jak oceniasz poziom rozwoju sieci wodociągowej?	4,72	5,51	25,20	**42,52**	22,05
Jak oceniasz poziom rozwoju sieci kanalizacyjnej?	13,39	15,75	**39,37**	26,77	3,94

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiet

Analiza powyższych danych jak i szczegółowe wypowiedzi respondentów wskazują na problemy gminy uznane jako ważne dla mieszkańców. Ponad połowa respondentów niekorzystnie ocenia stan dróg w gminie. Na pytanie dot. oceny systemu segregacji odpadów 34,8% badanych oceniło jako zły i słaby. Również system gospodarki odpadami jest źle oceniany.

Rozwój sieci wodociągowej jest przez 52,2% respondentów oceniany jako dobry, natomiast rozwój sieci kanalizacyjnej przez 34,8% ankietowanych jest oceniany negatywnie.

6) Gospodarka i Rynek w %

	zła	słaba	przeciętna	dobra	bardzo dobra
Jak oceniasz możliwość uzyskania zatrudnienia na terenie gminy?	**50,39**	36,22	11,81	0,79	0,79
Jak oceniasz atrakcyjność inwestycyjną obszaru gminy (cechy, dzięki	14,96	26,77	39,37	14,17	2,36

którym jest atrakcyjna dla inwestorów z zewnątrz)?					
Jak oceniasz warunki do prowadzenia działalności rolnej (czy organizowane są szkolenia, czy rolnicy mają dostęp do informacji na temat specjalizacji lub zmiany profilu upraw)?	8,66	22,05	41,73	22,83	1,57
Jak oceniasz warunki prowadzenia działalności produkcyjnej (udogodnienia i ulgi dla przedsiębiorców, dostęp do informacji na temat zakładania własnej działalności)?	6,30	23,62	40,94	**23,62**	3,15
Jak oceniasz dostępność usług na terenie gminy (handel, punkty usługowe)?	6,30	13,39	49,61	24,41	2,36

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiet

W gminie Górowo Iławeckie możliwość uzyskania zatrudnienia została źle oceniona przez 50,39% respondentów. Tylko 0,79% z ankietowanych udzieliło pozytywnej odpowiedzi.

W ocenie 14,96% badanych gmina nie jest atrakcyjna dla inwestorów z zewnątrz, natomiast jej atrakcyjność jako dobrą i bardzo dobrą potwierdziło przeszło 16%. Na pytanie dotyczące atrakcyjności prowadzenia działalności rolniczej przeszło 22% ankietowanych jednocześnie odpowiedziała, że jest ona słaba i dobra.

7) Strefa społeczna w %.

	zła	**słaba**	**przeciętna**	**dobra**	**bardzo dobra**
Jak oceniają Państwo aktualne warunki życia mieszkańców gminy	8,66	25,98	**51,97**	10,24	1,57
Jak oceniasz dostępność do usług ochrony zdrowia w gminie (podstawowa opieka medyczna, apteki, stomatolog)?	**25,98**	**33,86**	24,41	11,81	3,15
Jak oceniasz poziom usług pomocy społecznej w gminie?	11,02	22,83	37,01	21,26	5,51

Jak oceniasz sieć usług na terenie gminy (handel, zakłady usługowe)?	7,87	23,62	36,22	27,56	2,36
Jak oceniasz komunikację zbiorową w gminie (linie autobusowe itp.) ?	11,81	22,05	40,16	22,83	2,36
Jak oceniasz poziom edukacji w gminie (jakość kształcenia, dostępność zajęć dodatkowych dla uczniów, zajęcia wyrównawcze)?	2,36	10,24	33,86	41,73	7,87
Jaka jest skala występowania w gminie alkoholizmu? (1-bardzo niska, 2- niska, 3-średnia, 4-wysoka, 5 -bardzo wysoka)?	5,51	5,51	22,83	40,16	**22,05**
Jaka jest skala występowania w gminie przemocy w rodzinie? (1-bardzo niska, 2-niska, 3-średnia, 4-wysoka, 5 -bardzo wysoka)?	7,09	16,54	43,31	21,26	2,36
Jak oceniają Państwo poziom zaangażowania mieszkańców w sprawy społeczności lokalnej?	**15,75**	21,26	**51,97**	3,94	3,94

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiet

51,97% ankietowanych ocenia ogólne warunki życia w gminie jako przeciętne, natomiast 8,66% ocenia je jako złe.

Przeszło 25% mieszkańców ankietowanych ocenia jako zły dostęp do usług ochrony zdrowia.11,8% ankietowanych jako złą ocenia komunikację zbiorową w gminie.

8) Turystyka i rekreacja w %

	zła	**słaba**	**przeciętna**	**dobra**	**bardzo dobra**
Jak oceniasz atrakcyjność turystyczną gminy? (ilość i jakość zabytków, miejsc atrakcyjnych pod względem przyrodniczym, stan środowiska naturalnego, obszary chronione i rezerwaty, ścieżki przyrodnicze i	6,30	18,90	30,71	**36,22**	4,72

edukacyjne).					
Jak oceniasz poziom bazy turystyczno-wypoczynkowej (baza noclegowa, gastronomiczna)	11,02	**40,94**	33,07	11,02	1,57
Jak oceniasz promocję gminy, mającą na celu pozyskanie potencjalnych turystów?	10,24	21,26	**40,16**	21,26	3,94
Jak oceniasz ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla dzieci?	7,09	**40,16**	34,65	13,39	1,57
Jak oceniasz ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla młodzieży?	9,45	35,43	**38,58**	9,45	3,15
Jak oceniasz ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla dorosłych?	11,81	37,01	**37,80**	4,72	3,15
Jak oceniasz ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla seniorów?	**14,17**	31,50	**41,73**	7,09	2,36
Jak oceniasz poziom rozwoju infrastruktury sportowo-rekreacyjnej (boiska, place zabaw, parki, ławeczki itp.)?	5,51	12,60	**37,80**	28,35	**10,24**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiet

Najwyżej ankietowani ocenili atrakcyjność turystyczną gminy, zaznaczając przy tym, iż poziom bazy turystycznej jest słaby. Promocję gminy w „przyciąganiu turystów" ocenili jako przeciętną.

Poniżej przedstawiono obszary, które powinny w opinii respondentów stanowić priorytet dla władz gminy w perspektywie najbliższych lat (dane podano w %):

	bardzo istotne	**istotne**	**Średnio istotne**	**nieistotne**
1. Rozwój kultury, oświaty i nauki	**60,63**	22,05	6,30	2,36
2. Rozwój rozrywki i sportu	31,50	37,80	14,96	4,72
3. Rozwój infrastruktury i transportu	**38,58**	43,31	6,30	1,57
4. Rozwój potencjału społeczno-gospodarczego	34,65	40,16	10,24	2,36
5. Rozwój potencjału turystycznego	35,43	33,07	14,17	**5,51**
6. Poprawa jakości środowiska naturalnego	26,77	42,52	13,39	**6,30**
7. Poprawa jakości systemu ochrony zdrowia	**67,72**	14,96	3,94	3,94
8. Poprawa bezpieczeństwa	34,65	39,37	9,45	**5,51**
9. Poprawa jakości obsługi mieszkańców przez władze gminy	25,98	51,18	11,02	3,94

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiet

Najważniejszymi kierunkami rozwoju w gminie Górowo Iławeckie według ankietowanych jest rozwój kultury, oświaty i nauki, infrastruktury i transportu oraz poprawa jakości systemu ochrony zdrowia. Jako nieistotne respondenci wskazali obszar poprawy jakości środowiska naturalnego oraz potencjału turystycznego i poprawę bezpieczeństwa

Wśród mocnych stron gminy ankietowani wskazali na

- jakość i walory środowiska przyrodniczego
- wysokie walory środowiska przyrodniczego
- wysoki poziom edukacji

Jako słabe strony gminy ankietowani wymieniali głównie:

- zły stan dróg
- słaby dostęp do opieki medycznej
- zła dostępność do edukacji

Jako największe zagrożenia dla rozwoju obszaru gminy Górowo Iławeckie ankieterzy wskazali na:

- ucieczka ludzi młodych z obszarów wiejskich do większych miast

- trudności budżetowe
- niski przyrost naturalny

Wśród szans rozwojowych dla obszaru gminy Górowo Iławeckie wymieniano:

- środki z Unii Europejskiej
- agroturystyka i ekoturystyka
- rozwój małej przedsiębiorczości (handel, usługi)

W pytaniu nt. opinii o Gminie Górowo Iławeckie ankietowani wskazywali głównie na atrakcyjne walory rolnicze, przemysłowe oraz turystyczne gminy przy jednoczesnym wskazaniu, iż jest to gmina o niskiej inicjatywie społeczeństwa i niską konkurencyjnością usług na rynku lokalnym.

V ANALIZA SWOT

Określenie potrzeb gospodarczych i społecznych

Działalność władz samorządowych opiera się nie tylko na realizacji zadań wynikających z aktualnie obowiązującego prawa, ale jest wypadkową wielu zgłaszanych przez społeczeństwo potrzeb. Ograniczone zasoby finansowe jednostki samorządu terytorialnego nie pozwalają na bieżące i natychmiastowe zaspokojenie wszelkich potrzeb, dlatego niezbędne jest skierowanie strumienia finansów gminy tam, gdzie rozwiązane zostaną najważniejsze problemy jej mieszkańców. Poniżej przedstawiono hierarchizację potrzeb mieszkańców ustaloną na podstawie ankiety przygotowanej i analizy dokumentów dotyczących omawianego obszaru.

Z punktu widzenia rozwoju gospodarczego niezbędne jest podjęcie wyzwań dotyczących rozwoju lokalnego rynku pracy wraz z działaniami na rzecz zmniejszania bezrobocia i jednoczesnym systemem pozyskiwania nowych inwestorów, rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw, modernizacji istniejących gospodarstw, rozwój dominujących na rynku lokalnym potencjałów (turystyki, rolnictwa) oraz podjęcie działań na rzecz pozyskiwania energii z odnawialnych źródeł energii.

Na podstawie ustaleń wynikających z przeprowadzonych z mieszkańcami i władzami Gminy Górowo Iławeckie warsztatów społecznych, mających na celu:

- zapoznanie społeczności lokalnej z celami sporządzenia Strategii Rozwoju Gminy Górowo Iławeckie,

- określenie najważniejszych, z punktu widzenia mieszkańców Gminy, problemów w pięciu określonych aspektach życia ludności.

Wśród aspektów życia ludności wskazano:

a) **sferę społeczno-kulturową** - analizie poddano takie elementy jak ludność, wykształcenie, kwalifikacje zawodowe, integracja społeczności lokalnej, warunki życia, instytucje i usługi społeczne,

b) **sferę środowiskową** - analizie poddano komponenty i zasoby środowiska przyrodniczego, stan zanieczyszczenia środowiska, infrastrukturę ekologiczną, świadomość ekologiczną społeczeństwa,

c) **sferę infrastrukturalną** - wskazywano problemy pod kątem funkcjonowania infrastruktury technicznej i społecznej, organizacji sektorów infrastruktury, luk w infrastrukturalnych, rezerw i inwestycji infrastrukturalnych,

d) **sferę gospodarczą** - analizie poddano zasoby gospodarcze, działalność gospodarczą według sektorów i branż, funkcji gospodarczych, rynków lokalnych i regionalnych, bazy ekonomiczne, korzyści zewnętrzne, koszty społeczne, konkurencyjność gmin i regionów,

e) **sferę przestrzenną** - wskazano problemy z punktu widzenia zagospodarowania przestrzennego, układu funkcjonalno-przestrzennego, dostępności przestrzennej, kompozycji i ładu przestrzennego, wartości przestrzeni.

Do głównych problemów **sfery społeczno-kulturowej** najczęściej zaliczano:

1. niekorzystne zjawiska demograficzne, a wśród nich:
   - starzejące się społeczeństwo,
   - ujemny wskaźnik migracji ekonomicznej ludności, w tym dobrze wykształconej
   - niski przyrost naturalny,
2. niskie kwalifikacje zawodowe mieszkańców Gminy,
3. niski stopień integracji społecznej,
4. niski standard stopy życiowej mieszkańców Gminy,
5. niewystarczający zasób instytucjonalny opieki nad osobami starszymi

Zdiagnozowane problemy w **sferze środowiskowej**:

1. niska świadomość ekologiczna społeczeństwa,
2. niewykorzystane walory przyrodnicze,
3. niskie wykorzystanie odnawialnych źródeł energii.

Do głównych problemów w **sferze infrastrukturalnej**, zgodnie z opinią mieszkańców, należą:

1. bardzo zły stan dróg, w tym lokalnych,
2. brak skanalizowania części wsi,
3. niski stopień uzbrojenia terenów pod inwestycje,
4. niewystarczający poziom skomunikowania Gminy z sąsiednimi jednostkami samorządu terytorialnego.

Do głównych problemów **sfery gospodarczej** najczęściej zaliczano:

1. bezrobocie – przy czym należy mieć na uwadze, iż zjawisko bezrobocia jest punktem wyjścia do innych problemów życia społeczno-gospodarczego,
2. bardzo mała liczba podmiotów gospodarczych, a tym samym brak miejsc pracy,
3. mała różnorodność działalności gospodarczej,
4. mały odsetek terenów inwestycyjnych, a tym samym mała atrakcyjność inwestycyjna Gminy
5. mała atrakcyjność inwestycyjna Gminy,
6. słabo rozwinięta infrastruktura turystyczno-rekreacyjna,
7. niski stopień wykorzystania potencjału historyczno-kulturalny (z punktu widzenia potrzeb turystyki).

Wśród zdiagnozowanych problemów w **sferze przestrzennej** znalazły się:

1. Peryferyjne położenie,
2. słaba dostępność komunikacyjna,
3. brak planów zagospodarowania przestrzennego,
4. rozproszenie przestrzenne,
5. niski współczynnik zaludnienia.

Zbadane podczas konsultacji społecznych problemy, uzupełnione o diagnozę sytuacji społeczno – gospodarczej Gminy Górowo Iławeckie, stały się podstawą do sporządzenia analizy SWOT.

Analiza SWOT (z agn. Strengts, Weakness, Opportunities, Threats) służy zidentyfikowaniu i sformułowaniu podstawowych problemów i zagrożeń strategicznych przy jednoczesnym przeciwstawieniu ich mocnym stronom danego obszaru i szansom rozwoju konkretnej gminy. Innymi słowy, narzędzie to identyfikuje słabe i silne strony gminy oraz

bada szanse i zagrożenia, jakie stoją przed daną jednostką samorządu terytorialnego (lub innego podmiotu).

Poszczególne cztery grupy czynników oznaczają:

- silne strony – uwarunkowania wewnętrzne, które stanowią silne strony gminy i które należycie wykorzystane będą służyć jego rozwojowi,
- słabe strony – uwarunkowania wewnętrzne, które stanowią słabe strony gminy i które należy wyeliminować z uwagi na konieczność usunięcia barier rozwoju gminy,
- szanse – uwarunkowania zewnętrzne, a zatem takie, które nie zależą od zachowania społeczności gminnej, ale które mogą być traktowane jako szanse i przy odpowiednio podjętych przez nią działaniach są wykorzystane jako czynniki sprzyjające rozwojowi powiatu,
- zagrożenia – uwarunkowania zewnętrzne, które nie są również bezpośrednio zależne od zachowania społeczności gminy, ale które mogą stanowić zagrożenia dla jej rozwoju.

Analizie poddane zostały następujące strefy:

1. społeczno-kulturowa,
2. środowiskowa,
3. infrastrukturalna,
4. gospodarcza,
5. przestrzenna.

W sposób szczegółowy wyznaczono dla tych obszarów podstawowe mocne i słabe strony wynikające z uwarunkowań wewnętrznych oraz szanse i zagrożenia wynikające z uwarunkowań zewnętrznych, czyli czynników niezależnych od mieszkańców i władz gminy

4.1 Strefa społeczno-kulturowa

Mocne strony	***Słabe strony***
• prężnie działająca lokalna grupa działania, • dobrze działające organizacje samorządowe (oświatowe, kulturalne), • duża ilość imprez okolicznościowych; • dużo świetlic wiejskich, • wystarczająca liczba obiektów oświatowych	• starzejące się społeczeństwo • ujemny przyrost naturalny • wyludnienie • bezrobocie oraz odpływ wykształconej młodzieży, • niekorzystne zjawiska dotyczące lokalnego rynku pracy, o brak aktywności zawodowej w środowisku popegeerowskim oraz wśród

	młodzieży, o niskie kwalifikacje zawodowe mieszkańców Gminy, • słaba integracja społeczna wśród mieszkańców, • słaby dostęp do dóbr kultury typu teatr, kino, • patologie, alkoholizm, przemoc w rodzinie
Szanse	***Zagrożenia***
• dostępność zewnętrznych środków pomocowych na doskonalenie lokalnych zasobów ludzkich oraz przystosowanie ich do aktualnych wymogów rynku pracy • współpraca zagraniczna – głównie z Obwodem Kaliningradzkim, • pojawianie się nowych instrumentów aktywizujących osoby bezrobotne, • możliwość ograniczania patologii społecznych poprzez systematyczny rozwój usług kulturalnych i sportowych przy wykorzystaniu zewnętrznych środków pomocowych	• ograniczone środki budżetu gminy na dofinansowanie placówek oświatowych i kulturalnych, • ograniczone środki finansowe na rozwój imprez kulturalnych i sportowych, • duża konkurencja przy aplikowaniu o zewnętrzne środki pomocowe na doskonalenie lokalnych zasobów ludzkich oraz rozwój lokalnej społeczności

4.2 Strefa środowiskowa

Mocne strony	***Słabe strony***
• występowanie wielorakich form ochrony przyrody • bogate walory przyrodnicze gminy • korzystne warunki do uzyskania statusu gminy uzdrowiskowej • brak przemysłu ciężkiego • położenie geograficzne • bogate złoża torfu • bardzo dobre warunki wiatrowe	• niska świadomość ekologiczna społeczeństwa, • brak pełnego systemu asenizacji ścieków w Gminie, • brak alternatywnych źródeł energii, • brak infrastruktury wykorzystującej potencjał środowiskowy
Szanse	***Zagrożenia***
• wykorzystanie potencjału wynikającego z uzyskania statusu gminy uzdrowiskowej • możliwość wspierania rozwoju, przedsięwzięć sprzyjających poprawie środowiska naturalnego, • możliwość pozyskania zewnętrznych środków finansowych na realizację zadań z zakresu ochrony środowiska naturalnego, • wzrastająca świadomość ekologiczna społeczeństwa, • wzrost zainteresowania turystyką rowerową i aktywnym odpoczynkiem,	• zagrożenie klęskami żywiołowymi, • rosnące natężenie ruchu drogowego, • wzrost poziomu zanieczyszczenia środowiska • ograniczenia wynikające z uregulowań dotyczących obszarów chronionych (Natura 2000), • zagrożenie degradacją stanu jakości wód powierzchniowych oraz podziemnych

4.3 *Strefa infrastrukturalna*

Mocne strony	Słabe strony
• dobrze rozwinięta sieć wodociągowa • bogate dziedzictwo kulturowe	• zły stan dróg i chodników na wsiach • niewystarczający poziom wyposażenia świetlic wiejskich • brak dobrze rozwiniętej sieci kanalizacyjnej, niedostatecznie rozwinięta infrastruktura gazowa • słabo rozwinięta infrastruktura turystyczna • słabo rozwinięty system komunikacji zbiorowej
Szanse	**Zagrożenia**
• możliwość ubiegania się o dofinansowanie inwestycji w zakresie infrastruktury technicznej i społecznej ze środków zewnętrznych • pojawianie się nowych technologii	• wysokie koszty inwestycji w zakresie infrastruktury technicznej • duża konkurencja w aplikowaniu o zewnętrzne środki pomocowe

4.4 Strefa gospodarcza

Mocne strony	***Słabe strony***
• duże możliwości nowych inwestycji • dobre położenie gminy (granica województwa i państwa) • istnienie zakładów produkcyjnych w sektorze przetwórstwa rolno-spożywczego z wykorzystaniem dobrych surowców • bogate złoża torfu leczniczego • bogata oferta kulinarna z wykorzystaniem naturalnych surowców lokalnych	• słabo rozwinięte małe i średnie podmioty gospodarcze, • mała różnorodność działalności gospodarczej, • słabo rozwinięty sektor turystyczny, w tym baza turystyczna, • sezonowość usług turystycznych • niewykorzystany potencjał środowiskowo-kulturalny w rozwoju gospodarczym gminy • niska konkurencyjność gminy
Szanse	***Zagrożenia***
• rosnący popyt na dobra i usługi • wykorzystanie potencjału wynikającego z uzyskania statusu gminy uzdrowiskowej • możliwość wykorzystania wsparcia finansowego UE przez firmy na inwestycje rozwojowe, doradztwo w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej • możliwość wykorzystania potencjału pobliskich miast • możliwość skorzystania z doradztwa rolniczego i gospodarczego • dostęp do tanich i preferencyjnych kredytów rolniczych • możliwość tworzenia grup producenckich • pojawianie się nowych technologii • wyższy poziom specjalizacji rolniczej • rosnący popyt na zdrową żywność • wzrost zainteresowania regionalnymi produktami i kulturą • możliwość wypromowania produktu lokalnego • rosnący popyt na agroturystykę i turystykę weekendową	• niestabilna i skomplikowana polityka podatkowa państwa • brak efektywnej polityki państwa wspierającej sektor małych i średnich przedsiębiorstw • ograniczona wiedza na temat zewnętrznych środków pomocowych • trudności związane z inwestowaniem na obszarach Natura 2000 • skomplikowana procedura ubiegania się o środki z UE • wysokie koszty i ryzyko podejmowania działalności gospodarczej • wysokie koszty stworzenia i utrzymania nowych miejsc pracy • wysokooprocentowane kredyty bankowe ograniczające powstawanie nowych oraz rozwój istniejących firm • wysokie wymagania jakościowe narzucane przez unijne dyrektywy • niestabilna polityka rolna • wahające się ceny produktów rolnych • wysokie ceny środków do produkcji

• wzrost zapotrzebowania na usługi okołoturystyczne • możliwość nawiązania współpracy zagranicznej • możliwość pozyskania inwestorów zewnętrznych	rolniczej • konkurencja ze strony podmiotów gospodarczych działających poza granicami gminy • kryzys gospodarczy • zmienność prawa • zewnętrzne środki pomocowe • rosnące natężenie ruchu na drogach • niewystarczające nakłady na remonty i modernizacje dróg

4.5. Strefa przestrzenna

Mocne strony	Słabe strony
• atrakcyjne tereny turystyczne • bliskie położenie okolicznych miast • sąsiedztwo z Obwodem Kaliningradzkim	• brak planów zagospodarowania przestrzennego na wsiach • duże rozdrobnienie struktury osadniczej
Szanse	**Zagrożenia**
• wykorzystanie terenu gminy zgodnie z kierunkami działań wynikających z walorów przyrodniczo-kulturowych	• chaos planistyczny

VI WIZJA GMINY GÓROWO IŁAWECKIE

Gmina Górowo Iławeckie – ośrodek uzdrowiskowy -
wykorzystująca potencjał przyrodniczy do rozwoju społeczno –
gospodarczego

VII PLANY I CELE STRATEGICZNE GMINY GÓROWO IŁAWECKIE NA LATA 2014-2020

Cele Gminy Górowo Iławeckie

Celem jest stan, który odzwierciedla przyszłość danego miejsca i jego mieszkańców.

Cele strategiczne określają rezultaty o zasadniczym znaczeniu w dłuższej perspektywie oraz kierunkują działania na te obszary, które są najważniejsze dla koncepcji rozwoju gminy. Cele te wymagają decyzji dotyczących utrzymania lub zmiany wykorzystania zasobów gminy - publicznych, państwowych i prywatnych.

Cele gminy powstały na bazie analizy i oceny aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej omawianego obszaru, uwzględniającej zidentyfikowane problemy i czynniki

wewnętrzne, dające możliwości rozwoju Gminy, oraz zewnętrzne, wskazujące na szanse i zagrożenia wypływające z otoczenia obszaru.

Określenie celów rozwojowych Gminy poprzedzać musi analiza potrzeb społecznych i gospodarczych zgłaszanych przez jej mieszkańców i potencjalnych inwestorów.

Problemy i potrzeby, o których była mowa w poprzednich rozdziałach, są podstawą dla określenia celów rozwojowych Gminy Górowo Iławeckie, które dla poszczególnych obszarów przedstawiają się następująco:

Działalność władz samorządowych opiera się nie tylko na realizacji zadań wynikających z aktualnie obowiązującego prawa, ale jest wypadkową wielu zgłaszanych przez społeczeństwo potrzeb. Ograniczone zasoby finansowe jednostki samorządu terytorialnego nie pozwalają na bieżące i natychmiastowe zaspokojenie wszelkich potrzeb, dlatego niezbędne jest skierowanie strumienia finansów gminy tam, gdzie rozwiązane zostaną najważniejsze problemy jej mieszkańców.

W celu sformułowania celów strategicznych niezbędne było:

- wskazanie aktualnych problemów dotyczących Gminy Górowo Iławeckie (przeprowadzone warsztaty społeczne),
- analiza wskazanych problemów w kontekście pięciu głównych aspektów życia społecznego i gospodarczego społeczności lokalnej.

Analiza ta jest podstawą sformułowania celów strategicznych, wśród których wskazano:

Cel strategiczny I: **Poprawa warunków życia poprzez rozwój infrastruktury społecznej i podniesienie jakości kapitału ludzkiego**	**Cel strategiczny II:** **Rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej w oparciu o dostępne walory przyrodnicze**	**Cel strategiczny III:** **Budowa nowoczesnej i bezpiecznej infrastruktury technicznej**	**Cel strategiczny IV:** **Kreowanie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości i postaw proinnowacyjnych**	**Cel strategiczny V:** **Uzyskanie i zachowanie zrównoważonego rozwoju**
Cel operacyjny 1: Zwiększenie dostępności usług zdrowotnych, w tym rehabilitacyjnych	**Cel operacyjny 1:** Rozwój gminy poprzez inwestycje w infrastrukturę uzdrowiskową	**Cel operacyjny 1:** Budowa i modernizacja infrastruktury transportowej	**Cel operacyjny 1** : Rozwój nowoczesnego i ekologicznego rolnictwa oraz pozarolniczych form działalności gospodarczej	**Cel operacyjny 1**: Poprawa wewnętrznych i zewnętrznych powiązań sieciowych na terenie gminy
Cel operacyjny 2: Wspieranie rodziny w środowisku lokalnym	**Cel operacyjny 2:** Rozwój turystyki wiejskiej i usług aktywnej rekreacji	**Cel operacyjny 2:** Budowa i modernizacja sieci uzbrojenia terenu	**Cel operacyjny 2**: Wykorzystanie potencjału dziedzictwa kulturowego, kulinarnego i historycznego w rozwoju gospodarczym	**Cel operacyjny** 2: Zachowanie zrównoważonej polityki przestrzennej
Cel operacyjny 3: Aktywizacja społeczno-gospodarcza osób zależnych poprzez rozwój usług i infrastruktury społecznej	**Cel operacyjny 3:** Ochrona obszarów naturowych	**Cel operacyjny 3:** Zwiększenie efektywności i podniesienie bezpieczeństwa energetycznego gminy	**Cel operacyjny 3:** Stworzenie systemu promocji gospodarczej i turystycznej gminy	
Cel operacyjny 4: Wykształcone i nowoczesne społeczeństwo				
Cel operacyjny 5: Wysoka aktywność społeczności lokalnej				

Cel operacyjny I.1:
Zwiększenie dostępności usług zdrowotnych, w tym rehabilitacyjnych

Jednym z podstawowych problemów, z jakimi boryka się Gmina Górowo Iławeckie, jest starzejące się społeczeństwo. Już od wielu lat mówi się oraz potwierdza informacje dotyczące stałego wzrostu liczby osób w wieku poprodukcyjnym i spadku liczby narodzin. Tak ukształtowana struktura wieku danego społeczeństwa wymaga od władz - samorządowych, regionalnych czy krajowych - właściwie skonstruowanej bazy instytucjonalnej w zakresie ochrony zdrowia i polityki społecznej. Rozwój placówek usług zdrowotnych musi zatem uwzględniać zmiany demograficzne, w tym głównie starzenie się społeczeństwa gminy. Zmiany te wymuszają z kolei inne spojrzenie na zapotrzebowania na określone usługi. Gmina Górowo Iławeckie, podążając za kierunkami rozwoju całego województwa warmińsko-mazurskiego, musi postawić na tworzenie nowoczesnej opieki zdrowotnej, z szczególnym nastawieniem na obecną sytuację epidemiologiczną oraz choroby cywilizacyjne (choroby wynikające z trendów demograficznych, m.in. choroby reumatyczne, układu kostno-stawowego, układu krążenia, układu oddechowego, czy choroby nowotworowe).

Równie istotną kwestią staje się potrzeba ciągłego podnoszenia standardów funkcjonowania gminnego systemu pomocy zdrowotnej. Niezbędne będzie również przeprowadzenie szeregu inicjatyw dotyczących promocji zdrowia oraz związanej z nią specjalistycznej opieki lekarskiej. Działania służące podnoszeniu poziomu usług zdrowotnych, zarówno usług podstawowych jak i specjalistycznych to szansa na zmniejszenie problemów zdrowotnych mieszkańców oraz dłuższą i lepszą dyspozycyjność kapitału ludzkiego wykorzystywanego w sektorze państwowym i prywatnym.

Przykładowe kierunki działań:
- poprawa dostępności do usług medycznych,
- wspieranie i promocja badan profilaktycznych,
- ochrona zdrowia w placówkach edukacyjnych i ośrodkach pomocy społecznej,
- promocja, kształtowanie i pobudzanie świadomości społecznej w zakresie ochrony zdrowia,
- rozwój usług rehabilitacyjnych dla osób niepełnosprawnych.

Cel operacyjny I.2:
Wspieranie rodziny w środowisku lokalnym

Przyczyną starzejącego się społeczeństwa w Gminie Górowo Iławeckie jest ujemny przyrost naturalny ludności oraz niekorzystne saldo migracji zewnętrznych. Od wielu lat odnotowuje się bardzo małą ilość narodzin, co w dłuższej perspektywie zagrozi rozwojowi gminy oraz negatywnie wpłynie na lokalny rynek pracy.

Już teraz władze gminy dostrzegają naglącą potrzebę interwencji w tym aspekcie życia społecznego. Niezbędne jest przyjęcie skutecznej polityki prorodzinnej oraz podjęcie działań wzmacniających rodziny, w tym m.in. poprzez pomoc dla rodzin wielodzietnych. Realizacja polityki prorodzinnej przyniesie lepsze efekty, jeżeli będzie miała charakter systemowy i zintegrowany, z udziałem wielu podmiotów działających na rzecz rodziny, w szczególności samorządów lokalnych, Kościoła Katolickiego, innych kościołów, związków wyznaniowych oraz organizacji pozarządowych. Opracowując i tworząc program opieki nad rodziną i dzieckiem szczególnie istotne jest włączenie wszystkich podmiotów działających w środowisku lokalnym wspierających i wspomagających dziecko i rodzinę, poprzez wcześniej ustalone kierunki działań, tj.:

a) wzmacnianie rodziny w wypełnianiu jej funkcji opiekuńczo-wychowawczej,
b) organizowanie pomocy instytucjonalnej i finansowej w sytuacjach kryzysowych,
c) aktywizacja i integracja osób w wieku poprodukcyjnym.

Przykładowe kierunki działań:
- wspieranie rodzin naturalnych poprzez oddziaływanie interdyscyplinarne.
- wspieranie rozwoju różnych form rodzicielstwa zastępczego
- tworzenie systemu instytucjonalnych form pomocy dziecku i rodzinie
- organizowanie pomocy i wsparcia w procesie usamodzielniania się i integracji ze środowiskiem wychowankom opuszczającym niektóre typy placówek i rodziny zastępcze
- zapobieganie niedostosowaniu społecznemu i przestępczości wśród dzieci i młodzieży
- zbudowanie kompleksowego systemu interwencji kryzysowej,
- wprowadzenie karty dużej rodziny,
- tworzenie systemu wsparcia oraz aktywizacja osób w wieku poprodukcyjnym.

Cel operacyjny I.3:
Aktywizacja społeczno-gospodarcza osób zależnych oraz ich rodzin poprzez rozwój usług i infrastruktury społecznej

Niski poziom życia, najczęściej wynikający z bezrobocia, często połączonego z niepełnosprawnością, brakiem wykształcenia czy uzależnieniami, głęboko i długoterminowo rzutuje na możliwości rozwojowe danej jednostki samorządu terytorialnego. Gmina, w ramach wykonywanych zadań własnych, zmuszona jest ponosić wydatki na szeroko rozumianą pomoc społeczną, nie uzyskując w zamian żadnych wpływów w postaci wzrostu wartości dodanej, wpływu podatków czy opłat ponoszonych przez pracodawców w związku z podnoszeniem i tworzeniem nowych miejsc pracy. Pomocą społeczną często objęte są także osoby sprawujące bezpośrednią opiekę nad osobami zależnymi, wykluczając te osoby na stałe z aktywności na rynku pracy.

W celu odwrócenia tego negatywnego zjawiska niezbędne staje się podjęcie działań i realizację m.in. inwestycji z zakresu ekonomii społecznej (budowa infrastruktury i podmiotów sektora ekonomii społecznej, centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej, spółdzielnie socjalne).

Przedsięwzięcia mające na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu muszą zakładać możliwość dostępu do usług społecznych, umożliwiających integrację społeczną oraz aktywizację możliwość dostępu do usług społecznych, umożliwiających integrację społeczną oraz aktywizację trudnej sytuacji życiowej. Szczególnie wsparcie rodziny (np. m.in. poprzez poradnictwo rodzinne, pokrycie kosztów asystenta rodzinnego, koordynatora pieczy zastępczej, skierowanie i sfinansowanie terapii psychologicznej dla rodzin) ma pomagać im w aktywniejszym udziale w życiu społecznym oraz powrocie na rynek pracy. Działania te będą stanowiły element profilaktyki pomagającej przeciwdziałać zjawisku dziedziczenia biedy.

Stworzenie takiej infrastruktury pozwoli z jednej strony na wyeliminowanie barier społecznych oraz zmniejszenie wydatków jednostki samorządu terytorialnego ponoszonych na bierną pomoc socjalną, z drugiej - na podjęcie pracy, podniesienie poziomu życia osób opiekujących się osobami zależnymi, a w konsekwencji samodzielność funkcjonowania w społeczeństwie. Należy pamiętać, iż nawarstwienie problemów społecznych w regionie powoduje potrzebę nieustannego wspierania rozwoju usług aktywizacji społeczno-

zawodowej we wszystkich aspektach, także infrastrukturalnym. Wzmocnienie dostępnej infrastruktury stwarza przestrzeń do przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych. Zasób infrastrukturalny, ulokowany w pobliżu potrzebującej wsparcia społeczności lokalnej, eliminuje bariery społeczne i przestrzenne. Ostatecznym celem pomocy jest wejście na rynek pracy i osiągnięcie zdolności do samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie.

Przykładowe kierunki działań:
- utworzenie dziennego domu opieki społecznej,
- tworzenie centrów integracji społecznej i zakładów aktywności zawodowej,
- tworzenie spółdzielni socjalnych i innych form ekonomii społecznej.

Cel operacyjny I.4:
Wykształcone i nowoczesne społeczeństwo

Jedną z determinantów poprawy jakości życia jest wzrost dochodów gospodarstw domowych, których źródłem jest wykonywana przez domowników praca zarobkowa. Rodzaj i jakość wykonywanej pracy zależy nie tylko od posiadanych umiejętności, ale także i wykształcenia danego człowieka. Wykształcone i świadome społeczeństwo jest bardziej kreatywne, otwarte na zmiany i chętne do udziału z życiu społecznym. Niezbędne jest zatem podjęcie wysiłku, zarówno przez władze lokalne, jak i poszczególne osoby prywatne i podmioty gospodarcze, umożliwiającego mieszkańcom gminy uczestnictwo w różnych formach kształcenia, Nowoczesne społeczeństwo rozumie ideę oraz podaje się potrzebie kształcenia ustawicznego i uzupełniania kwalifikacji, odpowiadającego na zmienne okresowo zapotrzebowanie rynku pracy na konkretne umiejętności i zakres wykonywanych obowiązków.

Upowszechnianiu kształcenia ustawicznego, realizowanego przez całe życie, sprzyjać może funkcjonująca w gminie infrastruktura. Szkoły i świetlice wiejskie z powodzeniem mogą stać się miejscem, w którym organizowane mogą być kursy zawodowe, szkolenia, kursy językowe skierowane do młodzieży, dorosłych i seniorów.

Przykładowe kierunki działań:
- dostosowanie infrastruktury oświatowej do zmieniających się standardów nauczania,
- wsparcie nauczycieli w zakresie kształcenia i doskonalenia zawodowego,

- wspieranie i promocja różnych form kształcenia pozaszkolnego, w tym szkolenia przekwalifikowujące, kształcenie ustawiczne osób starszych, edukacja na odległość,
- przygotowanie mieszkańców do korzystania z technologii informatycznych.

Cel operacyjny I.5:
Wysoka aktywność społeczności lokalnej

W rozwoju gminy, a tym samym w podnoszeniu jakości życia jej mieszkańców, niezwykle ważne jest budowanie i utrzymanie relacji współpracy i współtworzenia rzeczywistości społecznej i ekonomicznej. Istotne tutaj jest zachowanie tożsamości kulturowej, przywiązania do gminy, jej tradycji i osiągnięć. Nie można mówić zatem o potencjale rozwojowym gminy bez wzmacniania go posiadanymi zasobami i aktywnością - na każdym polu funkcjonowania jednostki samorządu terytorialnego - jej mieszkańców. Należy również pamiętać, iż w budowaniu kapitału społecznego i więzi go łączących bardzo duże znaczenie odgrywa samorząd gminny, który poprzez swoją postawę otwartości, przejrzystości i współpracy z partnerami społecznymi, buduje zaufanie do władzy i stanowi podłoże zmian gospodarczych i społecznych w gminie.

Przykładowe kierunki działań:
- wspieranie partnerstw i inicjatyw oddolnych na rzecz rozwoju gminy,
- prowadzenie efektywnej polityki społecznej w celu integracji i aktywizacji osób zagrożonych wykluczeniem,
- zwiększanie wiedzy i świadomości społeczności lokalnej na temat problemów rozwoju gminy,
- rozwój działalności placówek oświatowych, w tym poszerzanie ich oferty,
- realizacja ogólnogminnych imprez sportowych, kulturalnych i rekreacyjnych.

Cel operacyjny II.1:
Rozwój gminy poprzez inwestycje w infrastrukturę uzdrowiskową

Gmina Górowo Iławeckie jest typową gminą rolniczą, której ponad 70% powierzchni objęta jest Naturą 2000. Teren charakteryzuje bogactwo przyrodnicze i zasobność w wiele surowców postrzeganych jako lecznicze, w szczególności w borowinę. Klimat gminy Górowo Iławeckie, podobnie jak klimat Polski, odznacza się dużą różnorodnością i zmiennością typów pogody. Zgodnie z przeprowadzoną w maju 2013 r. analizą dotyczącą możliwości otrzymania statusu obszaru ochrony uzdrowiskowej w gminie Górowo Iławeckie, warunki środowiska naturalnego są korzystne dla utworzenia obszaru ochrony uzdrowiskowej. Dotyczy to głównie klimatu, rzeźby terenu i warunków wodnych.

Uzdrowisko to obszar, na terenie którego prowadzone jest lecznictwo uzdrowiskowe, wydzielony w celu wykorzystania i ochrony znajdujących się na jego obszarze naturalnych surowców mineralnych. Jest to obszar mający złoża naturalnych surowców leczniczych, klimat o właściwościach leczniczych oraz zakłady i urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego, jak również sprzyjające warunki środowiskowe i sanitarne, w którym prowadzone jest leczenie określonych chorób oraz może być prowadzona działalność uzdrowiskowo-turystyczna. Samo lecznictwo uzdrowiskowe jest zorganizowaną działalnością polegającą na jak najszerszym zapobieganiu chorobom i ich leczeniu przy wykorzystaniu właściwości leczniczych klimatu oraz naturalnych zasobów leczniczych.

Stworzenie na terenie Gminy Górowa Iławeckie niewątpliwie pozytywnie wpłynie na jej rozwój lokalny i regionalny. Widocznymi rezultatami bycia gminą uzdrowiskową będą:

- wzrost zatrudnienia wśród lokalnej społeczności,
- napływ turystów krajowych i zagranicznych,
- rozwój turystyki biznesowej i specjalistycznej,
- wzrost zainteresowania wyjazdami w celach zdrowotnych i rozrywkowych,
- wzrost dochodów budżetowych gminy wynikających z pobieranej opłaty uzdrowiskowej,
- poprawa jakości i zdrowia mieszkańców gminy i kuracjuszy,
- podniesienie rangi gminy na rynku regionalnym, krajowym i międzynarodowym.

Gminy uzdrowiskowe muszą obecnie oferować szeroki zakres usług uzupełniających ze sfery profilaktyki zdrowotnej, turystyki i rekreacji. Związane jest to z posiadaniem bogatej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, jak np. szlaki turystyczne i ścieżki zdrowia, boiska i sale do ćwiczeń oraz kąpieliska i baseny. Wymagane jest również zapewnienie atrakcyjnego zaplecza kulturalnego i rozrywkowego, zadbanych obszarów zieleni do rekreacji kuracjuszy i turystów, usług o wysokim standardzie dla typowej turystyki uzdrowiskowej. Osoby przyjeżdżające do miejscowości uzdrowiskowej muszą zatem mieć poczucie i świadomość, iż znajdują się nie tylko w miejscu bogato obdarowanym przez naturę, ale także w miejscu

zadbanym w każdym zakresie działalności samorządu gminnego. Osiągnięcie korzyści płynących z bycia gminą uzdrowiskową muszą zatem iść w parze z:

a) zapewnieniem gospodarczego dobrobytu ludności goszczącej turystów, w tym odpowiedniego poziomu zatrudnienia, wykształcenia i dostępu do usług społecznych,
b) rozwojem infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej,
c) zachowaniem naturalnych zasobów, w tym do celów turystyczno-rekreacyjnych,
d) ochroną tożsamości lokalnej i ochroną dziedzictwa kulturowego,
e) właściwym wykorzystaniu i planowaniu przestrzeni gminy z uwzględnieniem uwarunkowań panujących na jej obszarze

Przykładowe kierunki działań:
- wyposażenie gminy w infrastrukturę uzdrowiskową i towarzyszącą,
- wyposażenie gminy w infrastrukturę zdrowotną, społeczną, rekreacyjną i turystyczną,
- pełne zagospodarowanie przestrzenne terenów, na których znajdują się cenne zasoby środowiskowe.

Cel operacyjny II.2:
Rozwój turystyki wiejskiej i usług aktywnej rekreacji

Gmina Górowo Iławeckie posiada potężny potencjał przyrodniczo-krajobrazowo-historyczny, który należy wykorzystać do rozwoju turystyki. Obecnie głównym problemem jest brak kompleksowej oferty turystycznej i słaba efektywność podejmowanych działań promocyjnych i turystycznych. Przekłada się na to też słaby poziom infrastruktury turystycznej, brak produktów turystycznych oraz słaby poziom wiedzy mieszkańców na temat możliwości wykorzystania walorów turystycznych jako elementu pozyskiwania dodatkowych źródeł dochodu.

Turystyka i aktywna rekreacja jest obecnie jednym z najintensywniej rozwijających się sektorów nowoczesnej gospodarki. Warunkiem dla oparcia rozwoju tej gałęzi gospodarczej oraz przyciągnięcie i zatrzymanie turysty w gminie jest ciągła rozbudowa bazy rekreacyjnej i turystycznej, doprowadzająca standard wypoczynku i świadczonych usług do rosnących wymagań turystów.

Ważne znaczenie ma równie oferowanie atrakcyjnych zintegrowanych produktów turystycznych i związanych m.in. z dziedzictwem kulturowym, przyrodniczym, historycznym, czy religijnym.

Wspomagane będzie również upowszechnianie sportu jako istotnego czynnika podnoszenia poziomu kondycji fizycznej, a tym samym podnoszenia zdrowia mieszkańców gminy. Modernizacja istniejących obiektów sportowych i rekreacyjnych dostępnych dla mieszkańców i turystów będzie poszerzać możliwości aktywnego spędzania wolnego czasu i promocji zdrowego trybu życia.

Przykładowe kierunki działań:
- tworzenie wspólnych sieci szlaków rowerowych,
- tworzenie sieci szlaków pieszych, w tym nordic walking,
- realizacja projektów wykorzystujących lokalne zasoby przyrodnicze i historyczne,
- zagospodarowanie terenów zielonych pod kątem potrzeb turystyki.

Cel operacyjny II.3:
Ochrona obszarów naturowych

Ponad 70% powierzchni Gminy Górowo Iławeckie stanowią obszary objęte Naturą 2000. Taki stan rzeczy bardzo często odbierany jest przez podmioty gospodarcze oraz przez potencjalnych inwestorów za istotne ograniczenia dotyczące ewentualnych działań rozwojowych podejmowanych na terenie gminy. Tym samym fakt objęcia znacznej części gminy Naturą 2000 należy wykorzystać do celów i działań, które nie wpłyną w znaczący sposób na pogorszenie stanu środowiska naturalnego. Działaniami tymi, jak wcześniej wskazano, jest ukierunkowanie na bycie gminą uzdrowiskową oraz rozwój turystki i aktywnej rekreacji na terenach wiejskich.

Przy tak określonych celach operacyjnych pojawia się zatem przed Gminą kolejne wyzwanie. Jest nim niewątpliwie zapewnienie dobrego stanu środowiska naturalnego. Ochrona środowiska jest jednym z istotniejszych obszarów działania jednostki samorządu terytorialnego. Mieszkańcy lepiej czują się w gminie o czystym, zadbanym, pozbawionym zanieczyszczeń środowisku. Walory przyrodnicze i środowiskowe są dla Górowa Iławeckim istotnym atutem, który zachęci turystów do odwiedzania gminy, a potencjalnych mieszkańców do osiedlania się na jej obszarze.

Wybierając ścieżkę rozwoju opartą na rozwoju gospodarki lokalnej należy pamiętać o zaplanowaniu działań z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju, czyli takich które umożliwią zachowanie dobrej jakości środowiska przyrodniczego w gminie Górowo Iławeckie, przy jednoczesnym rozwoju sfery gospodarczej. Istotnym elementy infrastruktury ochrony środowiska, są odnawialne źródła energii, które stopniowo zyskują coraz większą popularność ze względu na konieczność dostosowania się Polski do norm Unii Europejskiej w odsetku energii pozyskiwanej z OZE.

Przykładowe kierunki działań:

- zwiększanie świadomości ekologicznej mieszkańców poprzez akcje informacyjno-promocyjne,
- kompleksowe rozwiązania dotyczące dbałości i poprawy jakości przyrody,
- podniesienie standardu bazy technicznej i wyposażania terenów objętych ochroną.

Cel operacyjny III.1:
Budowa i modernizacja infrastruktury transportowej

Zgodnie z analizą problemów opisaną w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, jedną z najpoważniejszych barier rozwoju obszarów wiejskich jest słabo rozwinięta infrastruktura techniczna. Wysoce niezadawalający stan lokalnej infrastruktury transportowej oraz komunikacji publicznej na tych terenach w istotny sposób ogranicza ich rozwój. Blisko połowa powierzchni dróg na wsi stanowią drogi nieutwardzone, a pozostałe wymagają modernizacji lub kapitalnych remontów. Znaczna liczba gmin położona jest także poza siecią kolejową lub obsługiwana jest przez szlaki o bardzo niskich parametrach technicznych przy równoczesnym braku dostatecznej integracji poszczególnych rodzajów transportu zbiorowego. Problemy te w sposób bezpośredni dotyczą Gminy Górowo Iławeckie.

Ważnym aspektem jest tutaj dbałość o lokalny układ drogowy (drogi gminne) oraz współpraca z innymi zarządcami dróg (drogi powiatowe, wojewódzkie) w zakresie modernizacji infrastruktury drogowej. Działania te są istotne z punktu widzenia zapewniania dobrych warunków życia, atrakcyjności osadniczej i inwestycyjnej gminy. Infrastruktura drogowa otwiera nowe tereny osadnicze i inwestycyjne, a jej jakość świadczy o poziomie rozwoju jednostki samorządu terytorialnego. Każdy lokalny układ drogowy stanowi uzupełnienie sieci dróg wyższego rzędu. W największym jednak stopniu służy on lokalnej

społeczności w codziennych dojazdach do szkół i miejsc pracy, stanowiąc jednocześnie jeden z czynników przesądzających o komforcie życia mieszkańców Gminy Górowo Iławeckie.

Przykładowe kierunki działań:

- modernizacja i budowa dróg lokalnych wraz z infrastrukturą towarzyszącą,
- współpraca z zarządcami dróg powiatowych i wojewódzkich w zakresie modernizacji infrastruktury drogowej.

Cel operacyjny III.2:
Budowa i modernizacja sieci uzbrojenia terenu

Poziom rozwoju infrastruktury technicznej warunkuje możliwość rozwoju gospodarczego (w tym rozwoju produkcji rolniczej), atrakcyjność inwestycyjną, warunki życia mieszkańców, dostępność do usług publicznych i miejsc pracy w ośrodkach lokalnych. Słabo rozwinięta infrastruktura techniczna zdecydowanie wpływa na obniżenie społeczno-gospodarczej atrakcyjności danego obszaru. Słaby dostęp do ułatwień cywilizacyjnych ma również negatywny wpływ na jakość życia mieszkańców.

Rozwój turystyki i innych rodzajów działalności gospodarczej (w tym np. przemysłu rolno-spożywczego – jednej z inteligentnych specjalizacji województwa warmińsko-mazurskiego) uzależniony jest od nasycenia terenów przynależących do danej Gminy we wszelaką infrastrukturę techniczną – infrastrukturę, która nie zagraża ludzkiemu zdrowiu oraz taką, która zapewnia ochronę środowiska przyrodniczego. Rozproszona zabudowa występująca na terenie Gminy Górowo Iławeckie powoduje, iż wiele inwestycji z zakresu budowy sieci technicznych staje niewykonalnych pod kątem technicznym i ekonomicznym. Niezbędne jest zatem szukanie innych rozwiązań technologicznych pozwalających na prawidłowe wypełnianie zadań własnych gminy w zakresie wodociągów, zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, zaopatrzenia w energię elektryczną i cieplną oraz gaz. Jednym z opcjonalnych rozwiązań staje się m.in. wsparcie budowy przydomowych lub przyzakładowych oczyszczalni ścieków. Wykonywane muszą być także zadania poprawiające stan środowiska przyrodniczego np. poprzez zrównoważoną gospodarkę ściekową, racjonalne korzystanie z zasobów wody i poprawę dostępności do niej dla mieszkańców Gminy.

Przykładowe kierunki działań:

- pełne wyposażenie terenu Gminy Górowo Iławeckie w sieć wodną i tam gdzie jest to uzasadnione, w sieć kanalizacyjną,
- budowa przydomowych oczyszczalni ścieków,
- modernizacja oczyszczalni ścieków, w tym zwiększenie możliwości przyjęcia i obsługi nieczystości,
- wdrażanie technologii odzysku, recyklingu i unieszkodliwiania odpadów,
- racjonalne wykorzystywanie zasobów wody.

Cel operacyjny III.3:
Zwiększenie efektywności i podniesienie bezpieczeństwa energetycznego gminy

Zgodnie z Założeniami do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla gminy Górowo Iławeckie na lata 2012-2027, w gminie istnieje obecnie pełne pokrycie zapotrzebowania na energię elektryczną, paliwa gazowe i ciepło. Gospodarka energetyczna stanowi ważny element rozwoju gospodarczego, a tym samym zajmuje ważne miejsce w polityce energetycznej państwa i regionu. Na szczeblu lokalnym stanowi ona ważne pole działania na rzecz rozwoju gospodarczego i społecznego gminy. Należy tu jednak pamiętać, iż Warmia i Mazury mają tylko jednego głównego dostawcę energii elektrycznej, co powoduje, iż warunki dostawy energii dyktuje dostawca, a nie konkurencyjny rynek.

Wymogi środowiska naturalnego oraz stale wzrastające zapotrzebowanie na dostawy energii zmuszają jednostki samorządu terytorialnego do:

- poszukiwania alternatywnych źródeł energii,
- zwiększenia efektywności energetycznej na każdym gruncie funkcjonowania gminy.

W przypadku Górowa Iławeckiego - gminy wiejskiej - racjonalnym będzie wykorzystywanie w kolejnych latach do produkcji ciepła paliw ekologicznych, w tym biomasy (z upraw energetycznych, np. specjalnego gatunku wierzby czy malwy pensylwańskiej, czy bezpośredniego spalania drewna, słomy, odpadków produkcji roślinnej) oraz przeprowadzenie inwestycji w zakresie budowy farm wiatrowych w celu produkcji energii elektrycznej.

Dopełnieniem działań związanych z ograniczaniem poboru energii są bez wątpienia inwestycje w termomodernizację budynków (zmniejszających utratę ciepła, a tym samym poprawiających bilans energetyczny danego obiektu czy nieruchomości) oraz inwestycje

w wymianę wyposażenia i instalacji na energooszczędne, w tym także wykorzystujących odnawialne źródła energii.

Przykładowe kierunki działań
- upowszechnianie informacji o rozmieszczeniu i możliwościach technicznych wykorzystania potencjału energetycznego poszczególnych rodzajów odnawialnych źródeł energii,
- rozpoznanie możliwości wykorzystania pozostałych źródeł energii odnawialnych tj. energia słoneczna, energia geotermalna.
- budowa instalacji niezbędnych do pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych,
- termomodernizacja budynków mieszkalnych i publicznych.

Cel operacyjny IV.1:
Rozwój nowoczesnego i ekologicznego rolnictwa oraz pozarolniczych form działalności gospodarczej

Jak wskazano w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, prowadzenie zrównoważonego sposobu gospodarowania, w tym stosowanie odpowiednich metod uprawy oraz ilości nawożenia w celu ograniczenia erozji, spływu powierzchniowego oraz wymywania składników biogennych, ma pozytywny wpływ na różnorodność biologiczną i jest szansą na poprawę bilansu wodnego. Ponadto, racjonalna gospodarka rolna, prowadzona poprzez ustawiczne podnoszenie kwalifikacji i świadomości ekologicznych rolników, przyczynia się do utrzymania lub zwiększenia zawartości materii organicznej w glebie.

Rolnictwo ekologiczne jest szansą na rozwój gospodarstw dla wielu rolników, w tym tych posiadających niewielkie gospodarstwa, oparte głównie o własne zasoby siły roboczej. Wytwarzanie produktów ekologicznych przyczynia się do zwiększenia na rynku podaży produktów o wysokiej jakości, coraz częściej poszukiwanych przez konsumentów. Ekologiczne metody produkcji pełnią podwójną funkcję społeczną, z jednej strony dostarczają towarów na specyficzny rynek kształtowany przez popyt na produkty ekologiczne, a z drugiej strony są działaniem w interesie publicznym, ponieważ przyczyniają się do ochrony środowiska, dobrostanu zwierząt i zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich.

Pozycja konkurencyjna gminy w dużej mierze zależy również od bazy ekonomicznej – stopnia i dynamiki jej rozwoju. Podstawę bazy ekonomicznej stanowią przedsiębiorstwa działające na terenie gminy. To one generują miejsca pracy, to od poziomu płac, jakie

oferują, zależy chłonność rynku wewnętrznego. Rozwinięte przedsiębiorstwa, charakteryzujące się wysokimi zyskami, stanowią jednocześnie źródło zwiększonych dochodów dla samorządu (podatek CIT, od nieruchomości, itp.). Samorząd gminny nie może ingerować w sferę komercyjną, jednak dostrzegając wagę i wpływ rozwoju sektora przedsiębiorstw na rozwój całej gminy powinien dążyć do tworzenia jak najlepszych warunków funkcjonowania firm. Oprócz stosowania instrumentów fiskalnych przejawia się to dbałością o przygotowanie infrastruktury sprzyjającej i zachęcającej do lokowania inwestycji (np. przygotowanie terenów inwestycyjnych obniżenie kosztów „wejścia na rynek" inwestora). Rozwój przedsiębiorczości zależy od aktywności mieszkańców, dostępu do kapitału a także ilości działających organizacji, instytucji wsparcia przedsiębiorczości i jakości oferowanych przez nie usług.

Dostrzega się również potrzebę pełniejszego dostępnych zasobów dla potrzeb rozwoju przedsiębiorczości. Zasobami tymi są nie tylko zasoby materialne, finansowe czy infrastrukturalne, ale także merytoryczne i doradcze. Niezmiernie ważne jest również podjęcie działań mających na celu wprowadzenie do przedsiębiorstw działających zarówno na rynku usług i produktów rolniczych, jak i w pozarolniczej działalności gospodarczej innowacyjnych rozwiązań technologiczno-produkcyjnych, dodatkowo z wykorzystaniem badań badawczo-rozwojowych prowadzonych przez jednostki naukowo-badawcze

Przykładowe kierunki działań:

- transfer nowych technologii i innowacji wraz z pobudzaniem wspólnych przedsięwzięć naukowo-przemysłowych, w tym zakup nowoczesnych maszyn i urządzeń,
- zwiększenie wykorzystywania nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych na potrzeby rozwoju gospodarczego gminy,
- rozwój gospodarstw wiejskich pod kątem produkcji zdrowej żywności,
- ubieganie się o wsparcie dla nowopowstałych przedsiębiorstw,
- udzielanie wsparcia szkoleniowego i doradczego dla przedsiębiorstw działających na terenie gminy.

Cel operacyjny IV.2:
Wykorzystanie potencjału dziedzictwa kulturowego, kulinarnego i historycznego w rozwoju gospodarczym gminy

Dziedzictwo kulturowe stanowi dziś z jednej strony przedmiot ochrony, z drugiej zaś potencjał, który winien zostać wykorzystany dla potrzeb rozwoju. Podkreślić przy tym trzeba

szerokość, złożoność i interdyscyplinarność problematyki ochrony zabytków w warunkach gospodarki rynkowej. Ta nowa sytuacja zmusza do zmiany dotychczasowej pasywnej filozofii ochrony.

Obserwowany od wielu lat rozwój gospodarczy kraju wskazuje, jak wiele wykonanych zostało inwestycji w zakresie infrastruktury technicznej czy drogowej. Nie wszystkie płaszczyzny rozwoju danej jednostki samorządu terytorialnego były jednak przedmiotem zintensyfikowanego rozwoju, a wśród nich niewątpliwie znajduje się ochrona dziedzictwa kulturowego. Lata zaniedbań i często prowizorycznych rozwiązań przyczyniły się do dewastacji i braku wykorzystania potencjału gospodarczo-społecznego terenów i obiektów zabytkowych.

W ramach ochrony promocji i rozwoju dziedzictwa kulturowego, na obszarach wiejskich polityka spójności na obecną perspektywę finansową wspiera ochronę zabytków. W ramach realizacji Strategii wspierane będą przedsięwzięcia związane z poprawą stanu dziedzictwa kulturowego, kształtowania przestrzeni publicznej oraz budową/odnową obiektów pełniących funkcje kulturalne.

Warto również wspierać współpracę gminy z organizacjami i instytucjami kultury oraz działalność indywidualnych artystów, zespołów lokalnych czy kół gospodyń wiejskich. Dzięki swojej aktywności inicjatywy te będą upowszechniać dobra kultury, umacniać lokalną tożsamość, a także wzmacniane będą więzi w ramach społeczności lokalnej przez pielęgnowanie i promocję jej dziedzictwa kulturowego.

Właściwie zrewitalizowane obszary kulturalne, zabytkowe oraz tereny zielone zwiększają ład przestrzenny gminy, właściwie wpisują się w krajobraz przestrzenny danego obszaru. Stanowią również element integracji społecznej poprzez możliwość ich zaadoptowania do prowadzenia działalności kulturalno-gospodarczej (np. wioski tematyczne) oraz zwiększenie oferty i różnorodności oferty turystycznej.

Wykorzystanie potencjału dziedzictwa kulturowego i historycznego bez wątpienia stanowić będzie dla mieszkańców gminy dodatkowe źródło dochodu.

Przykładowe kierunki działań:

- odnowa, poprawa, modernizacja zabytkowych obiektów, stanowiących dziedzictwo kulturowe,
- rewitalizacja terenów i nieruchomości zdewastowanych i zaniedbanych,
- tworzenie wiosek tematycznych,
- przywracanie i nadawanie zaniedbanym obszarom funkcji społecznych,
- promocja wydarzeń kulturalnych Gminy Górowo Iławeckie.

Cel operacyjny IV.3:
Stworzenie systemu promocji gospodarczej i turystycznej gminy

Wszelkie walory, którymi gmina może się poszczycić, nie będą mieć wpływu na ich rozwój, o ile nie będą eksponowane i promowane. Działalność promocyjna jest niezbędna w celu pozyskania zarówno inwestorów, jak i turystów odwiedzających gminę Górowo Iławeckie. W związku z tym konieczne jest ukierunkowanie intensywnych działań promocyjnych podejmowanych przez władze gminy.

Podstawowym celem promocji jest wykreowanie wizerunku gminy oraz wypromowanie gminy, która posiada tereny turystyczno-rekreacyjne, stwarzające doskonałe warunki zarówno dla inwestowania jak i dla całorocznego wypoczynku.

Przykładowe kierunki działań*:*
- tworzenie materiałów promocyjnych w postaci folderów, map i plakatów zawierających informacje o walorach przyrodniczych gminy,
- współpraca z gminami partnerskimi o zbliżonym charakterze, strukturze i wielkości w kraju i zagranicą,
- współpraca z mediami: prasa, radio, telewizja, w zakresie informowania o działalności bieżącej i zamierzeniach perspektywicznych,
- tworzenie programów edukacyjnych i turystycznych.

Cel operacyjny V.1:
Poprawa wewnętrznych i zewnętrznych powiązań sieciowych na terenie gminy

Przestrzeń dostępna i przynależna do danej gminy spina całość funkcjonowania życia społeczno-gospodarczego jednostki samorządu terytorialnego. Oznacza to ciągłą konieczności dążenia do uzyskania racjonalnych powiązań wewnętrznych i zewnętrznych na terenie gminy.

Za główny problem związany z dostępnością komunikacyjną gminy uznano niską przepustowość głównej drogi łączącej jednostkę ze stolicą województwa warmińsko-mazurskiego - Olsztynie. Sytuacja taka negatywnie wpływa na wizerunek gminy w oczach

potencjalnych inwestorów, turystów i osób, które poszukują miejsca do osiedlenia się. Przyciągnięcie każdej z tych trzech grup leży w interesie samorządu gminnego, dlatego też zadania związane z poprawą zewnętrznej dostępności komunikacyjnej gminy powinny być akcentowane szczególnie mocno. Uwzględnić należy fakt, że gmina, jako jednostka nie odpowiadająca za utrzymanie głównych dróg i linii kolejowej, ma niewielkie możliwości w zakresie planowania i przeprowadzania inwestycji. Stąd też główny nacisk położono na działania o charakterze „miękkim", takie jak lobbing i nawiązywanie aktywnej współpracy z pozostałymi zainteresowanymi samorządami.

Jednym z elementów systemu powiązań jest zatem przywoływana już wcześniej dobra infrastruktura drogowa, która stanowi podstawę rozwoju gospodarczego regionu, poprzez dostępność do terenów inwestycyjnych, mieszkaniowych jak również poprzez poprawę mobilność zawodowej mieszkańców gminy.

Realizacja zadania pozwoli na rozwój lokalny Gminy Górowo Iławeckie poprzez stworzenie odpowiednich warunków komunikacyjnych. Dzięki przebudowie dróg czas interwencji służb ratowniczych w nagłych przypadkach będzie krótszy. Zwiększy się przepustowość i bezpieczeństwo dróg. Drogi uzyskają odpowiednią nośność i przejezdność bez względu na warunki pogodowe.

Niezbędnym staje się również intensywne wykorzystanie nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych stanowiących nierozłączny w obecnych czasach element każdego aspektu życia społeczno-gospodarczego. Technologie te są niezbędne dla rozwoju szeroko rozumianej gospodarki opartej na wiedzy, m.in. poprzez znaczne obniżenie kosztów prowadzonej działalności gospodarczej, rozszerzenie zasięgu terytorialnego oddziaływania podmiotów gospodarczych. Stanowi to mocną zachętę do zakładania nowych firm, a tym samym przekłada się na wzrost konkurencyjności danego regionu. Ponadto w życiu codziennym każdy ma możliwość korzystania z produktów i usług za pośrednictwem internetu. Konieczne zatem jest podjęcie działań zmierzających do zwiększenia poziomu wykorzystania nowych technologii oraz podniesienia umiejętności obsługi komputera nie tylko przez pracowników przedsiębiorstw czy podmiotów publicznych, ale także w gospodarstwach domowych.

Przykładowe kierunki działań:

- podnoszenie wiedzy i umiejętności społeczności lokalnej w zakresie obsługi i funkcjonowania technologii informacyjno-komunikacyjnych,
- tworzenie usług elektronicznych odpowiadających potrzebom mieszkańców oraz podmiotów gospodarczych,

- dążenie do rozwoju e-usług, głównie w obszarze administracji i usług zdrowotnych,

Cel operacyjny V.2:
Zachowanie zrównoważonej polityki przestrzennej

Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym określa zasady kształtowania polityki przestrzennej przez jednostki samorządu terytorialnego oraz zakres i sposoby postępowania w sprawach przeznaczenia terenów na określone cele, zasady zagospodarowania i zabudowy tych terenów, przyjmując ład przestrzenny i zrównoważony rozwój za podstawę tych działań. Ustawa ta jednoznacznie określa elementy niezbędne do uwzględnienia podczas procesu planowania, a są nimi głównie: wymagania zachowania walorów architektonicznych i krajobrazowych, wymagania ochrony środowiska, ochrony dziedzictwa kulturowego, zabytków oraz dóbr kultury współczesnej, ochrony zdrowia oraz bezpieczeństwa ludzi i mienia, walory ekonomiczne przestrzeni, potrzeby interesu publicznego czy rozwoju infrastruktury technicznej. Stworzenie przejrzystej polityki wykorzystania przestrzeni jest zatem niezbędne do racjonalnego umieszczania inwestycji na terenie każdej gminy.

Na obszarze gminy Górowo Iławeckie znajdują się znaczne obszary terenów, które obecnie są użytkowane rolniczo. Ich zagospodarowanie powinno być prowadzone w sposób planowy, z uwzględnieniem uwarunkowań przyrodniczych. Gospodarując przestrzenią należy w pierwszej kolejności zagospodarować te tereny, gdzie już istnieje aktywność gospodarcza oraz są możliwości do wyznaczenia terenów inwestycyjnych.

Przykładowe kierunki działań:

- zagospodarowanie przestrzeni gminnej i dostępnych obiektów pod kątem ich dostępności dla turystów, w tym wyznaczanie szlaków turystycznych, tworzenie ścieżek rowerowych, renowacja zabytków,
- zagospodarowanie terenów stanowiących lub mogących stanowić miejsca rekreacji i wypoczynku,
- racjonalne wykorzystanie terenów wyznaczonych pod poszczególne formy zagospodarowania przestrzeni (mieszkalnictwo, usługi, rolnictwo, przemysł),
- przyjazne dla inwestorów planowanie przestrzenne,
- poprawa estetyki terenów publicznych.

VIII PROGRAMY OPERACYJNE NA LATA 2014-2020 - MOŻLIWOŚCI ZEWNĘTRZNEGO FINANSOWANIA WYZNACZONYCH CELÓW STRATEGICZNYCH

Zgodność ze strategicznymi dokumentami europejskimi, krajowymi i regionalnymi

Odniesienie zapisów Strategii Rozwoju Gminy Górowo Iławeckie do zapisów głównych dokumentów strategicznych opracowanych dla kraju i regionu pozwoli we właściwy sposób zrealizować cele i zadania założone w dokumentach planistycznych i programowych na różnych poziomach zarządzania i realizacji perspektywy finansowej 2014-2020. Analiza ta powinna wykazać zasadność oraz możliwości wsparcia zaplanowanych do wykonania w celu wypełnienia misji i wizji Gminy.

Realizacja Strategii Rozwoju Gminy Górowo Iławeckie jest konsekwencją zapisów wielu dokumentów strategicznych Europy, Polski, województwa warmińsko-mazurskiego oraz dokumentów lokalnych i prawnych. Dokumenty te określają konkretne cele strategiczne, operacyjne, kierunki działań, których istota jest podstawą realizacji Strategii. Spójność z dokumentami strategicznymi wynika zatem z występowania zbieżnych celów i kierunków działania określonych w następujących dokumentach o zasięgu europejskim, krajowym, regionalnym oraz lokalnym, w tym:

Poziom europejski

A. Strategia na rzecz inteligentnego rozwoju i zrównoważonego rozwoju sprzyjającemu włączeniu społecznemu „Europa 2020”

Dokument ten, zatwierdzony przez Radę Europejską 17 czerwca 2010 r., zastąpił realizowaną w latach 2000-2010 Strategię Lizbońską. Jest to nowa długookresowa strategia rozwoju Unii Europejskiej na lata 2010-2020, stanowiącą europejską odpowiedź na odczuwalne globalne wyzwania, w tym rosnącą konkurencję ze strony Stanów Zjednoczonych, Indii, Chin, zmiany klimatu oraz wyczerpujące się zasoby naturalne czy obserwowany proces starzenia się społeczeństw, stanowiący poważne zagrożenie dla europejskiego modelu socjalnego. Rosnące koszty utrzymania sektora emerytalnego i opieki zdrowotnej będą niewątpliwie stanowiły jedno z najpoważniejszych wyzwań dla krajowych systemów finansów publicznych.

"Europa 2020" opiera się na trzech współzależnych i wzajemnie uzupełniających się priorytetach, tj:

a) wzrost inteligentny,

b) wzrost zrównoważony,

c) wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu, czyli wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną.

Określono jednocześnie 5 celów głównych, do których należą:

a) osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia na poziomie 75%,

b) poprawa warunków prowadzenia działalności badawczo-rozwojowej,

c) zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych o 20%,

d) podniesienie poziomu zatrudnienia,

e) wspieranie włączenia społecznego - zbieżny z założeniami i celami opisywanego projektu.

Wyznaczone cele są silnie współzależne. Wzrost stopy zatrudnienia powinien pociągać za sobą ograniczanie rozmiarów ubóstwa wśród osób bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo. Niniejszy projekt wpisuje się w cel dotyczący wzrostu włączeniu społecznemu - dbałość o życie i zdrowie ludzkie pozwoli w przyszłości coraz większej ilości ludzi uniknąć wykluczenia społecznego czy gospodarczego wynikającego z ich wszelkich ułomności. Strategia Rozwoju Gminy Górowo Iławeckie na lata 2014-2021 odpowiada w pełni na opisane wyżej oczekiwania.

B. Wniosek – Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ustanowienia programu „Zdrowie na rzecz wzrostu gospodarczego", trzeciego wieloletniego programu działań UE w dziedzinie zdrowia na lata 2014-2020 (KOM (2011) 709)

Zdrowe starzenie się wspierane jest również działaniami podejmowanymi w celu propagowania zdrowego stylu życia i ograniczeniem szkodliwych zachowań oraz zapobieganiem i leczeniem konkretnych chorób, w tym zaburzeń genetycznych. Należy aktywnie propagować rozwój geriatrii, skupiając się na zindywidualizowanej opiece. Opieka paliatywna i lepsze zrozumienie chorób zwyrodnieniowych ośrodkowego układu nerwowego, takich jak choroba Alzheimera, są również ważnymi potrzebami, którymi należy się zająć. Istnieją także możliwości dalszych badań nad krwią, tkankami i komórkami oraz organami, oraz nad kwestiami transplantacji.

Program koncentruje się na czterech celach szczegółowych, które charakteryzują się znacznym potencjałem na rzecz wzrostu gospodarczego za pośrednictwem lepszego stanu zdrowia:

1) opracowanie wspólnych narzędzi i mechanizmów na szczeblu UE w celu rozwiązywania problemu niedoborów zasobów, zarówno ludzkich, jak i finansowych, a także ułatwienia

wdrażania innowacji w dziedzinie opieki zdrowotnej, tak by zwiększać innowacyjność i stabilność systemów opieki zdrowotnej

2) zwiększanie dostępu do specjalistycznej wiedzy medycznej i informacji dotyczących szczególnych chorób, także ponad granicami państw oraz wypracowanie wspólnych rozwiązań i wytycznych na rzecz poprawy jakości opieki zdrowotnej i bezpieczeństwa pacjentów, tak by zwiększyć dostęp do lepszej i bezpieczniejszej opieki zdrowotnej dla obywateli UE

Poprawa dostępu do opieki zdrowotnej dla wszystkich obywateli bez względu na ich dochody, status społeczny, miejsce zamieszkania i narodowość ma kluczowe znaczenie dla niwelowania istniejących znacznych nierówności w zakresie zdrowia. Wszyscy obywatele UE powinni mieć dostęp do bezpiecznej opieki zdrowotnej wysokiej jakości bez względu na okoliczności. W rzeczywistości jednak różnice w zakresie dostępu do opieki zdrowotnej w UE są nadal znaczące. Zły stan zdrowia ma niejednokrotnie istotny wpływ na dostępność skutecznej opieki zdrowotnej oraz na możliwości postępowania poszczególnych obywateli w oparciu o informacje na temat zdrowia. Osoby o niskich dochodach, społecznie wykluczone oraz zamieszkujące regiony dotknięte kryzysem lub mikroregiony mogą doświadczać szczególnych trudności w zakresie dostępu do opieki zdrowotnej. Działania w ramach wszystkich celów programu powinny pomóc w przyczynianiu się do niwelowania tego rodzaju nierówności poprzez uwzględnianie różnych czynników stwarzających i pogłębiających nierówności, jak również w uzupełnianiu działań w ramach innych programów ukierunkowanych na zajmowanie się społecznymi i regionalnymi różnicami w obrębie UE.

3) określanie, upowszechnianie i promowanie wykorzystywania zatwierdzonych najlepszych praktyk w odniesieniu do środków profilaktycznych racjonalnych pod względem kosztów poprzez przeciwdziałanie najważniejszym czynnikom ryzyka, takim jak palenie tytoniu, nadużywanie alkoholu czy otyłość, jak również HIV/AIDS, ze szczególnym uwzględnieniem wymiaru transgranicznego, w celu zapobiegania chorobom i promocji zdrowia; oraz

4) wypracowanie wspólnych podejść w zakresie lepszej gotowości i koordynacji w sytuacjach kryzysowych związanych ze zdrowiem oraz wykazanie wartości tych podejść, tak by chronić obywateli przed transgranicznymi zagrożeniami dla zdrowia.

Poziom krajowy

A. Umowa Partnerstwa

Umowa Partnerstwa jest dokumentem określającym strategię interwencji funduszy europejskich w ramach trzech polityk unijnych: polityki spójności, wspólnej polityki rolnej i wspólnej polityki rybołówstwa w Polsce w latach 2014-2020.

Umowa Partnerstwa przedstawia m.in.:

- cele i priorytety interwencji w ujęciu tematycznym i terytorialnym wraz z podstawowymi wskaźnikami,
- opis stopnia uzupełniania się działań finansowanych z Polityki Spójności, Wspólnej Polityki Rolnej oraz Wspólnej Polityki Rybołówstwa,
- układ programów operacyjnych,
- zarys systemu finansowania oraz wdrażania.

W obrębie celów Umowy Partnerstwa wyróżniono cztery priorytety finansowania ze środków europejskich, tj.:

- otoczenie sprzyjające przedsiębiorczości i innowacjom,
- spójność społeczną i aktywność zawodową,
- infrastrukturę sieciową na rzecz wzrostu i zatrudnienia,
- środowisko i efektywne gospodarowanie zasobami.

Wskazane cele rozwojowe do 2020 roku, wskaźniki monitorujące ich realizację oraz zakres proponowanych interwencji stanowią punkt odniesienia do określania szczegółowej zawartości poszczególnych programów operacyjnych, zarówno krajowych, jak i regionalnych.

B. „Założenia systemu zarządzania rozwojem Polski" – przyjęte przez Radę Ministrów 27 kwietnia 2009 r.

Polityka rozwoju kraju powinna pełnić nadrzędną rolę w stosunku do wszystkich polityk sektorowych, dziedzinowych i regionalnych. W związku z tym przez politykę rozwoju należy rozumieć: „zespół wzajemnie powiązanych działań podejmowanych i realizowanych w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju kraju, spójności społeczno-gospodarczej, regionalnej i przestrzennej, podnoszenia konkurencyjności gospodarki oraz tworzenia nowych miejsc pracy w skali krajowej, regionalnej lub lokalnej".

W celu realizacji na nowo zdefiniowanej polityki rozwoju podjęte będą następujące działania:

a) **integracja wymiaru społeczno-gospodarczego i terytorialnego** jako jednej z naczelnych zasad budowania systemu programowania strategicznego oraz **zapewnienie spójności wszystkich polityk sektorowych, dziedzinowych i regionalnych.**

Programowanie rozwoju społeczno-gospodarczego ma wymiar przestrzenny, niezależnie od przyjętego poziomu i organizacji systemu: krajowego, regionalnego, lokalnego. Z drugiej strony, polityka przestrzenna musi być prowadzona w sposób spójny z polityką rozwoju społeczno-gospodarczego. W związku z tym, w ramach polityki rozwoju ujmuje się element przestrzenny celem zintegrowania programowania przestrzennego

z programowaniem społeczno-gospodarczym na wszystkich szczeblach programowania i na poszczególnych poziomach organizacji państwa. Pociąga to za sobą wprowadzenie aspektu przestrzennego jako równoprawnego ze społeczno-gospodarczym we wszystkich krajowych i regionalnych dokumentach strategicznych (strategiach długookresowych i średniookresowych, pozostałych strategiach rozwoju oraz programach rozwoju).

Na poziomie regionów również nastąpi wzmocnienie spójności planowania społeczno-gospodarczego z planowaniem przestrzennym, poprzez wymóg równoległego zapewnienia spójności merytorycznej strategii rozwoju województw z planami zagospodarowania przestrzennego województw.

b) **miejsce i rola polityki regionalnej w ramach polityki rozwoju oraz modyfikacja strategicznych celów polityki regionalnej** w kontekście nowych wyzwań, zarówno krajowych, jak i europejskich oraz globalnych.

c) **zaangażowanie w realizację celów polityki rozwoju wszystkich szczebli administracji publicznej**

Proces realizacji polityki rozwoju w odniesieniu do poszczególnych sektorów gospodarki wyznaczają, kreują i monitorują właściwi ministrowie, stosownie do swoich zakresów działania. Obecnie proces decentralizacji nie odpowiada wyzwaniom polityki regionalnej; należałoby zatem przebadać i dostosować zakres realizowanych polityk sektorowych przez państwo i przesunąć pewne działania na poziom regionu, ograniczając stopień interwencji państwa. Rozwiązanie to byłoby zbieżne z istotą współczesnych trendów rozwojowych, jakimi są rozpraszanie monocentrycznej władzy publicznej i integrowanie zróżnicowanych zasobów zarządzanych przez różnorodnych aktorów społecznych dla potrzeb realizowania formułowanych celów. Wynika to zarówno z narastających aspiracji i krystalizujących się interesów różnorodnych podmiotów w proces ten zaangażowanych, jak i z pewnych ograniczeń administracji krajowej co do sprawnego i efektywnego sterowania procesami programowania rozwoju. Występują też oczekiwania dotyczące szerszego zakresu oraz większej skuteczności gospodarowania przez władze samorządowe na szczeblu regionu. Dzieje się tak w głównej mierze ze względu na: narastające zróżnicowanie funkcjonalne poszczególnych segmentów społecznych, autonomię i suwerenność aktorów społecznych oraz subsydiarność i regionalizację.

C. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – „Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności", określająca główne trendy, wyzwania oraz koncepcję rozwoju kraju w perspektywie długookresowej – przyjęta przez Radę Ministrów 05.02.2013 r. (M.P. z 2013 r., poz. 121)

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju - Polska 2030. Trzecia fala **nowoczesności** jest, zgodnie z przepisami ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju z dnia 6 grudnia 2006 r. (art. 9 ust 1) – dokumentem określającym główne trendy, wyzwania i scenariusze rozwoju społeczno– gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju, z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju, obejmującym okres co najmniej 15 lat.

Opiera się ona na diagnozie sytuacji wewnętrznej, przedstawionej w raporcie Polska 2030. Wyzwania rozwojowe z 2009 roku, w stosunku do diagnozy z lat 2008 – 2009 uzupełnione zostały o elementy, które wiążą się z trwającym na świecie i w Europie kryzysem finansowym i spowolnieniem gospodarczym.

Celem głównym przedstawionych w niniejszym dokumencie działań jest poprawa jakości życia Polaków. Osiągnięcie tego celu powinno być mierzone, z jednej strony, wzrostem produktu krajowego brutto (PKB) na mieszkańca, a z drugiej zwiększeniem spójności społecznej oraz zmniejszeniem nierównomierności o charakterze terytorialnym, jak również skalą skoku cywilizacyjnego społeczeństwa oraz innowacyjności gospodarki w stosunku do innych krajów.

Proponowane w Strategii obszary strategiczne związane są z obszarami opisanymi w Strategii Rozwoju Kraju 2020 – Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo przyjętej przez Radę Ministrów w dniu 25 września 2012 r. Łącznie stanowią podstawowe narzędzie wdrażania DSRK do 2020 r., czyli:

I. sprawne i efektywne państwo (obszar pierwszy) – odpowiada mu obszar strategiczny trzeci DSRK;

II. konkurencyjna gospodarka (obszar drugi) – odpowiada mu obszar strategiczny pierwszy DSRK;

III. spójność społeczna i terytorialna (obszar trzeci) – odpowiada mu obszar strategiczny drugi DSRK.

Kierunki interwencji podporządkowane są schematowi trzech obszarów strategicznych, które zostały podzielone na osiem części (zgodnych ze strategicznymi celami rozwojowymi). Są to:

I. W obszarze konkurencyjności i innowacyjności gospodarki:

- *a)* Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna
- *b)* Polska Cyfrowa
- *c)* Kapitał ludzki
- *d)* Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko

II. W obszarze równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski:

e) Rozwój regionalny

f) Transport

III. W obszarze efektywności i sprawności państwa:

f) Kapitał społeczny

g) Sprawne państwo

Dla tworzenia optymalnych warunków rozwoju w XXI wieku, państwo musi spełniać kilka krytycznych funkcji, w szczególności:

- ✓ odpowiedzialnie zarządzać finansami publicznymi;
- ✓ posiadać sprawnie funkcjonującą administrację publiczną;
- ✓ efektywnie dostarczać wysokiej jakości, pożądane usługi publiczne;
- ✓ zapewnić spójne prawo dobrej jakości, bez nadregulacji;
- ✓ posiadać sprawnie funkcjonujący wymiar sprawiedliwości;
- ✓ zapewnić obywatelowi stabilność prawną i bezpieczeństwo;
- ✓ prowadzić nowoczesną komunikację z obywatelem oraz wewnątrz administracji;
- ✓ zapewnić właściwe warunki edukacji;
- ✓ zapewnić efektywną opiekę zdrowotną i profilaktykę w kontekście nowych wyzwań demograficznych;
- ✓ odpowiedzialnie zarządzać środowiskiem naturalnym.

D. Strategie Zintegrowane:

- **Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego – projekt**

Zapisy Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego bezpośrednio wpisują się w cele średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju (SRK). W szczególności odnoszą się one do priorytetów opisanych w dwóch następujących obszarach strategicznych: **Konkurencyjna gospodarka (cele: zwiększenie innowacyjności gospodarki oraz rozwój kapitału ludzkiego) oraz Spójność społeczna i terytorialna (cele: integracja społeczna oraz zapewnienie dostępu i określonych standardów usług społecznych).**

- **Strategia Sprawne Państwo – przyjęta przez Radę Ministrów (M.P. z 2013 r., poz. 136)**

Cel główny strategii koresponduje z wyzwaniami rozwojowymi stojącymi przed organami administracji publicznej do 2020 roku. Równocześnie odpowiada na wyzwania wynikające z rosnącej konkurencji międzynarodowej, sytuacji makroekonomicznej i trendów rozwojowych, a także na potrzeby wdrażania zmian systemowych, organizacyjnych,

zarządczych w celu zwiększenia skuteczności i efektywności państwa. Cel główny brzmi: **Zwiększenie skuteczności i efektywności państwa otwartego na współpracę z obywatelami.**

- **Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki – przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 15.01. 2013 r. (M.P. z 2013 r., poz. 73)**

Badania, rozwój i innowacje (B+R+I) są komplementarne z działaniami mającymi na celu podniesienie jakości kapitału ludzkiego. Nowa wiedza, którą nabywają badacze, jest wykorzystywana przez nich w każdej działalności i aspekcie życia, co pozwala upowszechnić ją w kręgach akademickich i w społeczeństwie w ogóle. Powodzenie dalszych badań jest zaś uzależnione od dopływu nowych wykwalifikowanych pracowników. Także zastosowania nowych metod produkcji wymagają od pracowników nabycia nowych umiejętności oraz przyswojenia niezbędnej wiedzy. Przez **innowacyjność** gospodarki należy rozumieć zdolność i motywację podmiotów gospodarczych do ustawicznego poszukiwania i wykorzystywania w praktyce wyników prac badawczych i rozwojowych, nowych koncepcji, pomysłów i wynalazków. Innowacyjność oznacza również doskonalenie i rozwój istniejących technologii produkcyjnych, eksploatacyjnych i dotyczących sfery usług, wprowadzanie nowych rozwiązań w organizacji i zarządzaniu, doskonalenie i rozwój infrastruktury, zwłaszcza dotyczącej gromadzenia, przetwarzania i udostępniania informacji. W odniesieniu do sektora publicznego innowacje definiowane są na wiele sposobów, m.in. jako wprowadzanie nowych usług lub zasadniczo zmienionych sposobów organizacji oraz świadczenia tych usług dla obywateli i przedsiębiorstw – z zachowaniem wysokiej jakości – w szczególności w celu sprostania wyzwaniom globalizacji i demografii.

Innowacyjność jest więc pojęciem szerokim i obecnym we wszystkich dziedzinach życia gospodarczego, warunkowanym przez bardzo różnorodne czynniki. Najczęściej jednak innowacje są definiowane zgodnie z podręcznikiem Oslo z 2005 r., opracowanym przez Organizację Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) i Eurostat, dotyczącym zasad gromadzenia i interpretacji danych dotyczących innowacji. Zgodnie z metodologią ww. podręcznika wyróżnia się cztery typy innowacji:

- innowacje produktowe – wprowadzenie wyrobu lub usługi, które są nowe lub znacząco udoskonalone w zakresie swoich cech lub zastosowań.
- innowacje procesowe, czyli innowacje w obrębie procesu – wdrożenie nowej lub znacząco udoskonalonej metody produkcji lub dostawy.

- innowacje marketingowe – wdrożenie nowej metody marketingowej wiążącej się ze znaczącymi zmianami w projekcie/konstrukcji produktu lub w opakowaniu, dystrybucji, promocji lub strategii cenowej.
- innowacje organizacyjne – wdrożenie nowej metody organizacyjnej w przyjętych przez firmę zasadach działania, w organizacji miejsca pracy lub w stosunkach z otoczeniem.

- **Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie – przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 13 lipca 2010 r.**

Podstawą programowania i realizacji efektywnej polityki regionalnej są: analiza stanu, trendów i prognoz społeczno-gospodarczych kraju i jego regionów oraz określenie na tej podstawie najważniejszych wyzwań, przed którymi ta polityka staje w wyznaczonym horyzoncie czasowym.

Można zarysować jednocześnie kilka obszarów strategicznych wyzwań, na które polityka regionalna – wspierająca konkurencyjność regionów i zapewniająca spójność terytorialną kraju – musi odpowiedzieć za pomocą rozwiązań szczegółowych. Zalicza się do nich:

1. Lepsze wykorzystanie potencjałów najważniejszych obszarów miejskich do kreowania wzrostu i zatrudnienia oraz stymulowania rozwoju pozostałych obszarów.
2. Zapewnienie spójności wewnętrznej kraju. Niedopuszczenie do nadmiernych zróżnicowań przestrzennych.
3. Zwiększenie potencjału do tworzenia, dyfuzji i absorpcji innowacji.
4. **Przeciwdziałanie negatywnym trendom demograficznym oraz pełniejsze wykorzystanie zasobów pracy.**

Strategiczny cel polityki regionalnej to:

Efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągania celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym.

Cel strategiczny odpowiada na wyzwania stojące przed polskimi regionami wynikające z trendów rozwojowych, jednocześnie skupiając się na wykorzystaniu potencjałów wyznaczanych w odniesieniu do rożnych terytoriów tak, aby w optymalny sposób wzmacniać przewagi konkurencyjne występujące w kraju i usuwać bariery rozwojowe. Tak określony cel polityki regionalnej będzie ważnym elementem podwyższenia konkurencyjności, kreowania wzrostu i zatrudnienia oraz spójności w Polsce.

Cele szczegółowe polityki regionalnej do 2020 roku

1. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów („konkurencyjność”),
2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych („spójność”),
3. Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie („sprawność”).

Analiza danych zawartych w Krajowej Strategii wykazuje, iż Gmina Górowo Iławeckie należy do obszarów będących w niekorzystnej sytuacji, co oznacza uzyskanie interwencji w pierwszej kolejności.

Obszar Gminy Górowo Iławeckie zaliczany jest do obszarów charakteryzujących się przeciętną lokalizacją i dojazdem, o średnim dostępie do usług i dóbr publicznych, o złej sytuacji społeczno-gospodarczej i przeciętnej atrakcyjności dla działalności zaawansowanej technologicznie - co obrazują poniższe mapy:

Mapa 1. Obszary o najniższej dostępności drogowej do miast wojewódzkich

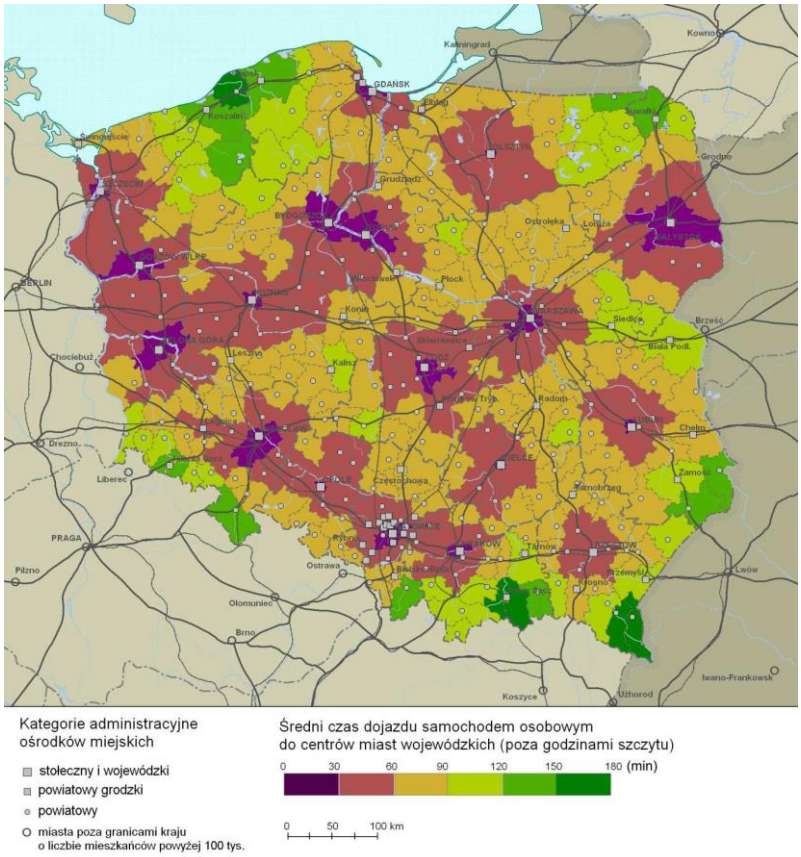

Źródło: *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie*

Mapa 2. Obszary wiejskie, gdzie występuje kumulacja negatywnych wskaźników dostępu do usług i dóbr publicznych

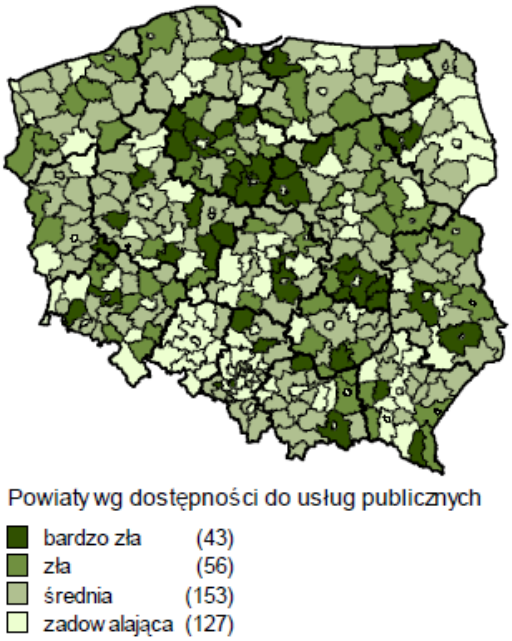

Źródło: *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie*

Mapa 3. Obszary wiejskie, gdzie występuje kumulacja negatywnych wskaźników społeczno-gospodarczych

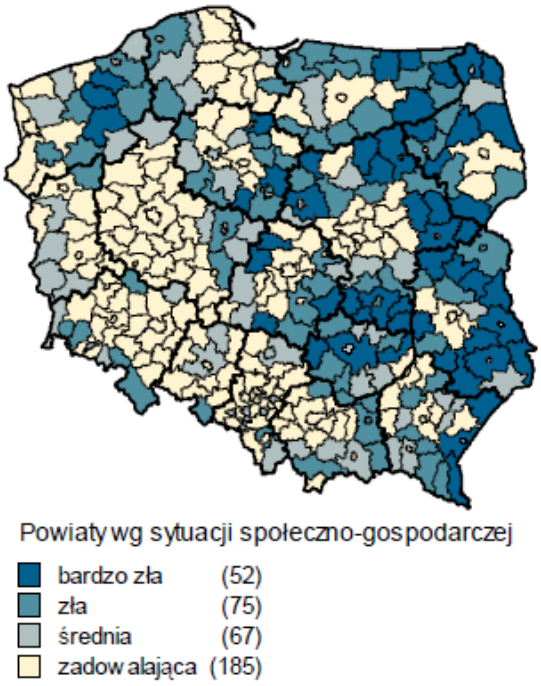

Źródło: *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie*

Mapa 4. Atrakcyjność inwestycyjna podregionów dla działalności zaawansowanej technologicznie

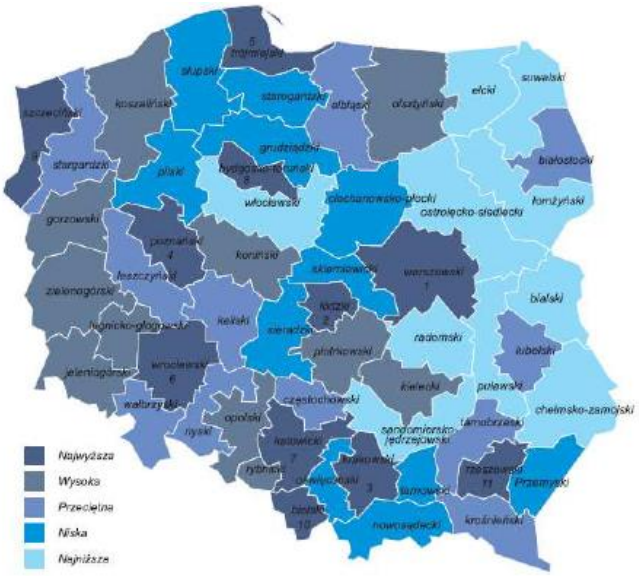

Źródło: *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie*

Tabela. Ocena zgodności celów Strategii Rozwoju Gminy Górowo Iławeckie z celami Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020:

Lp.	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020	Strategia Rozwoju Gminy Górowo Iławeckie	Stopień zgodności
	Cel strategiczny	Cel strategiczny	
1	Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów (konkurencyjność)	Rozwój nowoczesnego i ekologicznego rolnictwa oraz pozarolniczych form działalności gospodarczej Wykorzystanie potencjału dziedzictwa kulturowego, kulinarnego i historycznego w rozwoju gospodarczym Stworzenie systemu promocji gospodarczej i turystycznej gminy Wykształcone i nowoczesne społeczeństwo	wysoki stopień zgodności celów
2	Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych (spójność)	Zwiększenie dostępności usług zdrowotnych, w tym rehabilitacyjnych Wspieranie rodziny w środowisku lokalnym Aktywizacja społeczno-gospodarcza osób zależnych poprzez rozwój usług i infrastruktury społecznej Wysoka aktywność społeczności lokalnej Budowa i modernizacja infrastruktury transportowej Budowa i modernizacja sieci uzbrojenia terenu Zwiększenie efektywności i podniesienie bezpieczeństwa energetycznego gminy	wysoki stopień zgodności celów
3	Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie (sprawność)	Rozwój gminy poprzez inwestycje w infrastrukturę uzdrowiskową Rozwój turystyki wiejskiej i usług aktywnej rekreacji Ochrona obszarów naturalnych Wykorzystanie potencjału dziedzictwa kulturowego, kulinarnego i historycznego w rozwoju gospodarczym Poprawa wewnętrznych i zewnętrznych powiązań sieciowych na terenie gminy Zachowanie zrównoważonej polityki przestrzennej	wysoki stopień zgodności celów

Źródło: opracowanie własne

Programy operacyjne na lata 2014-2020 - możliwości uzyskania wsparcia z zewnętrznych źródeł finansowania inwestycji

A. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020

Jednym z trzech priorytetów strategii Europa 2020 jest wzrost zrównoważony rozumiany jako wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej. W strategii tej Komisja Europejska określiła działania na rzecz budowy gospodarki opartej o zasadę rozwoju zrównoważonego wyraźnie wskazując, że cele środowiskowe powinny być dopełnione działaniami na rzecz zrównoważonej i konkurencyjnej gospodarki wzmacniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną. PO IŚ stanowi ramy interwencji dla prowadzenia działań wpisujących się w cel rozwoju zrównoważonego określony w głównym dokumencie kierunkowym dla polityki spójności, jakim jest strategia Europa 2020. Zgodnie z powyższym dokumentem, działania wynikające z programu operacyjnego będą zmierzać do budowy podstaw gospodarki niskoemisyjnej, promowania dostosowania do zmiany klimatu, ochrony środowiska naturalnego i wspierania efektywności wykorzystywania zasobów oraz promowania zrównoważonego transportu i usuwania niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych. Cele Europa 2020 przekładają się operacyjnie na pakiet 10 zintegrowanych wytycznych dla działań dotyczących gospodarki oraz zatrudnienia oraz 7 inicjatyw o charakterze flagowym. Wsparcie wzrostu zrównoważonego wpisuje się zwłaszcza w wytyczną nr 5. Bardziej efektywne korzystanie z zasobów i ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, oraz następujące inicjatywy flagowe: Europa efektywnie korzystająca z zasobów, Unia innowacji oraz Polityka przemysłowa w erze globalizacji.

Celem głównym programu operacyjnego jest: **Wsparcie gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów i przyjaznej środowisku oraz sprzyjającej spójności terytorialnej i społecznej.**

Cel główny programu zostanie oparty na równowadze oraz wzajemnym uzupełnianiu się działań w trzech podstawowych obszarach:

- czystej i efektywnej energii, w tym efektywności energetycznej, ograniczeniu emisji gazów cieplarnianych, rozwoju energii ze źródeł odnawialnych oraz integracji i poprawy funkcjonowania europejskiego rynku energii;
- adaptacji do zmian klimatu oraz efektywnego korzystania z zasobów, wzmocnieniu odporności systemów gospodarczych na zagrożenia związane z klimatem oraz zwiększeniu możliwości zapobiegania zagrożeniom (zwłaszcza zagrożeniom naturalnym) i reagowania na nie;

- konkurencyjności, w tym wnoszeniu istotnego wkładu w utrzymanie przez UE prowadzenia na światowym rynku technologii przyjaznych środowisku, zapewniając jednocześnie efektywne korzystanie z zasobów i usuwając przeszkody w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych, co zwiększa konkurencyjność polskiej gospodarki i gospodarki całej UE.

Tabela. Ocena zgodności celów Strategii Rozwoju Gminy Górowo Iławeckie z celami Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 - możliwości uzyskania wsparcia inwestycyjnego

Oś priorytetowa – nazwa	Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny	Cel PO IŚ	Cele Strategii Rozwoju Gminy Górowo Iławeckie	Stopień zbieżności celów
I Zmniejszenie emisyjności gospodarki	4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach	4.1 Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych	Zwiększenie udziału energii produkowanej ze źródeł odnawialnych, co z kolei przyczyni się do poprawy efektywności wykorzystania i oszczędzania zasobów surowców energetycznych oraz poprawy stanu środowiska poprzez redukcję zanieczyszczeń do atmosfery.	Zwiększenie efektywności i podniesienie bezpieczeństwa energetycznego gminy	wysoki stopień zbieżności celów
		4.2 Promowanie efektywności energetycznej i wykorzystania OZE w przedsiębiorstwach	Zwiększenie efektywności energetycznej na poziomie zużycia, zwiększając przy tym udział odnawialnych źródeł energii w bilansie energetycznym poprzez racjonalne zużycie zasobów surowców energetycznych. Wpłynie to na oszczędność energii, a jej efektywne wykorzystanie przez przedsiębiorstwa obniży koszty ich funkcjonowania. Działania w ramach przedmiotowego priorytetu wpłyną również na zmniejszenie emisyjności gospodarki.		
		4.3 Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych, i w sektorze mieszkaniowym	Zwiększenie efektywności energetycznej na poziomie zużycia zwiększając przy tym udział odnawialnych źródeł energii w bilansie energetycznym poprzez racjonalne zużycie zasobów surowców energetycznych. Zwiększenie poprawy efektywności energetycznej, która łączy w sobie cele gospodarcze i społeczne, przyczyni się dodatkowo do zmniejszenia emisyjności gospodarki.		
		4.4 Rozwijanie i wdrażanie inteligentnych systemów dystrybucji na niskich i średnich poziomach napięcia	Zwiększenie efektywności energetycznej na poziomie zużycia poprzez wdrożenie elementów sieci inteligentnych, a także do rozwoju energetyki prosumenckiej.		

		4.5 Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich typów obszarów, w szczególności na obszarach miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu	Zwiększenie efektywności energetycznej na poziomie produkcji i przesyłu. Działania przewidziane w przedmiotowym priorytecie ukierunkowane będą na zmniejszenie emisji zanieczyszczeń, co przyczyni się do poprawy jakości powietrza na terenach miejskich		
		4.7 Promowanie wykorzystania wysokosprawnej kogeneracji ciepła i energii elektrycznej w oparciu o zapotrzebowanie na ciepło użytkowe	Zwiększenie efektywności energetycznej na poziomie produkcji oraz udziału odnawialnych źródeł energii w bilansie energetycznym, co pozwoli zredukować emisje zanieczyszczeń pochodzących z tzw. niskiej emisji. Interwencja przyczyni się również do poprawy jakości powietrza		
II Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu	5. i 6., tj. Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem oraz Zachowanie i ochrona środowiska oraz promowanie efektywnego gospodarowania zasobami	5.2 Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i rozwijaniu systemów zarządzania klęskami i katastrofami	Osiągnięcie celu dotyczącego wzmocnienia odporności na zagrożenia związane ze zmianami klimatu oraz zwiększenia możliwości zapobiegania zagrożeniom naturalnym (głównie powodziom i suszom) i reagowaniu na nie.	Budowa i modernizacja sieci uzbrojenia teren Ochrona obszarów naturowych	średni stopień zbieżności celów
		6.1 Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie	Osiągnięcie celu dotyczącego zachowania i poprawy jakości środowiska naturalnego poprzez zrównoważone gospodarowanie zasobami oraz zwiększenie dostępności ludności do infrastruktury środowiskowej		
		6. 2 Inwestowanie w sektor gospodarki wodnej celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskieie	Osiągnięcie celu dotyczącego zachowania i poprawy jakości środowiska naturalnego poprzez zrównoważone gospodarowanie zasobami oraz zwiększenie dostępności ludności do infrastruktury środowiskowej		
		6.4 Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona	Osiągnięcie celu dotyczącego zachowania i poprawy jakości		

		i rekultywacja gleby oraz promowanie usług ekosystemowych, także poprzez program „Natura 2000" i zieloną infrastrukturę	środowiska naturalnego poprzez zrównoważone gospodarowanie zasobami oraz zwiększenie dostępności ludności do infrastruktury środowiskowej		
		6.5 Podejmowanie przedsięwzięć mających na celu poprawę stanu jakości środowiska miejskiego, rewitalizację miast, rekultywację i dekontaminację terenów poprzemysłowych (w tym terenów powojskowych), zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza i propagowanie działań służących zmniejszeniu hałasu	Osiągnięcie celu dotyczącego poprawy stanu środowiska w ośrodkach miejskich		
III Rozwój infrastruktury transportowej przyjaznej dla środowiska i ważnej w skali europejskiej	4 i 7. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach oraz Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych	4.5 promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu	Osiągnięcie celu dotyczącego rozwoju i większego wykorzystania niskoemisyjnego transportu miejskiego w obsłudze mieszkańców obszarów funkcjonalnych miast	nie dotyczy	brak zbieżności celów
		7.1 Wspieranie rozwoju multimodalnego Jednolitego Europejskiego Obszaru Transportowego (Single European Transport Area) poprzez inwestycje w sieci TEN-T	Osiągnięcie celu dotyczącego stworzenia spójnej, jednolitej sieci transportowej TEN-T obejmującej obszar całego kraju, a dodatkowo przyczyni się do poprawy stanu krajowych połączeń kolejowych		
		7.3 Rozwój przyjaznych dla środowiska, w tym „cichych" (low-noise) i niskoemisyjnych systemów transportu, włączając transport śródlądowy, morski, porty, połączenia multimodalne i infrastrukturę lotniskową w celu promowania zrównoważonej regionalnej i lokalnej mobilności	Osiągnięcie celu dotyczącego większego wykorzystania przyjaznego środowisku transportu w przewozie towarów, poprzez stworzenie spójnej sieci śródlądowych dróg wodnych o wysokich parametrach, poprawę konkurencyjności portów morskich i transportu intermodalnego, a dodatkowo przyczyni się do stworzenia spójnej, jednolitej sieci transportowej TEN-T obejmującej		

			obszar całego kraju.		
		7.4 Rozwój i rehabilitacja kompleksowego, nowoczesnego i interoperacyjnego systemu transportu kolejowego wysokiej jakości oraz propagowanie działań służących zmniejszaniu hałasu	Osiągnięcie celu dotyczącego poprawy stanu krajowych połączeń kolejowych i systemu kolejowego w miejskich obszarach funkcjonalnych, a dodatkowo przyczyni się do rozwoju niskoemisyjnego transportu miejskiego w obsłudze mieszkańców obszarów funkcjonalnych miast.		
IV Zwiększenie dostępności do transportowej sieci europejskiej	7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych	7.1 Wspieranie rozwoju multimodalnego Jednolitego Europejskiego Obszaru Transportowego (Single European Transport Area) poprzez inwestycje w sieci TEN-T	Osiągnięcie celu dotyczącego stworzenia spójnej, jednolitej sieci transportowej TEN-T obejmującej obszar całego kraju	nie dotyczy	brak zbieżności celów
		7.2 Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi	Osiągnięcie celu dotyczącego zwiększenia dostępności transportowej ośrodków miejskich leżących poza siecią podstawowych połączeń drogowych		
V Poprawa bezpieczeństwa energetycznego	7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych	7.5 zwiększenie efektywności energetycznej i bezpieczeństwa dostaw poprzez rozwój inteligentnych systemów dystrybucji, magazynowania i przesyłu energii oraz poprzez integrację rozproszonego wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych	Wzrost bezpieczeństwa energetycznego poprzez zabezpieczenie przesyłu i dystrybucji energii oraz zwiększenia bezpieczeństwa gazowego	Zwiększenie efektywności i podniesienie bezpieczeństwa energetycznego gminy	wysoki stopień zbieżności celów
VI Ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego	6. Zachowanie i ochrona środowiska oraz promowanie efektywnego gospodarowania zasobami	6.3 Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego	Osiągnięcie celu dotyczącego zachowania dziedzictwa kulturowego oraz rozwoju zasobów kultury dla obecnych i przyszłych pokoleń	Wykorzystanie potencjału dziedzictwa kulturowego, kulinarnego i historycznego w rozwoju gospodarczym	wysoki stopień zbieżności celów
VII Wzmocnienie strategicznej infrastruktury ochrony zdrowia	9. Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją	9.1 Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i	Osiągnięcie celu dotyczącego poprawy dostępu ludności do usług ochrony zdrowia, a tym samym zmniejszenia nierówności w dostępie do ochrony zdrowa, które można uznać za ważny warunek przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu	Zwiększenie dostępności usług zdrowotnych, w tym rehabilitacyjnych Aktywizacja społeczno-gospodarcza osób zależnych poprzez rozwój usług i infrastruktury społecznej	wysoki stopień zbieżności celów

		rekreacyjnych oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych			

Źródło: opracowanie własne na podstawie PO IŚ 2014-2020

B. Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER) powstał w odpowiedzi na potrzeby reform i zmian systemowych w obszarach zatrudnienia, włączenia społecznego, edukacji, szkolnictwa wyższego i dobrego rządzenia. Celem PO WER jest wzmocnienie wybranych polityk publicznych realizujących cele strategii Europa 2020. Kształt Programu i jego zakres wynika z doświadczeń z realizacji programów operacyjnych w poprzednich perspektywach finansowych: 004-2006 oraz 2007-2013 i stanowi swoiste kontinuum logiki przyjętej w realizacji przedsięwzięć z Europejskiego Funduszu Społecznego w Polsce.

Logika powyższa dotyczy takiego umiejscowienia interwencji EFS w poszczególnych obszarach, by miała ona optymalny efekt. Przyjęta logika zakłada zatem, że na poziomie regionalnym interwencja Europejskiego Funduszu Społecznego będzie dotyczyła bezpośredniego wsparcia osób w celu poprawy ich sytuacji na rynku, natomiast krajowy program operacyjny będzie się koncentrował na poprawie ram funkcjonowania poszczególnych polityk sektorowych. Zgodnie z powyższym Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój jest ukierunkowany na następujące obszary:

- wspieranie jakości, skuteczności i otwartości szkolnictwa wyższego jako instrumentu budowy gospodarki opartej o wiedzę
- wdrożenie reform systemów i struktur w wybranych obszarach polityk publicznych, kluczowych z punktu widzenia strategii Europa 2020 i krajowych programów reform,
- realizację działań nietypowych, innowacyjnych, ponadnarodowych, prowadzących do wypracowania rozwiązań dotąd niestosowanych w celu ich przetestowania przed przejściem do fazy wdrożenia powszechnego, które w większości przypadków będzie miało miejsce na poziomie regionalnym,
- realizację programów w zakresie mobilności ponadnarodowej,
- realizację działań ukierunkowanych na osoby młode w wieku od 15-24 roku życia na rynku pracy, służących wdrożeniu Inicjatywy na rzecz zatrudnienia osób młodych i Gwarancji dla młodzieży.

Tabela. Ocena zgodności celów Strategii Rozwoju Gminy Górowo Iławeckie z celami Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020

Oś priorytetowa – nazwa	Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny	Cel PO WER	Cele Strategii Rozwoju Gminy Górowo Iławeckie	Stopień zbieżności celów
Oś I Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji	8. Wspieranie zatrudnienia i mobilności zawodowej pracowników	8.8 Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę	Tworzenie warunków dla wyrównywania szans płci na rynku pracy	Rozwój nowoczesnego i ekologicznego rolnictwa oraz pozarolniczych form działalności gospodarcze	wysoki stopień zbieżności celów
		8.9 Przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i pracowników do zmian	Podniesienie jakości zarządzania rozwojem przedsiębiorstw Poprawa efektywności systemu wczesnego ostrzegania i szybkiego reagowania przedsiębiorstw na zmiany gospodarcze	Wykształcone i nowoczesne społeczeństwo	brak zbieżności celów
		8.10 Aktywne i zdrowe starzenie się	Poprawa świadomości zdrowotnej społeczeństwa oraz wykrywalności chorób negatywnie wpływających na zasoby rynku pracy	Zwiększenie dostępności usług zdrowotnych, w tym rehabilitacyjnych Aktywizacja społeczno-gospodarcza osób zależnych poprzez rozwój usług i infrastruktury społecznej	wysoki stopień zbieżności celów
		8.11 Modernizacja instytucji działających na rynku pracy, takich jak publiczne i prywatne służby zatrudeniania oraz lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy, w tym poprzez przedsięwzięcia służące zwiększaniu ponadnarodowej mobilności pracownikow, oraz systemy mobilności oraz lepszej współpracy instytucji i właściwych zainteresowanych podmiotów	Wzrost efektywności instytucji rynku pracy oraz ich dostosowanie do systemowych zmian w polityce rynku pracy Profesjonalizacja usług, narzędzi i instrumentów rynku pracy świadczonych na rzecz osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji	Aktywizacja społeczno-gospodarcza osób zależnych poprzez rozwój usług i infrastruktury społecznej	wysoki stopień zbieżności celów
	9. Promowanie włączenia społecznego i zwalczanie ubóstwa	9.4 Aktywne włączenie, z tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie	Poprawa jakości kształtowania polityki państwa na rzecz włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa oraz jej integracja z polityką rynku pracy Poprawa jakości działań realizowanych na rzecz osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym Poprawa zdolności do zatrudnienia osób w szczególnym stopniu zagrożonych wykluczeniem społecznym Przygotowanie podmiotów polityk publicznych do pełnej implementacji postanowień *Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych*	Aktywizacja społeczno-gospodarcza osób zależnych poprzez rozwój usług i infrastruktury społecznej Wspieranie rodziny w środowisku lokalnym	wysoki stopień zbieżności celów
		9.7 Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie	Poprawa jakości usług społecznych) i zdrowotnych na rzecz osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym		wysoki stopień zbieżności celów

		ogólnym	Zwiększenie bezpieczeństwa i efektywności systemu opieki zdrowotnej		
		9.8 Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwienia dostępu do zatrudnienia	Poprawa warunków dla rozwoju ekonomii społecznej	Rozwój nowoczesnego i ekologicznego rolnictwa oraz pozarolniczych form działalności gospodarczej	wysoki stopień zbieżności celów
	10. Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie	10.1 Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnienie równego dostępu do dobrej jakości edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia	Rozwój narzędzi polityki edukacyjnej Poprawa jakości pracy szkół i placówek oświatowych Tworzenie warunków do rozwoju nowoczesnych metod wspierania uczenia się przez całe życie, dostosowanego do wyzwań gospodarki opartej na wiedzy	Wykształcone i nowoczesne społeczeństwo	wysoki stopień zbieżności celów
		10.3 Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji	Rozwój uczenia się przez całe życie poprzez budowę krajowego systemu kwalifikacji Poprawa dostępności, jakości i adekwatności usług rozwojowych świadczonych na rzecz przedsiębiorstw i ich pracowników Zapewnienie wykwalifikowanych kadr medycznych odpowiadających na potrzeby epidemiologiczno-demograficzne kraju	Wykształcone i nowoczesne społeczeństwo	wysoki stopień zbieżności celów
		10.3 bis Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami	Podniesienie jakości kształcenia i szkolenia zawodowego, w tym stworzenie warunków dla współpracy pracodawców ze szkołami i placówkami edukacyjnymi różnego typu i szczebla w procesie kształcenia, egzaminowania i doradztwa zawodowego	Wykształcone i nowoczesne społeczeństwo	wysoki stopień zbieżności celów
	11. Wzmacnianie potencjału instytucjonalnego i skuteczności administracji publicznej	11.3 Inwestycje w zdolności instytucjonalne i w sprawność administracji publicznych oraz efektywność usług publicznych na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym w celu przeprowadzenia reform, z uwzględnieniem lepszego stanowienia prawa i dobrego rządzenia	Poprawa procesu stanowienia prawa, jakości regulacji oraz warunków prowadzenia działalności gospodarczej Poprawa skuteczności oraz ułatwienie dostępu do wymiaru sprawiedliwości, w szczególności dla przedsiębiorstw Usprawnienie procesu monitorowania wykonywania usług publicznych oraz doskonalenie jakości świadczenia usług administracyjnych istotnych z punktu widzenia prowadzenia działalności gospodarczej Poprawa zarządzania strategicznego i	nie dotyczy	brak zbieżności celów

			finansowego na wszystkich szczeblach zarządzania państwem		
Oś II Szkolnictwo wyższe dla gospodarki i rozwoju	10. Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie	10.2 Poprawa jakości, skuteczności i dostępności szkolnictwa wyższego oraz kształcenia na poziomie równoważnym w celu zwiększenia udziału i poziomu osiągnięć, zwłaszcza w przypadku grup w niekorzystnej sytuacji	Zapewnienie kształcenia na poziomie wyższym odpowiadającego potrzebom gospodarki, rynku pracy i społeczeństwa Podniesienie jakości studiów doktoranckich i zapewnienie ich uczestnikom właściwych warunków rozwoju Zwiększenie otwartości i mobilności międzynarodowej szkolnictwa wyższego Poprawa jakości dydaktyki i rozwój systemów zarządzania w uczelniach Rozwój kształcenia przeddyplomowego na kierunkach medycznych, w szczególności poprzez rozwój umiejętności praktycznych studentów tych kierunków	nie dotyczy	brak zbieżności celów
Oś III Osoby młode na rynku pracy	8. Wspieranie zatrudnienia i mobilności zawodowej pracowników	8.6 Trwała integracja na rynku pracy ludzi młodych bez pracy, którzy nie uczestniczą w kształceniu lub szkoleniu (NEET)	Poprawa sytuacji osób młodych bez pracy, które nie uczestniczą w kształceniu lub szkoleniu (NEET) na rynku pracy Zwiększenie przedsiębiorczości osób młodych bez pracy, które nie uczestniczą w kształceniu lub szkoleniu (NEET)	Rozwój nowoczesnego i ekologicznego rolnictwa oraz pozarolniczych form działalności gospodarcze	wysoki stopień zbieżności celów
IV Innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa - INNOWACJE SPOŁECZNE	8. Wspieranie zatrudnienia i mobilności zawodowej pracowników 9. Promowanie włączenia społecznego i zwalczanie ubóstwa 10. Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie 11. Wzmacnianie potencjału instytucjonalnego i skuteczności administracji publicznej	Wszystkie priorytety inwestycyjne przewidziane w celach tematycznych 8 – 11	Zwiększenie wykorzystania innowacji społecznych na rzecz poprawy skuteczności polityk publicznych	Wspieranie rodziny w środowisku lokalnym Wykształcone i nowoczesne społeczeństwo Wysoka aktywność społeczności lokalnej	wysoki stopień zbieżności celów

IV Innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa - PROGRAMY MOBILNOŚCI PONADNARODOWEJ	8. Wspieranie zatrudnienia i mobilności zawodowej pracowników	Wszystkie priorytety inwestycyjne przewidziane w celach tematycznych 8 – 11	Wzmocnienie potencjału rozwojowego osób i instytucji z wykorzystaniem programów mobilności ponadnarodowej	nie dotyczy	brak zbieżności celów
	9. Promowanie włączenia społecznego i zwalczanie ubóstwa				
	10. Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie				
	11. Wzmacnianie potencjału instytucjonalnego i skuteczności administracji publicznej				
IV Innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa - DZIAŁANIA WSPÓŁPRACY PONADNARODOWEJ	8. Wspieranie zatrudnienia i mobilności zawodowej pracowników	Wszystkie priorytety inwestycyjne przewidziane w celach tematycznych 8 – 11	Rozwój współpracy polskich podmiotów z partnerami zagranicznymi	nie dotyczy	brak zbieżności celów
	9. Promowanie włączenia społecznego i zwalczanie ubóstwa				
	10. Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie				
	11. Wzmacnianie potencjału instytucjonalnego i skuteczności administracji publicznej				

Źródło: opracowanie własne na podstawie PO WER 2014-2020

C. Program Operacyjny Polska Wschodnia 2014-2020

Ze względu na specyfikę sytuacji społeczno-gospodarczej, Polska Wschodnia jest obszarem szczególnego zainteresowania polityki regionalnej, wymagającym podejmowania dodatkowych działań, umożliwiających nadrobienie zapóźnień i zdynamizowanie rozwoju, co zostało odnotowane działań, umożliwiających nadrobienie zapóźnień i zdynamizowanie rozwoju.

PO PW jako dodatkowy instrument wsparcia finansowego rozwoju gospodarczego i społecznego dedykowany wyłącznie 5 województwom Polski Wschodniej, tj. lubelskiemu, podlaskiemu, podkarpackiemu, świętokrzyskiemu i warmińsko-mazurskiemu, będzie wzmacniał (efekt synergii) i uzupełniał (zgodnie z zasadą komplementarności interwencji) oddziaływanie wsparcia realizowanego w ramach regionalnych i krajowych programów operacyjnych europejskiej polityki spójności, z których będą finansowane zasadnicze przedsięwzięcia rozwojowe.

Wizja strategiczna dla Polski Wschodniej, sformułowana w toku prac aktualizujących Strategię, koncentruje się na trzech szansach rozwojowych, które w największym stopniu mogą przyczynić się w średnim okresie do poprawy wydajności pracy, a w efekcie - do poprawy pozycji rozwojowej i konkurencyjnej makroregionu. Te szanse to:

1) systematyczne podnoszenie poziomu innowacyjności makroregionalnej gospodarki, bazujące na endogenicznych wiodących specjalizacjach gospodarczych,
2) aktywizacja zasobów pracy i podniesienie jakości kapitału ludzkiego i społecznego,
3) budowanie intensywnych powiązań społeczno-gospodarczych z lepiej rozwiniętym otoczeniem, dla których warunkiem niezbędnym jest zintegrowana i efektywna infrastruktura powiązań komunikacyjnych zewnętrznych i wewnętrznych oraz rozbudowana i zmodernizowana infrastruktura elektroenergetyczna.

Celem głównym interwencji programu w latach 2014 – 2020 jest wzrost konkurencyjności i innowacyjności makroregionu Polski Wschodniej . Cel ten zostanie osiągnięty poprzez koncentrację działań programu na:

- wsparciu w obszarze innowacyjności i B+R,
- wsparciu tworzenia warunków sprzyjających powstawaniu MŚP w Polsce Wschodniej,
- wsparciu konkurencyjności przedsiębiorstw w szczególności poprzez internacjonalizację,
- wsparciu w zakresie poprawy efektywności układów transportowych miast wojewódzkich i ich obszarów funkcjonalnych,
- wsparciu w zakresie zwiększenia spójności wewnętrznej makroregionu, w zakresie infrastruktury transportowej.

Tabela. **Ocena zgodności celów Strategii Rozwoju Gminy Górowo Iławeckie z celami Programu Operacyjnego Polska Wschodnia 2014-2020**

Oś priorytetowa – nazwa	Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny	Cel PO PW	Cele Strategii Rozwoju Gminy Górowo Iławeckie	Stopień zbieżności celów
I Innowacyjna Polska Wschodnia	1 Wspieranie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji	1.2 promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje, budowanie sieci współpracy pomiędzy firmami, ośrodkami naukowo-badawczymi, ośrodkami akademickimi w zakresie rozwoju produktów i usług, transferu technologii, innowacji społecznych i aplikacji z dziedziny usług publicznych, tworzenie sieci, pobudzanie popytu, klastrów i otwartych innowacji poprzez inteligentną specjalizację.	Zwiększenie aktywności przedsiębiorstw w zakresie B+R.	Rozwój nowoczesnego i ekologicznego rolnictwa oraz pozarolniczych form działalności gospodarczej	wysoki stopień zbieżności celów
II Przedsiębiorcza Polska Wschodnia	3. Podnoszenie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego oraz sektora rybołówstwa i akwakultury	3.1. promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz wspieranie tworzenia nowych firm, z uwzględnieniem inkubatorów przedsiębiorczości	Stworzenie warunków sprzyjających powstawaniu MŚP w Polsce Wschodniej	Rozwój nowoczesnego i ekologicznego rolnictwa oraz pozarolniczych form działalności gospodarczej	wysoki stopień zbieżności celów
		3.2 opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu internacjonalizacji	Wzrost internacjonalizacji MŚP z makroregionu Polski Wschodniej.		
		3.3 Wspieranie tworzenia i rozszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług	Wzmocnienie powiązań kooperacyjnych w makroregionie Polski Wschodniej.		
II Nowoczesna infrastruktura transportowa	4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach	4.5 promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich typów obszarów, w szczególności na obszarach miejskich, w tym wspieranie zrównoważonego transportu miejskiego oraz podejmowania odpowiednich działań adaptacyjnych i mitygacyjnych	Poprawa mobilności mieszkańców w miastach wojewódzkich Polski Wschodniej i ich obszarach funkcjonalnych.	Budowa i modernizacja infrastruktury transportowej	średni stopień zbieżności celów
	7.Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych	7.2 zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T	Poprawa dostępności wewnętrznej w miastach wojewódzkich Polski Wschodniej i ich obszarach funkcjonalnych	Budowa i modernizacja infrastruktury transportowej Poprawa wewnętrznych i zewnętrznych powiązań sieciowych na terenie gminy	wysoki stopień zbieżności celów
IV Ponadregionalna	7.Promowanie zrównoważonego	7.4 rozwój i rehabilitacja kompleksowego, nowoczesnego i interoperacyjnego systemu	Wzmocnienie spójności wewnętrznej oraz dalsza	nie dotyczy	brak zbieżności celów

infrastruktura kolejowa	transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych	kolejowego.	poprawa dostępności zewnętrznej Polski Wschodniej.		

Źródło: opracowanie własne na podstawie PO PW 2014-2020

D. Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014-2020

Ograniczenie dystansu rozwojowego pomiędzy Polską a wysoko rozwiniętymi państwami UE przy jednoczesnym zapewnieniu stabilnego rozwoju, wymaga prowadzenia polityki rozwoju stymulującej wzrost gospodarczy oparty na poprawie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki kraju i regionów. Przykłady krajów wysokorozwiniętych pokazują, że dalszy wzrost dobrobytu może zostać osiągnięty dzięki wykorzystaniu potencjałów związanych z kreatywnością i przedsiębiorczością społeczeństwa oraz umiejętnością współpracy. Konieczne jest zatem przejście od koncentracji na „wzroście ilościowym" w kierunku budowy gospodarki opartej na wiedzy.

Zgodnie ze stanowiskiem Komisji Europejskiej stworzenie w Polsce otoczenia biznesu sprzyjającego innowacjom powinno być jednym z priorytetowych kierunków interwencji, finansowanych z Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych w perspektywie 2014-2020. Celem głównym PO IR będzie wspieranie innowacyjności i konkurencyjności polskiej gospodarki, wyrażające się głównie zwiększeniem nakładów prywatnych na B+R, w szczególności poprzez:

- wsparcie przedsiębiorstw w obszarach innowacyjności i działalności badawczo-rozwojowej,
- podniesienie jakości i interdyscyplinarności badań naukowych,
- zwiększenie stopnia komercjalizacji oraz umiędzynarodowienia badań naukowych.

Cel ten zostanie osiągnięty przez koncentrację działań programu – zgodnie z podejściem tzw. inteligentnych specjalizacji – na:

- podniesieniu jakości badań oraz pozycji krajowych jednostek naukowych w ramach Europejskiej Przestrzeni Badawczej,
- wzmacnianiu powiązań między nauką i potrzebami rynku oraz przedsiębiorstwami,
- rozwoju innowacyjności przedsiębiorstw,
- wsparciu działań odpowiadających na potrzebę pogodzenia wzrostu gospodarczego i poprawy wyników ekonomicznych przy jednoczesnym ograniczeniu wykorzystania zasobów (w tym także energii, wody i surowców mineralnych) i zmniejszeniu presji na środowisko.

Wsparcie ze środków PO IR będzie skoncentrowane na projektach realizowanych w obszarach inteligentnych specjalizacji, czyli na wybranych dziedzinach nauki i gospodarki, stanowiących potencjał rozwojowy kraju i regionów.

Tabela. Ocena zgodności celów Strategii Rozwoju Gminy Górowo Iławeckie z celami Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014-2020

Oś priorytetowa – nazwa	Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny	Cel PO IR	Cele Strategii Rozwoju Gminy Górowo Iławeckie	Stopień zbieżności celów
I Wsparcie prowadzenia prac B+R przez przedsiębiorstwa oraz konsorcja naukowo-przemysłowe	1 Wspieranie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji	1.2 promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje, rozwoju produktów i usług, transferu technologii, innowacji społecznych i aplikacji z dziedziny usług publicznych, tworzenie sieci, pobudzanie popytu, klastrów i otwartych innowacji poprzez inteligentną specjalizację; wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów i zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji w dziedzinie kluczowych technologii wspomagających oraz rozpowszechnianie technologii o ogólnym przeznaczeniu.	Pobudzenie aktywności przedsiębiorstw w zakresie prowadzenia działalności B+R	Rozwój nowoczesnego i ekologicznego rolnictwa oraz pozarolniczych form działalności gospodarczej	średni stopień zbieżności celów
II Wsparcie innowacji w przedsiębiorstwach	1 Wspieranie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji	1.2 promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje, rozwoju produktów i usług, transferu technologii, innowacji społecznych i aplikacji z dziedziny usług publicznych, tworzenie sieci, pobudzanie popytu, klastrów i otwartych innowacji poprzez inteligentną specjalizację; wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów i zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji w dziedzinie kluczowych technologii wspomagających oraz rozpowszechnianie technologii o ogólnym przeznaczeniu.	Zwiększenie nakładów polskich przedsiębiorstw na działalność innowacyjną	Rozwój nowoczesnego i ekologicznego rolnictwa oraz pozarolniczych form działalności gospodarczej	średni stopień zbieżności celów
	3. Podnoszenie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego oraz sektora rybołówstwa i akwakultury	3.1 promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz wspieranie tworzenia nowych firm, z uwzględnieniem inkubatorów przedsiębiorczości.	Rozwój rynku kapitału podwyższonego ryzyka	Rozwój nowoczesnego i ekologicznego rolnictwa oraz pozarolniczych form działalności gospodarczej	średni stopień zbieżności celów
III Wsparcie otoczenia i potencjału	1 Wspieranie badań naukowych, rozwoju technologicznego i	1.2 promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje, rozwoju produktów i usług, transferu technologii, innowacji społecznych i aplikacji z	Zwiększenie potencjału przedsiębiorstw do prowadzenia działalności	Rozwój nowoczesnego i ekologicznego rolnictwa oraz pozarolniczych form	średni stopień zbieżności celów

innowacyjnych przedsiębiorstw	innowacji	dziedziny usług publicznych, tworzenie sieci, pobudzanie popytu, klastrów i otwartych innowacji poprzez inteligentną specjalizację; wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów i zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji w dziedzinie kluczowych technologii wspomagających oraz rozpowszechnianie technologii o ogólnym przeznaczeniu.	innowacyjnej	działalności gospodarczej	
	3. Podnoszenie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego oraz sektora rybołówstwa i akwakultury	3.2 opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu internacjonalizacji,	Wzrost umiędzynarodowienia działalności przedsiębiorstw	Rozwój nowoczesnego i ekologicznego rolnictwa oraz pozarolniczych form działalności gospodarczej	średni stopień zbieżności celów
		3.4 wspieranie zdolności MŚP w zaangażowanie się w proces wzrostu ekonomicznego i innowacji	Rozwój współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami w celu tworzenia rozwiązań innowacyjnych	Rozwój nowoczesnego i ekologicznego rolnictwa oraz pozarolniczych form działalności gospodarczej	średni stopień zbieżności celów
IV Zwiększanie potencjału naukowo-badawczego	1 Wspieranie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji	1.1 udoskonalanie infrastruktury badań i innowacji i podnoszenie zdolności do tworzenia doskonałości w zakresie badań i innowacji oraz wspieranie ośrodków kompetencji, w szczególności leżących w interesie Europy.	Wzmocnienie współpracy pomiędzy jednostkami naukowymi oraz jednostkami naukowymi i przedsiębiorstwami	Rozwój nowoczesnego i ekologicznego rolnictwa oraz pozarolniczych form działalności gospodarczej	średni stopień zbieżności celów

Źródło: opracowanie własne na podstawie PO IR 2014-2020

E. Program Operacyjny Polska Cyfrowa 2014-2020

Celem programu jest wzmocnienie cyfrowych fundamentów dla społeczno-gospodarczego rozwoju kraju. Zgodnie z Umową Partnerstwa, za fundamenty te przyjęto: szeroki dostęp do szybkiego Internetu, efektywne i przyjazne użytkownikom e-usługi publiczne oraz stale rosnący poziom kompetencji cyfrowych społeczeństwa.

W oparciu o wyniki przedsięwzięć diagnostycznych można wyróżnić kilka kluczowych podobszarów, na których powinna się skupić pomoc udzielana w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa. Są to:

a) Funkcje „horyzontalne", w tym:
   - upowszechnienie i poprawa funkcjonalności głównego mechanizmu potwierdzania tożsamości obywatela w elektronicznych kontaktach z administracją, w tym za pośrednictwem urządzeń mobilnych,
   - poprawa jakości danych w rejestrach publicznych i podniesienie zdolności rejestrów publicznych do wzajemnej wymiany danych,
   - optymalizacja wydatków na infrastrukturę (poprzez m.in. wykorzystanie technologii chmury obliczeniowej),
   - rozwój funkcjonalności oraz niezawodności centralnego punktu dostępu do e-usług publicznych.
b) Dziesięć kluczowych obszarów e-usług publicznych – rynek pracy, ubezpieczenia i świadczenia społeczne, ochrona zdrowia, prowadzenie działalności gospodarczej, wymiar sprawiedliwości i sądownictwo, prezentacja i udostępnianie danych przestrzennych i statystycznych, podatki i cła, sprawy administracyjne, zamówienia publiczne, bezpieczeństwo i powiadamianie ratunkowe.
c) Poprawa dostępu do informacji sektora publicznego i możliwości ich ponownego wykorzystania
d) Cyfryzacja procesów wewnętrznych w administracji dla poprawy obsługi klienta zewnętrznego.

Tabela. Ocena zgodności celów Strategii Rozwoju Gminy Górowo Iławeckie z celami Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa 2014-2020

Oś priorytetowa – nazwa	Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny	Cel PO PC	Cele Strategii Rozwoju Gminy Górowo Iławeckie	Stopień zbieżności celów
I Powszechny dostęp do szybkiego internetu	2. Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno – komunikacyjnych	2.1. Poszerzanie dostępu do sieci szerokopasmowych, rozwój sieci o wysokiej przepustowości i wspieranie przyjęcia nowych technologii i sieci w gospodarce cyfrowej	Ograniczenie terytorialnych różnic w możliwości dostępu do szerokopasmowego Internetu o wysokich i bardzo wysokich przepustowościach	nie dotyczy	brak zbieżności celów
II E-Administracja i otwarty rząd	2. Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno – komunikacyjnych	2.3 Wzmacnianie zastosowania technologii komunikacyjno-informacyjnych dla e-administracji, e-learningu, e-integracji, e-kultury i e-zdrowia	Podniesienie dostępności i jakości e-usług publicznych	nie dotyczy	brak zbieżności celów
			Poprawa cyfrowej efektywności urzędów		
			Zwiększenie dostępności i wykorzystania informacji sektora publicznego		
III Cyfrowa aktywizacja społeczeństwa	2. Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno – komunikacyjnych	2.3 Wzmacnianie zastosowania technologii komunikacyjno-informacyjnych dla e-administracji, e-learningu, e-integracji, e-kultury i e-zdrowia	Cyfrowa aktywizacja społeczeństwa	Wykształcone i nowoczesne społeczeństwo Wysoka aktywność społeczności lokalnej	wysoki stopień zbieżności celów
		2.2 Rozwój produktów i usług opartych na TIK, handlu zagranicznego oraz zwiększanie zapotrzebowania na TIK	Pobudzanie potencjału uzdolnionych programistów dla zwiększenia zastosowania rozwiązań cyfrowych w gospodarce i administracji	nie dotyczy	brak zbieżności celów

Źródło: opracowanie własne na podstawie PO PC 2014-2020

F. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Zgodnie z Długookresową Strategią Rozwoju Kraju w okresie do 2020 r. należy **„wzmocnić rozwój obszarów wiejskich i peryferyjnych poprzez inwestycję w transport, infrastrukturę telekomunikacyjną i inwestycje w edukację, kulturę, usługi publiczne, lokalną infrastrukturę, wspieranie przedsiębiorczości i konkurencyjności sektora rolno spożywczego".**

Program jako jeden z instrumentów realizujących Umowę Partnerstwa wpisuje się w jej główne cele. Poprzez priorytetowe traktowanie zwiększania konkurencyjności gospodarstw rolnych PROW w największym stopniu przyczynia się do realizacji celu dotyczącego zwiększania konkurencyjności gospodarki.

Głównym celem PROW 2014-2020, spośród trzech niżej wymienionych, będzie wzrost konkurencyjności rolnictwa z uwzględnieniem celów środowiskowych:

a) poprawa konkurencyjności rolnictwa,
b) zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi i działania w dziedzinie klimatu oraz
c) zrównoważony rozwój terytorialny obszarów wiejskich.

PROW 22014-2020 będzie realizował wszystkich sześć priorytetów wyznaczonych dla unijnej polityki rozwoju obszarów wiejskich na lata 2014-2020, tj.:

1. ułatwianie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich (priorytet przekrojowy),
2. poprawa konkurencyjności wszystkich rodzajów gospodarki rolnej i zwiększenie rentowności gospodarstw rolnych,
3. poprawa organizacji łańcucha żywnościowego i promowanie zarządzania ryzykiem w rolnictwie,
4. odtwarzanie, chronienie i wzmacnianie ekosystemów zależnych od rolnictwa i leśnictwa,
5. wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami i przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu w sektorach: rolnym, spożywczym i leśnym,
6. zwiększanie włączenia społecznego, ograniczanie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich.

Tabela. Ocena zgodności celów Strategii Rozwoju Gminy Górowo Iławeckie z celami Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich

Działanie PROW 2014-2020	Poddziałanie PROW 2014-2020	Założenie	Cele Strategii Rozwoju Gminy Górowo Iławeckie	Stopień zbieżności celów
Transfer wiedzy i działalność informacyjna	1. Szkolenia zawodowe i nabywanie umiejętności 1. Demonstracje i działania informacyjne	Realizacja działania ma umożliwić zwiększanie innowacyjności i bazy wiedzy na obszarach wiejskich oraz wzmacnianie powiązań między rolnictwem i leśnictwem a badaniami i innowacją, a także promować uczenie się przez całe życie.	Wykształcone i nowoczesne społeczeństwo	wysoki stopień zbieżności celów
Usługi doradcze, usługi z zakresu zarządzania gospodarstwem rolnym i usługi z zakresu zastępstw	1. Udzielanie pomocy rolnikom lub właścicielom lasów w korzystaniu z usług doradczych 2. Wsparcie szkoleń dla doradców	Realizacja działania ma umożliwić wzmocnienie mechanizmów transferu wiedzy i innowacji m.in. poprzez doradztwo, którego oferta będzie dostosowana do indywidualnych potrzeb rolnika lub grupy rolników, lub właścicieli lasów. Ponadto, realizując cele priorytetu pierwszego – promowanie uczenia się przez całe życie, wsparcie kierowane będzie także na doskonalenie zawodowe doradców w zakresie obszarów, w ramach których świadczone będą usługi doradcze.	Wykształcone i nowoczesne społeczeństwo Rozwój nowoczesnego i ekologicznego rolnictwa oraz pozarolniczych form działalności gospodarczej	wysoki stopień zbieżności celów
Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych	1. Wsparcie dla nowych uczestników systemów jakości 2. Wsparcie na przeprowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych	Wspieranie organizacji łańcucha dostaw żywności, w tym przetwarzania i wprowadzania do obrotu produktów rolnych, promowanie dobrostanu zwierząt i zarządzania ryzykiem w rolnictwie, ze szczególnym naciskiem na poprawę konkurencyjności producentów rolnych poprzez lepsze ich zintegrowanie z łańcuchem rolno-spożywczym poprzez systemy jakości, dodawanie wartości do produktów rolnych, promocję na rynkach lokalnych i krótkie cykle dostaw, grupy i organizacje producentów oraz organizacje międzybranżowe.	Rozwój nowoczesnego i ekologicznego rolnictwa oraz pozarolniczych form działalności gospodarczej Stworzenie systemu promocji gospodarczej i turystycznej gminy	wysoki stopień zbieżności celów
Inwestycje w środki trwałe	1. Pomoc na inwestycje w gospodarstwach rolnych (Modernizacja gospodarstw rolnych) 2. Pomoc na inwestycje w przetwórstwo/marketing i rozwój produktów rolnych (Przetwórstwo i marketing produktów rolnych) 3. Scalanie gruntów	Zwiększenie rentowności gospodarstw i konkurencyjności wszystkich rodzajów rolnictwa we wszystkich regionach oraz promowanie innowacyjnych technologii w gospodarstwach i zrównoważonego zarządzania lasami, ze szczególnym naciskiem na poprawę wyników gospodarczych wszystkich gospodarstw oraz ułatwianie restrukturyzacji i modernizacji gospodarstw, szczególnie z myślą o zwiększeniu uczestnictwa w rynku i zorientowania na rynek, a także zróżnicowania produkcji rolnej Wspieranie organizacji łańcucha dostaw żywności, w tym przetwarzania i wprowadzania do obrotu produktów rolnych, promowanie dobrostanu zwierząt i zarządzania ryzykiem w rolnictwie, ze szczególnym naciskiem na poprawę konkurencyjności producentów rolnych poprzez lepsze ich zintegrowanie z łańcuchem rolno-spożywczym poprzez systemy jakości, dodawanie wartości do produktów rolnych, promocję na rynkach lokalnych i krótkie cykle dostaw, grupy i organizacje producentów oraz organizacje międzybranżowe. Odtwarzanie, ochrona i wzbogacanie ekosystemów powiązanych z rolnictwem i leśnictwem zapobieganie erozji gleby i poprawa gospodarowania glebą	Rozwój nowoczesnego i ekologicznego rolnictwa oraz pozarolniczych form działalności gospodarczej Rozwój turystyki wiejskiej i usług aktywnej rekreacji	wysoki stopień zbieżności celów
Przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych i katastrof oraz wprowadzanie	1. Wsparcie inwestycji w środki zapobiegawcze, których celem jest ograniczanie skutków prawdopodobnych klęsk żywiołowych, niekorzystnych zjawisk klimatycznych i katastrof (Inwestycje zapobiegawcze)	Pomoc może być udzielona wyłącznie na ekonomicznie uzasadnione inwestycje mające na celu zapobieganie albo odtworzenie zniszczonego majątku produkcyjnego gospodarstwa uszkodzonego w wyniku wystąpienia klęsk żywiołowych, niekorzystnych zjawisk klimatycznych lub katastrof. Wsparcie nie może stanowić rekompensaty z tytułu straty dochodu wynikającej z klęski żywiołowej lub katastrofy.	Rozwój nowoczesnego i ekologicznego rolnictwa oraz pozarolniczych form działalności gospodarczej Zachowanie zrównoważonej polityki przestrzennej	wysoki stopień zbieżności celów

odpowiednich środków zapobiegawczych	2. Wsparcie inwestycji w odtwarzanie gruntów rolnych i przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych, niekorzystnych zjawisk klimatycznych i katastrof (Inwestycje odtworzeniowe).			
Rozwój gospodarstw i działalności gospodarczej	1. Pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz młodych rolników (Premie dla młodych rolników) 2. Pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz działalności pozarolniczej na obszarach wiejskich (Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej) 3. Pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz rozwoju małych gospodarstw (Restrukturyzacja małych gospodarstw) 4. Rozwój przedsiębiorczości – rozwój usług rolniczych 5. Płatności dla rolników kwalifikujących się do wsparcia w ramach systemu dla małych gospodarstw (Płatności dla rolników przekazujących małe gospodarstwa)	W ramach działania udziela się pomocy na rozwój działalności rolniczej oraz pozarolniczej. Inwestycje muszą być bezpośrednio związane ze wspieraną działalnością i nie mogą dotyczyć poprawy warunków mieszkaniowych. Przez działalność rolniczą rozumie się działalność w zakresie produkcji roślinnej lub zwierzęcej, w tym również produkcji materiału siewnego, szkółkarskiego, hodowlanego lub reprodukcyjnego, produkcji warzywniczej, roślin ozdobnych, grzybów uprawnych, sadownictwa, hodowli i produkcji materiału zarodowego zwierząt, ptactwa i owadów użytkowych lub produkcji zwierzęcej typu przemysłowego fermowego, z wyłączeniem chowu i hodowli ryb.	Rozwój nowoczesnego i ekologicznego rolnictwa oraz pozarolniczych form działalności gospodarczej Rozwój turystyki wiejskiej i usług aktywnej rekreacji	wysoki stopień zbieżności celów
Podstawowe usługi i odnowa miejscowości na obszarach wiejskich	1. Inwestycje związane z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycje w energię odnawialną i w oszczędzanie energii 2. Badania i inwestycje związane z utrzymaniem, odbudową i poprawą stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, krajobrazu wiejskiego i miejsc o wysokiej wartości przyrodniczej, w tym dotyczące powiązanych aspektów społeczno-gospodarczych oraz środków w	Realizacja działania wpłynie na poprawę warunków życia na obszarach wiejskich poprzez zapewnienie dostępu do podstawowych usług, w tym infrastruktury technicznej i kulturalnej, dla ludności zamieszkującej obszary wiejskie. Możliwość realizacji operacji z zakresu gospodarki wodno – ściekowej oraz budowy lub modernizacji dróg lokalnych przyczyni się do likwidacji bariery rozwoju obszarów wiejskich jaką jest słabo rozwinięta infrastruktura techniczna. Wprowadzenie możliwości dofinansowania inwestycji dotyczących odnawiania obiektów zabytkowych, lub charakterystycznych dla tradycji budownictwa w danym regionie oraz związanych z zagospodarowaniem przestrzeni publicznej, pozwoli zachować dziedzictwo kulturowe i specyfikę obszarów wiejskich. Ponadto, działanie przyczyni się do skrócenia łańcucha pośredników i przybliżenia konsumentom specyfiki produktów lokalnych poprzez wsparcie infrastruktury handlowej.	Budowa i modernizacja infrastruktury transportowej Budowa i modernizacja sieci uzbrojenia terenu Zwiększenie efektywności i podniesienie bezpieczeństwa energetycznego gminy Wykorzystanie potencjału dziedzictwa kulturowego, kulinarnego i historycznego w rozwoju gospodarczym	wysoki stopień zbieżności celów

	zakresie świadomości środowiskowej 3. Inwestycje w tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury		Rozwój nowoczesnego i ekologicznego rolnictwa oraz pozarolniczych form działalności gospodarczej Rozwój turystyki wiejskiej i usług aktywnej rekreacji	
Inwestycje w rozwój obszarów leśnych i poprawę żywotności lasów	1. Zalesianie i tworzenie terenów zalesionych	Działanie to obejmuje powiększenia obszarów leśnych poprzez zalesianie i tworzenie terenów zalesionych na gruntach rolnych oraz innych niż rolne. Przyczynia się ono do sekwestracji dwutlenku węgla oraz utrzymania i wzmocnienia ekologicznej stabilności obszarów leśnych poprzez łączenie rozdrobnionych kompleksów leśnych. Ma również korzystny wpływ na gleby zagrożone erozją.	Ochrona obszarów naturowych	wysoki stopień zbieżności celów
Tworzenie grup i organizacji producentów	1. Tworzenie grup i organizacji producentów w sektorze rolnym i leśnym	Działanie skierowane jest do grup i organizacji producentów. Celem jest dostosowanie procesu produkcyjnego do wymogów rynkowych, wspólnego wprowadzania towarów do obrotu, w tym przygotowanie do sprzedaży, centralizacja sprzedaży, dostarczanie do odbiorców hurtowych oraz ustanowienia wspólnych zasad dotyczących informacji o produkcji, ze szczególnym uwzględnieniem wielkości produkcji i dostępności. Dodatkowym celem jest także realizacja innych działań, które mogą być przeprowadzane przez grupy i organizacje producentów, takie jak rozwijanie umiejętności biznesowych i marketingowych oraz organizowanie i ułatwianie procesów wprowadzania innowacji. Grupa lub organizacja producentów może ograniczać rolę pośredników w obrocie produktami, przyczyniając się do skrócenia łańcucha dostaw, a dzięki temu zapewnić sobie silniejszą pozycję na rynku.	Rozwój nowoczesnego i ekologicznego rolnictwa oraz pozarolniczych form działalności gospodarczej	wysoki stopień zbieżności celów
Działanie rolnośrodowiskowo-klimatyczne	1. Płatności w ramach zobowiązań rolnośrodowiskowo-klimatycznych 2. Wsparcie ochrony i zrównoważonego użytkowania oraz rozwoju zasobów genetycznych w rolnictwie	Działanie rolnośrodowiskowo-klimatyczne ukierunkowane jest na zrównoważone gospodarowanie nawozami, działania zapobiegające erozji gleb i przyczyniające się o ochrony gleb i wód, zachowanie i ochronę cennych siedlisk przyrodniczych i zagrożonych gatunków roślin i zwierząt, ochronę zagrożonych zasobów genetycznych roślin uprawnych i zwierząt gospodarskich, a także ochronę różnorodności krajobrazu.	Rozwój nowoczesnego i ekologicznego rolnictwa oraz pozarolniczych form działalności gospodarczej	wysoki stopień zbieżności celów
Rolnictwo Ekologiczne	1. Płatności w okresie konwersji na rolnictwo ekologiczne 2. Płatności w celu utrzymania rolnictwa ekologicznego	Celem działania Rolnictwo ekologiczne jest wspieranie dobrowolnych zobowiązań rolników, którzy podejmują się utrzymać lub przejść na praktyki i metody rolnictwa ekologicznego. Rolnictwo ekologiczne oznacza sposób gospodarowania o zrównoważonej produkcji roślinnej i zwierzęcej w obrębie gospodarstwa rolnego, oparty na środkach pochodzenia biologicznego i mineralnego nieprzetworzonych technologicznie. Podstawową zasadą jest zaniechanie stosowania w procesie produkcji żywności środków chemii rolnej, weterynaryjnej i spożywczej. Zasada ta dotyczy wszystkich rodzajów i etapów produkcji - zarówno uprawy roślin, chowu i hodowli zwierząt, jak i przetwórstwa.	Rozwój nowoczesnego i ekologicznego rolnictwa oraz pozarolniczych form działalności gospodarczej	wysoki stopień zbieżności celów
Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami	1. Płatności dla obszarów górskich 2. Płatności dla obszarów nizinnych 3. Płatności dla obszarów specyficznych	Realizacja tego działania ma ułatwić rolnikom kontynuowanie rolniczego użytkowania ziemi, a także umożliwić zachowanie walorów krajobrazowych obszarów wiejskich oraz utrzymanie i promowanie zrównoważonych systemów działalności rolniczej na tych terenach. W efekcie wsparcie to będzie wpływało na utrzymanie żywotności obszarów wiejskich i na zachowanie różnorodności biologicznej. Wsparcie w ramach tego działania udzielane jest w celu zrekompensowania rolnikom wszystkich, lub części dodatkowych kosztów oraz utraconych	nie dotyczy	-

		dochodów związanych z ograniczeniami dla produkcji rolnej na danym obszarze ONW.		
Współpraca	1. Wsparcie na rzecz rozwoju nowych produktów, praktyk, procesów i technologii w sektorze rolno-spożywczym poprzez współpracę w ramach grup operacyjnych na rzecz innowacji EPI (Współpraca w ramach grup EPI).	Wsparcie dotyczy form współpracy, prowadzącej do uzyskania nowych produktów, procesów, typów organizacji, w tym również nowych zakresów, tematów współpracy dla już istniejących grup podmiotów współpracujących przy realizacji nowych, wspólnych przedsięwzięć. Oczekiwanym efektem współpracy podmiotów powinny być nowe, innowacyjne rozwiązania praktycznych problemów zidentyfikowanych przez zainteresowane strony.	Rozwój nowoczesnego i ekologicznego rolnictwa oraz pozarolniczych form działalności gospodarczej	wysoki stopień zbieżności celów
LEADER	1. Wsparcie przygotowawcze 2. Realizacja operacji w ramach lokalnych strategii rozwoju 3. Wdrażanie projektów współpracy 4. Wsparcie kosztów bieżących i aktywizacji	LEADER to rozwój lokalny kierowany przez społeczność (RLKS), wspierany ze środków EFRROW. Wspierane będą operacje mające na celu: - wzmocnienie kapitału społecznego, w tym z wykorzystaniem rozwiązań innowacyjnych i wspieranie partycypacji społeczności lokalnej w realizacji LSR - rozwój przedsiębiorczości, z wyłączeniem świadczenia usług rolniczych - dywersyfikację źródeł dochodu, w tym tworzenie i rozwój inkubatorów przetwórstwa lokalnego tj. infrastruktury służącej przetwarzaniu produktów rolnych w celu udostępniania jej lokalnym producentom (produkty objęte i nieobjęte załącznikiem nr 1 do TFUE), z wyłączeniem świadczenia usług rolniczych - podnoszenie kompetencji osób z obszaru LSR w powiązaniu z rozwojem przedsiębiorczości lub dywersyfikacją źródeł dochodów, lub podejmowaniem zatrudnienia, w szczególności rolników i osób długotrwale pozostających bez pracy - rozwój produktów lokalnych - rozwój rynków zbytu, z wyłączeniem targowisk - zachowanie dziedzictwa lokalnego - rozwój ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury: turystycznej, rekreacyjnej lub kulturalnej, technicznej, w tym z zakresu gospodarki wodno-ściekowej oraz budowy lub modernizacji dróg lokalnych	Rozwój nowoczesnego i ekologicznego rolnictwa oraz pozarolniczych form działalności gospodarczej Wykształcone i nowoczesne społeczeństwo Wysoka aktywność społeczności lokalnej Rozwój gminy poprzez inwestycje w infrastrukturę uzdrowiskową Rozwój turystyki wiejskiej i usług aktywnej rekreacji Budowa i modernizacja infrastruktury transportowej Budowa i modernizacja sieci uzbrojenia terenu Zwiększenie efektywności i podniesienie bezpieczeństwa energetycznego gminy	wysoki stopień zbieżności celów

Źródło: opracowanie własne na podstawie PROW 2014-2020

Poziom regionalny

A. Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Województwa Warmińsko – Mazurskiego do roku 2025

Cel główny strategii województwa brzmi:

Spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy.

Spójność ta była stawiana jako cel rozwoju województwa już w 2000 roku. Cel ten pozostaje aktualny.

Konieczność nadrabiania dystansu, jaki dzieli Warmię i Mazury od innych regionów Europy, udokumentowano w części strategii poświęconej syntetycznej diagnozie problemów.

Poprawa spójności wewnętrznej województwa warmińsko-mazurskiego oznacza wyrównywanie dysproporcji rozwojowych we wszystkich aspektach: ekonomicznym, przestrzennym i społecznym. Dotyczy to warunków rozwoju przedsiębiorczości i promocji, **tworzenia nowoczesnej infrastruktury technicznej i społecznej** oraz warunków do zdobywania współczesnej wiedzy. Całość tych działań ukierunkowanych będzie na powstawanie miejsc pracy i zmniejszenie bezrobocia oraz poprawę poziomu życia mieszkańców zarówno miast, jak i wsi.

Priorytety strategiczne są obszarami, w których podejmowane będą działania zmierzające do osiągnięcia celu głównego strategii. Strategia rozwoju województwa warmińsko-mazurskiego w horyzoncie 2020 r. wskazuje trzy priorytety, które w szerokim rozumieniu obejmują całość zjawisk społeczno-gospodarczych włącznie z relacjami ze środowiskiem przyrodniczym:

- **Cel strategiczny 1 – Wzrost konkurencyjności gospodarki, w tym cele operacyjne:**

- Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój inteligentnych specjalizacji
- Wzrost innowacyjności firm,
- Wzrost liczby miejsc pracy

- **Cel strategiczny 2 - Wzrost aktywności społecznej**, w tym cele operacyjne:

- Rozwój kapitału społecznego,
- Wzrost dostępności i jakości usług publicznych,

- **Cel strategiczny 3 – Wzrost liczby i jakości powiązań sieciowych, w tym cele operacyjne:**

- Doskonalenie administracji
- Intensyfikacja współpracy międzynarodowej,

- **Cel strategiczny 4 – Nowoczesna infrastruktura rozwoju, w tym cele operacyjne:**

- Zwiększenie zewnętrznej dostępności komunikacyjnej oraz wewnętrznej spójności
- Dostosowana do potrzeb sieć nośników energii
- Poprawa jakości i ochrona środowiska

Tabela. Ocena zgodności celów Strategii Rozwoju Gminy Górowo Iławeckie z celami Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego (SRSGWWM) do roku 2025

Cele strategiczne SRSGWWM	Cele operacyjne SRSGWWM	Cele Strategii Rozwoju Gminy Górowo Iławeckie	Stopień zgodności
Wzrost konkurencyjności gospodarki	Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój inteligentnych specjalizacji	Rozwój nowoczesnego i ekologicznego rolnictwa oraz pozarolniczych form działalności gospodarczej	wysoki stopień zgodności celów
	Wzrost innowacyjności firm	Rozwój nowoczesnego i ekologicznego rolnictwa oraz pozarolniczych form działalności gospodarczej	wysoki stopień zgodności celów
	Wzrost liczby miejsc pracy	Rozwój nowoczesnego i ekologicznego rolnictwa oraz pozarolniczych form działalności gospodarczej Rozwój gminy poprzez inwestycje w infrastrukturę uzdrowiskową Rozwój turystyki wiejskiej i usług aktywnej rekreacji Wykorzystanie potencjału dziedzictwa kulturowego, kulinarnego i historycznego w rozwoju gospodarczym Stworzenie systemu promocji gospodarczej i turystycznej gminy	wysoki stopień zgodności celów
Wzrost aktywności społecznej	Rozwój kapitału społecznego	Wykształcone i nowoczesne społeczeństwo Wspieranie rodziny w środowisku lokalnym Wysoka aktywność społeczności lokalnej	wysoki stopień zgodności celów
	Wzrost dostępności i jakości usług publicznych	Zwiększenie dostępności usług zdrowotnych, w tym rehabilitacyjnych Aktywizacja społeczno-gospodarcza osób zależnych poprzez rozwój usług i infrastruktury społecznej	wysoki stopień zgodności celów
Wzrost liczby i jakości powiązań sieciowych	Doskonalenie administracji	Poprawa wewnętrznych i zewnętrznych powiązań sieciowych na terenie gminy	średni stopień zgodności celów
	Intensyfikacja współpracy miedzynarodowej	Stworzenie systemu promocji gospodarczej i turystycznej gminy	średni stopień zgodności celów
Nowoczesna infrastruktura rozwoju	Zwiększenie zewnętrznej dostępności komunikacyjnej oraz wewnętrznej spójności	Poprawa wewnętrznych i zewnętrznych powiązań sieciowych na terenie gminy Zachowanie zrównoważonej polityki przestrzennej	wysoki stopień zgodności celów
	Dostosowana do potrzeb sieć nośników energii	Poprawa wewnętrznych i zewnętrznych powiązań sieciowych na terenie gminy	wysoki stopień zgodności celów
	Poprawa jakości i ochrona środowiska	Rozwój gminy poprzez inwestycje w infrastrukturę uzdrowiskową Rozwój turystyki wiejskiej i usług aktywnej rekreacji Ochrona obszarów naturowych Budowa i modernizacja sieci uzbrojenia terenu	wysoki stopień zgodności celów

		Zwiększenie efektywności i podniesienie bezpieczeństwa energetycznego gminy Rozwój nowoczesnego i ekologicznego rolnictwa oraz pozarolniczych form działalności gospodarczej	

Źródło: opracowanie własne na podstawie SRSGWWM do 2025

B. Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury na lata 2014-2020

Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury na lata 2014-2020 jest dokumentem planistycznym o charakterze wykonawczym, które cele (główny i szczegółowy) wynikają wprost z podstawowego planu rozwojowego regionu, jakim jest „Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025". Uwzględnia on także cele Unii Europejskiej na poziomie regionalnym i jest instrumentem powielającym kierunki rozwoju i cele strategiczne określone w dokumentach unijnych.

Cele Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury na lata 2014-2020 osiągane będą poprzez realizację działań w dziesięciu osiach priorytetowych. Ocenę zgodności celów Strategii Rozwoju Gminy Górowo Iławeckie z celami RPO WiM na lata 2014-2020 przedstawiono w poniższej tabeli:

Tabela. Ocena zgodności celów Strategii Rozwoju Gminy Górowo Iławeckie z celami Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020:

Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny	Cele szczegółowe RPO WIM 2014-2020	Przykładowe projekty możliwe do realizacji w ramach RPO WiM 2014-2020	Cele Strategii Rozwoju Gminy Górowo Iławeckie	Stopień zgodności
OŚ PRIORYTETOWA 1 INTELIGENTNA GOSPODARKA WARMII I MAZUR					
1. Wspieranie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji	1.1. udoskonalanie infrastruktury badań i innowacji i zwiększenie zdolności do osiągnięcia doskonałości w zakresie badań i innowacji oraz wspieranie ośrodków kompetencji, w szczególności tych, które leżą w interesie Europy	Zwiększenie wykorzystania wyników działalności B+R w gospodarce	Tworzenie nowoczesnej infrastruktury badawczej	Rozwój nowoczesnego i ekologicznego rolnictwa oraz pozarolniczych form działalności gospodarczej	wysoki stopień zgodności
	1.2. Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje, rozwijanie powiązań i synergii między przedsiębiorstwami, ośrodkami badawczo-rozwojowymi i sektorem szkolnictwa wyższego, w szczególności promowanie inwestycji w zakresie rozwoju produktów i usług, transferu technologii, innowacji społecznych, ekoinnowacji, zastosowań w dziedzinie usług publicznych, tworzenia sieci, pobudzania popytu, klastrów i otwartych innowacji poprzez inteligentną specjalizację, oraz wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów, zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji, w szczególności w dziedzinie kluczowych technologii wspomagających, oraz rozpowszechnianie technologii o ogólnym przeznaczeniu	Wzrost innowacyjności firm działających w obszarach inteligentnych specjalizacji	1) Własna działalność B+R przedsiębiorstw: * tworzenie i rozwój infrastruktury B+R w przedsiębiorstwach (w tym centra badawczo-rozwojowe); * wsparcie prac B+R firm oraz wdrożenia własnych wyników badań naukowych; (w tym wsparcie w zakresie ochrony własności intelektualnej - uzyskania praw wyłącznych dla własnych rozwiązań technicznych); 2) Zakup usług B+R oraz wykorzystanie w przedsiębiorstwach wyników badań/ rozwiązań technologicznych wypracowanych z sektorem naukowym: * bon na nawiązanie współpracy – projekty mające na celu zakup usług B+R, doradczych oraz technologii, * bon na rozwój współpracy poprzez projekty B+R – rozwój nowych lub udoskonalenie obecnie oferowanych i wykorzystywanych produktów/ usług/ technologii, przygotowanie do uzyskania akredytacji i certyfikacji, proces akredytacji i certyfikacji oraz proces uzyskiwania ochrony praw własności intelektualnej * kontrakt B+R – wsparcie dużych przedsięwzięć badawczo-rozwojowych połączonych z wdrożeniem opracowanych technologii i/lub produktów. 3) Wsparcie wspólnych przedsięwzięć grup przedsiębiorstw związanych z prowadzeniem prac B+R	Rozwój nowoczesnego i ekologicznego rolnictwa oraz pozarolniczych form działalności gospodarczej	wysoki stopień zgodności

3. Podnoszenie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego oraz sektora rybołówstwa i akwakultury	3.1.Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwienie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również przez inkubatory przedsiębiorczości	Poprawa przedsiębiorczości w województwie warmińsko-mazurskim	Wspieranie inkubowania przedsiębiorstw Wsparcie finansowe dla nowopowstałych firm (w szczególności opartych o innowacyjne pomysły) wraz ze wsparciem doradczym, mentorskim i szkoleniowym jako element przygotowania do funkcjonowania na rynku tworzenie nowej i modernizacja istniejącej infrastruktury na rzecz rozwoju gospodarczego (w tym na obszarach powojskowych – nie pozostających w zasobach Agencji Mienia Wojskowego ani żadnej innej instytucji zarządzającej terenami wojskowymi, poprzemysłowych, pokolejowych i popegeerowskich); uporządkowanie i przygotowanie terenów inwestycyjnych w celu nadania im nowych funkcji gospodarczych, uzbrojenie terenów inwestycyjnych w media, budowa lub modernizacja układu komunikacyjnego terenu inwestycyjnego, kampanie promocyjne (jako integralny element projektu)	Rozwój nowoczesnego i ekologicznego rolnictwa oraz pozarolniczych form działalności gospodarczej Rozwój gminy poprzez inwestycje w infrastrukturę uzdrowiskową Rozwój turystyki wiejskiej i usług aktywnej rekreacji Wykorzystanie potencjału dziedzictwa kulturowego, kulinarnego i historycznego w rozwoju gospodarczym	wysoki stopień zgodności
	3.2. Opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu umiędzynarodowienia	Poprawa atrakcyjności gospodarki województwa warmińsko-mazurskiego na rynkach krajowych i międzynarodowych	1) Wsparcie działalności przedsiębiorstw nastawionych na wzrost eksportu i zdobywania nowych rynków zbytu (w tym działania zwiększające świadomość przedsiębiorstw o potrzebie i korzyściach internacjonalizacji) – usługi związane z internacjonalizacją MŚP, w tym: * dostarczanie informacji na temat dostępnych funduszy i instrumentów wsparcia dla przedsiębiorców w zakresie eksportu (kredyty i gwarancje rządowe, ubezpieczenia kredytów, programy na udział przedsiębiorców w targach i wystawach), *badanie i weryfikacja wiarygodności konkretnych biznesowych partnerów zagranicznych przede wszystkim z rynków wschodnich, * udział przedsiębiorstw w międzynarodowych (krajowych i zagranicznych) targach, wystawach branżowych, misjach gospodarczych, spotkaniach brokerskich, kooperacyjnych), *pomoc prawna związana z internacjonalizacją firm; 2) Wsparcie inwestycyjne rozwoju przedsiębiorstw związanego z internacjonalizacją 3) Promocja gospodarcza regionu (projekty sieciowe) wraz z profesjonalizacją obsługi: inwestycyjna, oferty biznesowej regionu, turystyczna.	Rozwój nowoczesnego i ekologicznego rolnictwa oraz pozarolniczych form działalności gospodarczej Rozwój gminy poprzez inwestycje w infrastrukturę uzdrowiskową Rozwój turystyki wiejskiej i usług aktywnej rekreacji Wykorzystanie potencjału dziedzictwa kulturowego, kulinarnego i historycznego w rozwoju gospodarczym Stworzenie systemu promocji gospodarczej i turystycznej gminy	wysoki stopień zgodności

	3.3. Wspieranie tworzenia i rozszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług	Unowocześnienie przedsiębiorstw w województwie warmińsko-mazurskim	Inwestycje w nowoczesne maszyny i sprzęt produkcyjny, ewentualnie wraz z niezbędną infrastrukturą Wprowadzanie innowacji produktowych i procesowych Wprowadzenie na rynek nowych produktów/usług (w tym pakietowych produktów turystycznych) Odtwarzanie gospodarczego dziedzictwa regionu w tradycyjnych zawodach, produktach i usługach (np. kulinarnych) oraz wsparcie towarzyszących projektom wydatków obrotowych.	Rozwój nowoczesnego i ekologicznego rolnictwa oraz pozarolniczych form działalności gospodarczej	wysoki stopień zgodności
	3.4. Wspieranie zdolności MŚP do wzrostu na rynkach regionalnych, krajowych i międzynarodowych oraz do angażowania się w procesy innowacji”	Wspieranie zdolności MŚP do udziału w procesach wzrostu i innowacji	Wsparcie doradcze i szkoleniowe dla podmiotów wspierających przedsiębiorczość, w tym zarządzających parkami przemysłowymi, naukowo-technologicznymi, inkubatorami przedsiębiorczości, do angażowania się w procesy innowacji Usługi doradcze i szkoleniowe zwiększające zdolność MŚP do budowania oraz wzrostu przewagi konkurencyjnej na rynku (szeroki, otwarty katalog możliwych usług dla biznesu, możliwość realizacji usługi na terenie całego kraju) – świadczone w oparciu o podejście popytowe Przygotowanie i świadczenie pakietowych usług służących podniesieniu innowacyjności firm (w ramach tego typu przedsięwzięć również promocja rozwoju technologicznego i innowacyjności), w tym inwestycje w infrastrukturę, wyłącznie w celu świadczenia nowych usług	Rozwój nowoczesnego i ekologicznego rolnictwa oraz pozarolniczych form działalności gospodarczej	wysoki stopień zgodności
OŚ PRIORYTETOWA 2 KADRY DLA GOSPODARKI					
10. Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie	10.1 Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenie	Poprawa jakości edukacji na terenie województwa warmińsko-mazurskiego	Wsparcie nauczycieli w zakresie kształcenia i doskonalenia zawodowego jako element wsparcia przedszkola/szkoły/placówki oświatowej (w tym kursy podnoszące kompetencje nauczycieli w zakresie nowych technik nauczania i pobudzania kreatywności) Upowszechnienie wysokiej jakości edukacji przedszkolnej (w tym tworzenie nowych miejsc przedszkolnych oraz rozwój istniejących placówek) z uwzględnieniem szczególnych potrzeb edukacyjnych dzieci, w tym niepełnosprawnych Poprawa jakości kształcenia w szkołach/placówkach oświatowych prowadzących kształcenie ogólne i specjalne, działania z obszaru doradztwa zawodowego oraz orientacji zawodowej (w tym niezbędne doposażenie bazy dydaktycznej i naukowej oraz kontynuacja wdrażania założeń rządowego programu „Cyfrowa szkoła”).	Wykształcone i nowoczesne społeczeństwo	wysoki stopień zgodności

	10.3 Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalny i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji	Podniesienie kompetencji i kwalifikacji kadr regionalnej gospodarki	Wsparcie informacyjne i doradcze dla osób dorosłych, które z własnej inicjatywy są zainteresowane zdobywaniem umiejętności lub podwyższaniem kwalifikacji Rozwijanie umiejętności, wiedzy i kompetencji osób dorosłych (ze szczególnym uwzględnieniem osób o niskich kwalifikacjach) poprzez udział w edukacji formalnej, nieformalnej i pozaformalnej (w tym kwalifikacyjnych kursach zawodowych, kursach umiejętności zawodowych oraz innych kursach umożliwiających uzyskanie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych bądź nabycie uprawnień zawodowych), ukierunkowane na zdobycie nowych, podwyższenie lub zmianę kwalifikacji zawodowych, kompetencji kluczowych lub wykształcenia ogólnego (w oparciu o zdiagnozowane predyspozycje/deficyty)	Wykształcone i nowoczesne społeczeństwo	wysoki stopień zgodności
	10.3 bis. Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami	Dostosowanie wysokiej jakości kształcenia zawodowego do potrzeb gospodarki regionu	Programy współpracy szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe z otoczeniem społeczno-gospodarczym (pracodawcami/organizacjami pracodawców, instytucjami rynku pracy oraz uczelniami wyższymi) Doposażenie bazy dydaktycznej szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe (w tym centrów kształcenia zawodowego i ustawicznego) zapewniające wysoką, jakość kształcenia oraz warunki zbliżone do rzeczywistego środowiska pracy zawodowej (przy wykorzystaniu mechanizmu cross-financing) Tworzenie nowych kierunków nauczania na użytek specyficznych zdiagnozowanych potrzeb firm z regionu (szczególnie w obszarach inteligentnych specjalizacji), ułatwianie wejścia na rynek absolwentom Tworzenie i/lub rozwój ukierunkowanych branżowo centrów kształcenia zawodowego i ustawicznego lub innych jednostek organizacyjnych realizujących tego samego typu zadania	Wykształcone i nowoczesne społeczeństwo	wysoki stopień zgodności
OŚ PRIORYTETOWA 3 CYFROWY REGION					

2. Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych	2.2. Rozwój produktów i usług opartych na TIK, handlu elektronicznego oraz zwiększanie zapotrzebowania na TIK.	Zwiększenie wykorzystania i jakości nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych w gospodarce województwa.	Wsparcie przedsiębiorstw w zakresie rozwoju produktów i usług opartych na TIK, sprzedaży produktów i usług w Internecie (handel elektroniczny), tworzenia i udostępniania usług elektronicznych odpowiadających ich potrzebom, wprowadzania procesów modernizacyjnych Przedsięwzięcia polegające na usprawnieniu procesów zarządczych w przedsiębiorstwach (inteligentne systemy zarządzania: zarządzanie zasobami ludzkimi, towarowymi i usługowymi, zarządzanie systemami finansowo-księgowymi, zarządzanie produkcją, automatyzacja procesu produkcyjnego) oraz kontaktów z klientem Wsparcie rozwoju współpracy między przedsiębiorstwami w oparciu o nowoczesne rozwiązania teleinformatyczne Tworzenie systemu mazurskich kart turystycznych w formie „ sail pass" wraz z serwisem rezerwacyjno-sprzedażowym Wsparcie szkoleniowe w zakresie rozwoju produktów i usług opartych o TIK jako element uzupełniający projektów	Rozwój nowoczesnego i ekologicznego rolnictwa oraz pozarolniczych form działalności gospodarczej Poprawa wewnętrznych i zewnętrznych powiązań sieciowych na terenie gminy	wysoki stopień zgodności
	2.3. Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia	Zwiększenie wykorzystania nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych w podmiotach świadczących usługi publiczne.	Wzmocnienie zastosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych w usługach publicznych szczebla regionalnego/lokalnego poprzez realizację działań ukierunkowanych na: 1) rozwój e-usług, w tym m.in: - e-administracja: np. zintegrowanie systemów obsługi/zarządzania podmiotów świadczących usługi publiczne w województwie, tworzenie systemów zarządzania zasobami ludzkimi, tworzenie narzędzi elektronicznej obsługi działalności gospodarczej, zdalny kontakt z urzędem („wirtualne okienko"); - e-zdrowie: np. tworzenie e-usług placówek ochrony zdrowia, cyfryzacja ich dokumentacji medycznej, wprowadzanie systemów udostępniania zasobów cyfrowych o zdarzeniach i rejestrów medycznych - rozwój systemów informacji przestrzennej: np. rozwój i integracja istniejących platform GIS, digitalizacja, harmonizacja i uzupełnienie zasobów geodezyjno-kartograficznych, inteligentne przewodniki, mapy zagrożeń i ryzyk; 2) rozwój zasobów treści cyfrowych poprzez digitalizację, udostępnianie i przechowywanie zasobów kulturowych, naukowych i edukacyjnych będących w posiadaniu instytucji szczebla regionalnego/lokalnego. Wsparcie szkoleniowe w zakresie rozwoju usług opartych o TIK jako element uzupełniający projektów.	Poprawa wewnętrznych i zewnętrznych powiązań sieciowych na terenie gminy	wysoki stopień zgodności
OŚ PRIORYTETOWA 4 EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA					

4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach	4.1. Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych	Zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w ogólnym bilansie energetycznym regionu.	Wytwarzanie energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych wraz z podłączeniem do sieci dystrybucyjnej/przesyłowej lub na potrzeby własne podmiotów Efektywna dystrybucja ciepła z OZE (m.in. fotowoltaika, geotermia (pompy ciepła), kotłownie) Budowa/modernizacja sieci umożliwiających przyłączanie jednostek wytwarzania energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych do Krajowego Systemu Elektroenergetycznego – projekty realizowane przez OSD (operator systemu dystrybucyjnego) Działania informacyjno-edukacyjne promujące wykorzystanie OZE wyłącznie jako element uzupełniający projektów	Zwiększenie efektywności i podniesienie bezpieczeństwa energetycznego gminy	wysoki stopień zgodności
	4.2. Promowanie efektywności energetycznej i korzystania z odnawialnych źródeł energii w przedsiębiorstwach	Zwiększenie efektywności w przedsiębiorstwach poprzez ograniczenie strat i zużycia energii	Zwiększenie efektywności energetycznej MŚP, modernizacja instalacji / technologii w celu zmniejszenia zużycia energii cieplnej, elektrycznej lub wody Wdrażanie systemów zrównoważonego zarządzania energią Audyty energetyczne MŚP (wyłącznie jako element kompleksowy projektów wymienionych powyżej)	Zwiększenie efektywności i podniesienie bezpieczeństwa energetycznego gminy	wysoki stopień zgodności
	4.3. Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych i w sektorze mieszkaniowym	Wzrost efektywności energetycznej budynków mieszkalnych oraz użyteczności publicznej	Kompleksowa modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej/części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych wraz z wymianą wyposażenia tych obiektów na energooszczędne (m.in. ocieplenie budynku, wymiana okien i drzwi zewnętrznych oraz oświetlenia na energooszczędne, przebudowa systemów grzewczych (wraz z wymianą i podłączeniem do źródła ciepła), przebudowa systemów wentylacji i klimatyzacji, instalacja OZE, instalacja systemów chłodzących, w tym również OZE) Audyty energetyczne dla sektora mieszkaniowego i publicznego (wyłącznie jako element projektów kompleksowej modernizacji, opisanych powyżej) Instalacja inteligentnych systemów zarządzania energią w budynkach użyteczności publicznej/budynkach mieszkaniowych w oparciu m.in. o technologie TIK (wyłącznie jako element projektów kompleksowej modernizacji, opisanych powyżej)	Zwiększenie efektywności i podniesienie bezpieczeństwa energetycznego gminy	wysoki stopień zgodności

	4.7. Promowanie wykorzystania wysokosprawnej kogeneracji ciepła i energii elektrycznej w oparciu o zapotrzebowanie na ciepło użytkowe	Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń oraz gazów cieplarnianych do atmosfery poprzez wytwarzanie energii w wysokosprawnej kogeneracji	Budowa lub przebudowa jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepła w wysokosprawnej kogeneracji / trigeneracji Budowa lub przebudowa jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepła w wysokosprawnej kogeneracji z OZE Budowa lub przebudowa jednostek wytwarzania ciepła w wyniku, której jednostki te zostaną zastąpione jednostkami wytwarzania energii w wysokosprawnej kogeneracji / trigeneracji Budowa przyłączeń do sieci ciepłowniczej i energetycznej	brak powiązań	-
	4.5. Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej, multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu	Poprawa zrównoważonej mobilności mieszkańców w miastach województwa i ich obszarach funkcjonalnych.	Budowa/przebudowa infrastruktury transportu publicznego (np. sygnalizacja wzbudzana, budowa buspasów oraz zintegrowanych przystanków przesiadkowych pomiędzy różnymi rodzajami transportu) Zakup, modernizacja niskoemisyjnego taboru Budowa, przebudowa infrastruktury transportu publicznego typu P&R, węzły przesiadkowe, drogi rowerowe, itp. Wdrażanie systemów informacji i zarządzania ruchem (jako element projektów wskazanych powyżej) Wymiana oświetlenia miejskiego na energooszczędne Działania informacyjne promujące transport zbiorowy jako element uzupełniający projektów	Budowa i modernizacja infrastruktury komunikacyjnej Poprawa wewnętrznych i zewnętrznych powiązań sieciowych na terenie gminy Zachowanie zrównoważonej polityki przestrzennej	wysoki stopień zgodności
OŚ PRIORYTETOWA 5 ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE I RACJONALNE WYKORZYSTANIE ZASOBÓW					
6. Zachowanie i ochrona środowiska oraz promowanie efektywnego gospodarowania zasobami	6.1. Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenie wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie	Poprawa gospodarki odpadami w województwie	Kompleksowe projekty skierowane na poprawę gospodarki odpadami przez zapobieganie powstawaniu odpadów, promowanie ponownego użycia, wdrażanie technologii odzysku, w tym recyklingu i ostatecznego unieszkodliwiania odpadów Kompleksowa poprawa gospodarki odpadami niebezpiecznymi, Tworzenie przez gminy punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych (szkło, metale, papier, tworzywa sztuczne) oraz punkty dobrowolnego gromadzenia odpadów Działania informacyjno-edukacyjne promujące segregację odpadów jako element uzupełniający projektów	Budowa i modernizacja sieci uzbrojenia terenu	wysoki stopień zgodności

	6.2. Inwestowanie w sektor gospodarki wodnej celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenie wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie	Więcej oczyszczonych ścieków i lepsza jakość wody	Kompleksowe wsparcie gospodarki wodno-ściekowej, z uwzględnieniem inteligentnych systemów zarządzania sieciami wodociągowymi, w tym wyposażenie aglomeracji w odpowiednie systemy odbioru ścieków komunalnych, budowę oczyszczalni ścieków bądź poprawa parametrów już istniejących oczyszczalni, wsparcie dla gospodarki osadami ściekowymi Kompleksowe wsparcie budowy systemów indywidualnych oczyszczania ścieków na terenach zabudowy rozproszonej (budowa przydomowych lub przyzakładowych oczyszczalni ścieków) jedynie w przypadku aglomeracji ujętych w KPOŚK w sytuacji zidentyfikowanych obszarów, co do których rachunek ekonomiczny będzie uzasadniał taki rodzaj inwestycji Budowa i modernizacja systemów zaopatrzenia w wodę (sieci wodociągowe, ujęcia i stacje uzdatniania wody) Zakup urządzeń i aparatury (np. mobilne laboratoria, instalacje kontrolno-pomiarowe), zakup i remont urządzeń służących gromadzeniu, odprowadzaniu, uzdatnianiu i przesyłowi wody, wdrożenie nowych technologii służących oszczędzaniu wody i odnowy wody	Budowa i modernizacja sieci uzbrojenia terenu	wysoki stopień zgodności

	6.4. Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz promowanie usług ekosystemowych, w tym programu Natura 2000 oraz zielonej infrastruktury	Ochrona i efektywne wykorzystanie zasobów naturalnych dla wzrostu konkurencyjności województwa	Podniesienie standardu bazy technicznej i wyposażenia parków krajobrazowych i rezerwatów przyrody (w tym położonych na obszarach NATURA 2000); edukacja ekologiczna w celu zwiększenia świadomości w zakresie potrzeb i właściwych metod ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu wraz z adaptacją pomieszczeń na ten cel inwestowanie w niezbędną infrastrukturę związaną z ochroną, przywróceniem właściwego stanu siedlisk przyrodniczych i gatunków (również na terenach chronionych) Tworzenie miejsc ochrony różnorodności biologicznej na obszarach miejskich i pozamiejskich w oparciu o gatunki rodzime, np. banki genowe, rewaloryzacja i Rewitalizacja parków miejskich, ogrody botaniczne, eko-parki, kształtowanie i pielęgnacja zadrzewień przydrożnychrealizacja zadań służących ochronie i osiągnięciu co najmniej dobrego stanu jednolitych części wód jezior, m.in. poprzez ich rekultywację (w pierwszej kolejności w powiązaniu z funkcją uzdrowiskową województwa) Projekty dotyczące działalności wykorzystującej lokalne zasoby przyrodnicze, np. zagospodarowanie przestrzeni na cele turystyczno-rekreacyjne (tereny rekreacyjne, punkty i tarasy widokowe, ścieżki dydaktyczne, ścieżki rowerowe, zagospodarowanie terenów przybrzeżnych na cele turystyczne, rozwój camperowisk, urządzanie i podnoszenie jakości kempingów, uporządkowanie bindug i małych obozowisk - nowe/odnowione pomosty oraz sezonowe programy sanitarne, mała infrastruktura żeglarska, itp.) Rozwój publicznie dostępnej podstawowej infrastruktury uzdrowiskowej (urządzanie terenów zielonych, wyposażonych w urządzenia umożliwiające pełnienie funkcji rekreacyjnych/leczniczych np. parki zdrojowe, ścieżki zdrowia, parki kinezyterapeutyczne, skwery; tworzenie urządzeń lecznictwa uzdrowiskowego typu pijalnie uzdrowiskowe, tężnie, inhalatoria, urządzanie odcinków plaży, uzdrowiskowe baseny kąpielowe, trasy leczenia spacerowego do terenoterapii, promenady uzdrowiskowe i parkingi).	Rozwój gminy poprzez inwestycje w infrastrukturę uzdrowiskową	wysoki stopień zgodności

5. Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem	5.2. Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i rozwijaniu systemów zarządzania klęskami i katastrofami	Wzrost bezpieczeństwa regionu poprzez zapobieganie i zarządzanie ryzykiem wystąpienia klęsk żywiołowych i katastrof ekologicznych.	Rozwój infrastruktury, w tym budowa lub remont urządzeń służących retencjonowaniu wód (jazów, zastawek, zbiorników i stopni wodnych), pod warunkiem zapewnienia pełnej zgodności z wymogami prawa UE, w tym uwzględnieniem ich w dokumentach strategicznych przygotowywanych w celu wypełnienia wymogów Ramowej Dyrektywy Wodnej i tzw. dyrektywy powodziowej Wsparcie na rzecz bezpieczeństwa powodziowego i przeciwdziałania suszy poprzez naturalną retencję wód i terenów zalewowych, zalesienia dla zwiększenia retencji gruntowej Rozwój systemów zintegrowanego monitoringu i ostrzegania, prognozowania zagrożeń i reagowania w sytuacjach nagłego wystąpienia zjawisk katastrofalnych lub poważnych awarii Wyposażenie i wzmocnienie służb ratowniczych „Bezpieczny MOF".	brak powiązań	-
OŚ PRIORYTETOWA 6 KULTURA I DZIEDZICTWO					
6. Zachowanie i ochrona środowiska oraz promowanie efektywnego gospodarowania zasobami	6.3 Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego	Zmiana pasywnej filozofii ochrony dziedzictwa kulturowego regionu i wykorzystanie instytucji kultury do budowy tożsamości regionalnej	Ochrona, zachowanie i zabezpieczenie obiektów dziedzictwa kulturowego i obiektów zabytkowych Zachowanie walorów architektoniczno-krajobrazowych i kulturowych miasteczek i wsi Inwestycje w instytucje kultury by dostosować je do nowoczesnej działalności kulturalnej, w tym zakup trwałego wyposażenia oraz konserwacja muzealiów, starodruków itp. Wsparcie instytucji kultury na rzecz włączenia ich w tworzenie produktów turystycznych i oferty wypoczynkowo-turystycznej, wzmocnienia ich funkcji regionotwórczej Wsparcie rozwoju centrów informacji kulturalnej i miejsc promocji kultury (festiwale wraz ze służącą im infrastrukturą, wystawy, wydawnictwa, itp.)	Wykorzystanie potencjału dziedzictwa kulturowego, kulinarnego i historycznego w rozwoju gospodarczym Stworzenie systemu promocji gospodarczej i turystycznej gminy	wysoki stopień zgodności
OŚ PRIORYTETOWA 7 INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA					

7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych	7.2. Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi	Poprawa dostępności i wewnętrznej spójności oraz przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych w województwie warmińsko-mazurskim	Budowa, przebudowa ważnych dla województwa połączeń drogowych wiążących regionalny system transportowy z siecią dróg krajowych i z siecią TEN-T, poprawiających dostęp do lotniska regionalnego i cenrtów logistycznych (drogi wojewódzkie) Budowa, przebudowa dróg dojazdowych (w tym rowerowych) do miast powiatowych na obszarach o słabym dostępie do usług publicznych – preferowane będą projekty wynikające z kompleksowych programów, strategii transportowych, obejmujących swoim zasięgiem co najmniej powiat (przede wszystkim drogi lokalne) Budowa, przebudowa dróg w obszarach funkcjonalnych Olsztyna („Mobilny MOF"), Elbląga i Ełku	Budowa i modernizacja infrastruktury komunikacyjnej Poprawa wewnętrznych i zewnętrznych powiązań sieciowych na terenie gminy	-
	7.3. Rozwój przyjaznych środowisku (w tym o obniżonej emisji hałasu) i niskoemisyjnych systemów transportu, w tym śródlądowych dróg wodnych i transportu morskiego, portów i połączeń multimodalnych oraz infrastruktury portów lotniczych w celu promowania zrównoważonej mobilności regionalnej i lokalnej	Funkcjonalny system żeglugi na śródlądowych drogach wodnych województwa	Inwestycje w infrastrukturę śródlądowych dróg wodnych i infrastrukturę portową Wdrażanie rozwiązań i technik zarządzania, monitorowania ruchu na śródlądowych drogach wodnych (w tym małych portów)	brak powiązań	-
	7.4. Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowanie działań służących zmniejszeniu hałasu	Stworzenie realnej i konkurencyjnej alternatywy wobec ruchu kołowego i poprawa standardów regionalnych przewozów pasażerskich	Budowa, modernizacja, rehabilitacja/rewitalizacja regionalnej sieci kolejowej i infrastruktury dworcowej poza siecią TEN-T Zakup i modernizacja taboru kolejowego dla połączeń wojewódzkich	brak powiązań	-
OŚ PRIORYTETOWA 8 OBSZARY WYMAGAJĄCE REWITALIZACJ					

9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem	9.2. Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich	Poprawa jakości obszarów problemowych dla włączenia społeczności je zamieszkujących.	Zintegrowane przedsięwzięcia dotyczące wszystkich aspektów rewitalizacji danego obszaru obejmujące m.in.: - wspieranie nadawania i przywracania funkcji społecznych (w tym kulturalnych, edukacyjnych rekreacyjnych), gospodarczych zdegradowanym obszarom miejskim; − rewaloryzację/modernizację/adaptację istniejącej zabudowy, wyjątkowo w uzasadnionych wypadkach odtwarzanie historycznej zabudowy; − zagospodarowanie/rozwój przestrzeni publicznych – przedsięwzięcia ukierunkowane na podniesienie atrakcyjności społecznej oraz nadawanie walorów funkcjonalnych i estetycznych tym przestrzeniom z uwzględnieniem ich regionalnej tożsamości.	Wykorzystanie potencjału dziedzictwa kulturowego, kulinarnego i historycznego w rozwoju gospodarczym Poprawa wewnętrznych i zewnętrznych powiązań sieciowych na terenie gminy	wysoki stopień zgodności
OŚ PRIORYTETOWA 9 DOSTĘP DO WYSOKIEJ JAKOŚCI USŁUG PUBLICZNYCH					
9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem	9.1. Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych	Podniesienie jakości i skuteczności usług zdrowotnych i socjalnych	W obszarze usług zdrowotnych: − usuwanie niedoborów poprzez wsparcie elementów ambulatoryjnej opieki specjalistycznej oraz poprawę dostępności do bazy szpitalnej; − inwestycje w infrastrukturę zdrowotną dedykowaną opiece nad osobami starszymi; − zakupy nowoczesnej aparatury leczniczej i specjalistycznego sprzętu medycznego dla ośrodków świadczących specjalistyczne usługi zdrowotne w obrębie zidentyfikowanych obszarów deficytowych. W obszarze usług socjalnych: − inwestycje w infrastrukturę na rzecz integracji społecznej (z wyłączeniem budowy nowych obiektów), przede wszystkim klubów integracji społecznej, centrów integracji społecznej i zakładów aktywności zawodowej, służących przygotowaniu do wejścia na rynek pracy; − inwestycje w infrastrukturę (z wyłączeniem budowy nowych obiektów) podmiotów świadczących usługi z zakresu aktywizacji dzieci i młodzieży ze środowisk najuboższych zagrożonych dziedziczeniem ubóstwa (np. centra aktywności lokalnej, świetlice środowiskowe, młodzieżowe kluby integracji społecznej), sprzyjających zmianom zachowań społecznych; − inwestycje w infrastrukturę socjalną (z wyłączeniem budowy nowych obiektów), służącą świadczeniu usług opiekuńczo/rehabilitacyjnych osobom zależnym tj. starszym, niepełnosprawnym, chorym psychicznie.	Zwiększenie dostępności usług zdrowotnych, w tym rehabilitacyjnych Wspieranie rodziny w środowisku lokalnym Aktywizacja społeczno-gospodarcza osób zależnych poprzez rozwój usług i infrastruktury społecznej	wysoki stopień zgodności

10. Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie	10.4 inwestycje w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej	Podniesienie jakości i dostępności oferty edukacyjnej i szkoleniowej poprzez rozwój niezbędnej infrastruktury.	Inwestycje w infrastrukturę przedszkolną – wyłącznie w uzasadnionych przypadkach, dla wyrównania dostępu do ww. usług (w tym uwzględniając komplementarność wsparcia EFS, przy czym budowa nowych obiektów jedynie przy udokumentowanym braku możliwości wykorzystania/adaptacji istniejących budynków) Tworzenie infrastruktury popularyzującej naukę i innowacje Inwestycje w szkolnictwo zawodowe – zgodnie z krajowymi priorytetami polityki szkolnictwa zawodowego, w oparciu o zdiagnozowane potrzeby regionalnego rynku pracy i inteligentnych specjalizacji Inwestycje w infrastrukturę szkolnictwa wyższego zawodowego dla potrzeb regionalnych inteligentnych specjalizacji pod warunkiem uzyskania pozytywnej opinii MNiSzW Inwestycje w infrastrukturę dydaktyczną szkół wyższych wyłącznie w obrębie inteligentnych specjalizacji gospodarczych województwa Komplementarne i zintegrowane inwestycje w infrastrukturę służącą do szkoleń zawodowych i uczenia się przez całe życie według jasno określonych potrzeb (w przypadku uczenia się przez całe życie, przede wszystkim przystosowanie istniejących placówek)	Wykształcone i nowoczesne społeczeństwo	wysoki stopień zgodności
OŚ PRIORYTETOWA 10 REGIONALNY RYNEK PRACY					
8. Wspieranie zatrudnienia mobiloności pracowników	8.5. Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników	Poprawa dostępu do zatrudnienia osobom pozostającym bez pracy	Pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy Działania na rzecz zdobywania lub/i podnoszenia kwalifikacji zawodowych oraz ich lepszego dopasowania do potrzeb rynku pracy Pomoc w zdobyciu doświadczenia zawodowego Wspieranie mobilności zawodowej Działania związane z bezpośrednim świadczeniem usług dla bezrobotnych, poszukujących pracy i pracodawców Reorientacja zawodowa rolników i rybaków Wsparcie formy zatrudnienia wspomaganego Inne działania określone w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy	Aktywizacja społeczno-gospodarcza osób zależnych poprzez rozwój usług i infrastruktury społecznej	wysoki stopień zgodności
	8.7.Praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	Stworzenie warunków do powstawania nowych firm	Wsparcie finansowe osób planujących rozpoczęcie działalności gospodarczej Wsparcie doradczo-szkoleniowe dla osób planujących rozpoczęcie działalności gospodarczej oraz w początkowym okresie jej prowadzenia przez wyspecjalizowane instytucje oraz zgodnie wypracowanymi i obowiązującymi standardami świadczenia usług	Rozwój gminy poprzez inwestycje w infrastrukturę uzdrowiskową Rozwój turystyki wiejskiej i usług aktywnej rekreacji	wysoki stopień zgodności

			Rozwój nowoczesnego i ekologicznego rolnictwa oraz pozarolniczych form działalności gospodarczej Wykorzystanie potencjału dziedzictwa kulturowego, kulinarnego i historycznego w rozwoju gospodarczym	
8.8. Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę	Ułatwienie wejścia lub powrotu na rynek pracy	Wspieranie usług opieki nad dziećmi do 3 roku życia Wdrożenie elastycznych form zatrudnienia, w tym: work sharing, telepraca, elastyczne godziny pracy, wypożyczanie pracowników Wspieranie aktywizacji zawodowej osób wchodzących bądź powracających na rynek pracy po urlopach macierzyńskich, rodzicielskich oraz wychowawczych	Wspieranie rodziny w środowisku lokalnym Aktywizacja społeczno-gospodarcza osób zależnych poprzez rozwój usług i infrastruktury społecznej Wykształcone i nowoczesne społeczeństwo Wysoka aktywność społeczności lokalnej	wysoki stopień zgodności
8.9. Przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian	Wzmocnienie kompetencji pracowników i pracodawców	Usługi rozwojowe dla przedsiębiorstw MŚP i ich pracowników świadczone w oparciu o podejście popytowe Wsparcie usług adresowanych do przedsiębiorstw z sektora MŚP przechodzących procesy restrukturyzacyjne i modernizacyjne oraz ich pracowników ukierunkowane na dostosowanie się do zmian gospodarczych Wsparcie outplacementowe (tj. wsparcie osób objętych restrukturyzacją lub reorganizacją, bądź zwolnionych z pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy w okresie nie dłuższym niż 6 miesięcy przed dniem przystąpienia do projektu)	nowoczesne społeczeństwo	wysoki stopień zgodności

	8.10. Aktywne i zdrowe starzenie się	Zmniejszenie poziomu dezaktywacji zawodowej ze względu na chorobę lub niepełnosprawność	Opracowanie i wdrożenie programów przekwalifikowania pracowników długotrwale pracujących w warunkach negatywnie wpływających na zdrowie, przygotowujące do kontynuowania pracy na innych stanowiskach o mniejszym obciążeniu dla zdrowia Opracowanie i wdrożenie programów rehabilitacji leczniczej ułatwiających powroty do pracy oraz umożliwiających wydłużenie aktywności zawodowej Opracowanie i wdrożenie programów ukierunkowanych na eliminowanie zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy Opracowanie i wdrożenie programów zdrowotnych dla osób zagrożonych przerwaniem aktywności zawodowej ze względów zdrowotnych, w zakresie wykraczającym poza finansowanie w ramach systemu powszechnych świadczeń zdrowotnych Realizacja populacyjnych programów profilaktycznych w kierunku wczesnego wykrywania nowotworów: jelita grubego, piersi i szyjki macicy, a także nowotworu złośliwego oskrzeli i płuc Opracowanie i wdrażanie projektów profilaktycznych dotyczących chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu, tj. chorób układu krążenia, zakaźnych chorób odkleszczowych (borelioza, kleszczowe zapalenie mózgu), chorób i zaburzeń psychicznych, chorób układu oddechowego oraz nowotworu gruczołu krokowego	Aktywizacja społeczno-gospodarcza osób zależnych poprzez rozwój usług i infrastruktury społecznej Zwiększenie dostępności usług zdrowotnych, w tym rehabilitacyjnych	wysoki stopień zgodności
OŚ PRIORYTETOWA 11 WŁĄCZENIE SPOŁECZNE					
9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem	9.4. Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie	Zwiększenie aktywności społeczno - zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społeczny	Aktywizacja osób wykluczonych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym społeczna, zawodowa, edukacyjna, zdrowotna i kulturalna Usługi skierowane do osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym przez podmioty integracji społecznej tj. centra integracji społecznej Kluby integracji społecznej, zakłady aktywności zawodowej oraz podmioty działające na rzecz aktywizacji społeczno-zawodowej (których podstawowym zadaniem nie jest działalność gospodarcza), z wyjątkiem warsztatów terapii zajęciowej „Społeczny MOF”	Wspieranie rodziny w środowisku lokalnym Aktywizacja społeczno-gospodarcza osób zależnych poprzez rozwój usług i infrastruktury społecznej Wysoka aktywność społeczności lokalnej	wysoki stopień zgodności

	9.7. Ułatwienie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym	Poprawa dostępu do usług społecznych lub zdrowotnych	Opracowanie i wdrożenie programów wczesnego wykrywania (wraz z sanacją) wad rozwojowych i rehabilitacji dzieci (obejmujące np. gimnastykę korekcyjną, usługi logopedyczne) Opracowywanie i wdrożenie programów zapobiegania rozwojowi próchnicy, profilaktyka raka szyjki macicy (np. szczepienia dziewcząt w wieku ok. 11/14 lat) Świadczenie usług, m.in.: wsparcia pieczy zastępczej, specjalistycznego poradnictwa rodzinnego asystenta rodziny, opieki nad osobami zależnymi, skierowanych do osób w rodzinach zagrożonych wykluczeniem społecznym Lokalne działania integracyjne społeczności, sprzyjające włączeniu społecznemu (np. wspólne działanie na rzecz poprawy przestrzeni publicznej z wykorzystaniem nabytych podczas aktywizacji zawodowej kompetencji) Wsparcie usług poradnictwa prawnego i obywatelskiego „Zdrowy i aktywny MOF”	Zwiększenie dostępności usług zdrowotnych, w tym rehabilitacyjnych Aktywizacja społeczno-gospodarcza osób zależnych poprzez rozwój usług i infrastruktury społecznej	wysoki stopień zgodności
	9.8. Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwia dostępu do zatrudnienia	Poprawa dostępu do zatrudnienia osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym poprzez rozwó ekonomii społecznej	Świadczenie usług osobom wykluczonym lub zagrożonym wykluczeniem społecznym, służących zakładaniu przedsiębiorstw społecznych Dotacje i wsparcie pomostowe na zakładanie przedsiębiorstw społecznych, prowadzące do zatrudnienia Dotacje i wsparcie pomostowe na tworzenie miejsc pracy w funkcjonujących przedsiębiorstwach społecznych Budowanie współpracy lokalnych i regionalnych podmiotów na rzecz rozwoju ekonomii społecznej	Aktywizacja społeczno-gospodarcza osób zależnych poprzez rozwój usług i infrastruktury społecznej	wysoki stopień zgodności

Źródło: opracowanie własne na podstawie RPO WWM na lata 2014-2020

IX ZARZĄDZANIE STRATEGIĄ I JEJ WDRAŻANIE

W celu osiągnięcia zakładanych efektów władze Gminy Górowo Iławeckie oraz wszystkie osoby uczestniczące w procesie tworzenia Strategii Rozwoju Gminy powinny:

- ✓ aktywnie uczestniczyć w realizacji poszczególnych celów strategicznych,
- ✓ monitorować stan wdrażania założeń Strategii,
- ✓ zgłaszać pomysły, uwagi i propozycje zmian,
- ✓ wyszukiwać nowatorskich rozwiązań w otoczeniu,
- ✓ wykorzystywać pojawiające się szanse na rozwój gminy,
- ✓ identyfikować oraz ograniczać zagrożenia i przeszkody, które mogłyby opóźnić rozwój gminy,
- ✓ pobudzać prorozwojowe inicjatywy społeczne, gospodarcze, kulturalne,
- ✓ aktywnie uczestniczyć w pozyskiwaniu środków finansowych na realizację założeń Strategii ze źródeł budżetowych, pozabudżetowych krajowych i zagranicznych, w tym z Unii Europejskiej.

Efekty Strategii Rozwoju Gminy Górowo Iławeckie w dużym stopniu uzależnione są stopnia zaangażowania w jej realizację władz Gminy, instytucji, podmiotów gospodarczych, grup społecznych oraz wszystkich mieszkańców, którzy rozumieją potrzebę nieustannego rozwoju społeczno-gospodarczego gminy, a także troszczą się o jej zrównoważony rozwój oraz konkurencyjną pozycję w powiecie, regionie oraz Polsce.

System wdrażania Strategii Rozwoju Gminy Górowo Iławeckie jest realizowany w oparciu o system wdrażania pomocy strukturalnej Unii Europejskiej. Gmina, korzystając ze środków finansowych funduszy strukturalnych UE, zobowiązana jest przestrzegać zasad i procedur wspólnotowych, które zostały określone w *Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006*.

Na podstawie oczekiwań i wytycznych Unii Europejskiej określających główne cele polityki spójności oraz uwzględniając uwarunkowania społeczno-gospodarcze Polski opracowano Umowę Partnerstwa (UP). Jest to dokument określający strategię interwencji

funduszy europejskich w ramach trzech polityk unijnych: polityki spójności, wspólnej polityki rolnej (WPR) i wspólnej polityki rybołówstwa (WPRyb) w Polsce w latach 2014-2020. Fundusze europejskie na lata 2014-2020 Polska traktuje jako główne, choć nie jedyne źródło finansowania inwestycji zapewniających dynamiczny, trwały i zrównoważony rozwój. Logika programowania opiera się więc na powiązaniu oczekiwań europejskich odnośnie koncentracji na celach Strategii na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającemu włączeniu społecznemu - Europa 2020 z celami krajowymi wskazanymi w Strategii Rozwoju Kraju 2020 – Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo (SRK 2020), przyjętej przez Radę Ministrów w dniu 25 września 2012 r. oraz zoperacjonalizowanymi w strategiach zintegrowanych. Każe to patrzeć na rozwój Polski szerzej niż tylko w kontekście wykorzystywania funduszy unijnych.

Fundusze europejskie będą realizowały, w różnym stopniu i zakresie, wszystkie trzy cele przyjętej przez rząd polski w Strategii Rozwoju Kraju 2020, tj. przyczyniały się do zwiększenia konkurencyjności, zwiększenia spójności społecznej i terytorialnej oraz poprawy efektywności administracji. Cele Umowy Partnerstwa są więc tożsame z celami SRK 2020, jednocześnie zachowując synergię ze Strategią Europa 2020. Środki funduszy europejskich koncentrować się będą na dziedzinach istotnych dla rozwoju kraju, wskazanych w Zaleceniach Rady UE z lipca 2013 roku oraz w KPR.

Umowa Partnerstwa zakłada znaczne zwiększenie środków, które będą zarządzane przez województwa. Oznacza to większą niż dotychczas odpowiedzialność za realizację celów UP i wymusza to wypracowanie mechanizmów zapewniających odpowiednią koordynację interwencji. UP prezentuje zarys sytemu koordynacji, a także przedstawia ogólne założenia podziału interwencji pomiędzy poziom krajowy i regionalny, oparty przede wszystkim na zasadzie subsydiarności. Zapewnieniu koordynacji pomiędzy funduszami polityki spójności na poziomie regionalnym służy (umożliwiona po raz pierwszy w okresie programowania 2014-2020) realizacja przez samorządy województw programów dwufunduszowych (Europejski Fundusz Społeczny – EFS i Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego - EFRR). Instrumentem zapewniającym komplementarność interwencji realizowanych przez rząd i samorząd terytorialny będzie kontrakt terytorialny (KT).

Poszczególne projekty zostaną wdrożone w oparciu o zasady wydatkowania środków zgodnie ze źródłem ich pochodzenia. Podmiot korzystający z wielu różnych źródeł finansowania będzie musiał spełnić wszelkie stosowane wymagania formalne ich pozyskania. Dotyczy to głównie odrębnych zasad wykorzystania środków pochodzących zarówno ze źródeł krajowych (samorządowych, z budżetu państwa itp.), jak i źródeł unijnych.

Instytucją odpowiedzialną za wdrożenie Strategii Rozwoju Gminy Górowo Iławeckie będzie Urząd Gminy w Górowie Iławeckim, którym kieruje Wójt przy pomocy Zastępcy, Sekretarza oraz Skarbnika. Jako instytucja wdrażająca Urząd Gminy będzie odpowiedzialny za:

- sporządzanie i składanie wniosków aplikacyjnych do instytucji wdrażających poszczególne programy operacyjne,
- inicjowanie, przyjmowanie i składanie wniosków aplikacyjnych od instytucji podległych – formalne kontrolowanie składania wniosków, ich zgodności ze stosowanymi procedurami oraz zapisami Planu,
- monitorowania wdrażania poszczególnych projektów,
- monitorowanie postępu praz w zakresie wdrażania bieżących zadań,
- informowanie o współfinansowaniu przez Unię Europejską poszczególnych projektów oraz ich promowanie,
- ocenę efektów realizacji Strategii Rozwoju,
- opiniowanie i rekomendowanie uzupełnienia Strategii Rozwoju, propozycji jego zmian oraz kolejności wyboru projektów w ramach poszczególnych priorytetów,
- pozyskiwanie ewentualnych partnerów do realizacji poszczególnych projektów.

Zostanie powołany zespół pracowników odpowiedzialny za bezpośrednią realizację poszczególnych zadań. Zespół ten pełnić będzie funkcję Instytucji Zarządzającej Strategią Rozwoju Gminy Górowo Iławeckie, a odpowiedzialny będzie za:

- ustalenie szczegółowych zasad i kryteriów realizacji Strategii,
- zbieranie danych statystycznych, w tym finansowych, na temat postępów wdrażania oraz przebiegu realizacji projektów w ramach Strategii
- zapewnienie zgodności realizacji Strategii z poszczególnymi dokumentami programowymi wyższego rzędu oraz przestrzegania zasad zawierania kontraktów publicznych,
- zapewnienie przygotowania i wdrożenie planu działań w zakresie informacji i promocji Strategii,
- przygotowanie rocznych raportów na temat wdrażania Strategii, zbieranie informacji do rocznego raportu o nieprawidłowościach,
- dokonanie oceny ex-post po zakończeniu realizacji Strategii,
- dokonywanie wszelkich czynności niezbędnych do prawidłowej realizacji założeń Strategii Rozwoju Gminy Górowo Iławeckie.

Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej Strategii Rozwoju Gminy

a. system monitorowania Strategii Rozwoju Gminy

Monitorowanie to proces stałego i systematycznego gromadzenia informacji, raportowania oraz interpretowania danych. Proces ten niezbędny jest do sporządzania oceny stopnia zgodności i poziomu realizacji zadań zawartych w Strategii w kontekście zapisów strategii rozwoju gminy, powiatu, zawartymi w niej programami operacyjnymi i poszczególnymi zadaniami i projektami.

Zapewnienie efektywnej realizacji Strategii Rozwoju Gminy Górowo Iławeckie wymaga systemu stałego monitorowania oraz okresowej kontroli realizacji zaplanowanych zadań. System ten powinien uwzględniać zarówno rzeczowy, jak i finansowy aspekt poszczególnych zadań inwestycyjnych objętych Strategią.

W celu efektywnego i właściwego sposobu wdrażania Strategii Rozwoju Gminy Górowo Iławeckie niezbędna jest koordynacja działań na poziomie gminy. Kluczowe znaczenie w monitorowaniu i stymulowaniu realizacji Planu posiada Wójt Gminy Górowo Iławeckie oraz Rada Gminy.

Główną rolą wskazanych organów będzie monitorowanie przebiegu realizacji zadań zawartych w Strategii oraz interweniowanie w przypadku stwierdzenia opóźnień, znacznych odchyleń lub nieuzasadnionej rezygnacji z realizacji zadania. W celu wydania właściwej oceny realizacji Strategii organy odpowiedzialne za monitorowanie realizacji Strategii mogą korzystać z opinii niezależnych ekspertów oraz instytucji zewnętrznych.

Monitorowanie realizacji Strategii Rozwoju Gminy powinno znaleźć odzwierciedlenie w corocznych sprawozdaniach, informujących o stopniu realizacji założeń Strategii po każdym roku, począwszy od jego zatwierdzenia przez Radę Miasta, przedstawiane na jednej z sesji Rady Gminy w pierwszym półroczu roku kolejnego.

Organy odpowiedzialne za monitorowanie Strategii będą się spotykać nie rzadziej niż raz na pół roku. Częstotliwość spotkań może być zmniejszona lub zwiększona w zależności od rzeczywistych potrzeb wynikających z realizacji zadań objętych Strategią Rozwoju Gminy Górowo Iławeckie.

b. sposób oceny Strategii Rozwoju Gminy

Skuteczność i efektywność Strategii Rozwoju Gminy Górowo Iławeckie podlegać będzie bieżącej ocenie. Sprawowana ona będzie przez Wójta Gminy oraz Radę Gminy przy pomocy zawartych w Strategii wskaźników monitorowania jego realizacji.

Ocena Strategii obejmować będzie zarówno monitoring bieżący, jak i ocenę ex-post, która będzie stanowić podstawę do określenia, czy planowane zamierzenia są zgodne z przyjętymi celami i założeniami, a także analiza wprowadzonych ewentualnie działań korygujących.

c. sposobów inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi

Działania, które będą podejmowane w ramach Strategii Rozwoju Gminy, uwzględniają specyficzne potrzeby różnych grup docelowych odbiorców założeń dokumentu. Grupami docelowymi oraz beneficjentami pomocy będą:

- jednostka samorządu terytorialnego szczebla gminnego,
- jednostki organizacyjne samorządu terytorialnego bądź jednostki realizujące zadania samorządu gminnego,
- podmioty gospodarcze,
- organizacje zrzeszające przedsiębiorców,
- organizacje pozarządowe,
- inne organizacje społeczne.

Wśród instrumentów inicjowania wspólnych przedsięwzięć partnera publicznego i prywatnego jest upublicznienie formy i sposobu składania wniosku aplikacyjnego, który może być zgłoszony zarówno przez podmiot publiczny, jak inwestora prywatnego i organizację pozarządową, o ile widzą oni konieczność lub potrzebę udziału samorządu w planowaniu i realizacji przedsięwzięcia. W celu inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi niezbędne jest określenie strategii informacyjnej, której zadaniem będzie:

- zapewnienie powszechnego dostępu do informacji o możliwościach uzyskania wsparcia w ramach funduszy strukturalnych dla wszystkich grup docelowych na terenie Gminy Górowo Iławeckie,
- zapewnienie czytelnej informacji o kryteriach oceny i wyboru projektów oraz obowiązujących w tym zakresie procedurach,
- zapewnienie bieżącego informowania opinii publicznej o zakresie i wymiarze pomocy wspólnotowej dla poszczególnych projektów i rezultatach działań na poziomie gminy,
- zapewnienie współpracy z instytucjami zaangażowanymi w monitorowanie i realizowanie Strategii Rozwoju Gminy w zakresie działań informacyjnych i promocyjnych poprzez wymianę informacji i wspólne przedsięwzięcia,
- inicjowanie dodatkowych działań promocyjnych o zasięgu lokalnym,
- wykorzystanie nowoczesnych technologii, takich jak Internet, poczta elektroniczna, elektroniczna archiwizacja dokumentów, w celu usprawnienia komunikacji pomiędzy podmiotami uczestniczącymi w realizacji Strategii Rozwoju Gminy.

d. działania informacyjne i promocja Strategii Rozwoju Gminy.

Wykorzystanie pomocy w ramach funduszy strukturalnych płynących z Unii Europejskiej uzależnione jest od poziomu świadomości w zakresie istnienia oraz możliwości pozyskania środków dla jednostek samorządu terytorialnego. Istnieje zatem realna potrzeba stałego informowania i promowania Strategii Rozwoju Gminy.

Treść Strategii Rozwoju Gminy Górowa Iławeckiego będzie dostępna dla każdej zainteresowanej osobie, co przyczyni się do jego promocji. Plan ten zostanie udostępniony w Urzędzie Gminy Górowo Iławeckie w wersji papierowej oraz na stronie internetowej Urzędu Gminy http://wrota.warmia.mazury.pl/gorowo_ilaweckie_gmina_wiejska/ oraz w Biuletynie Informacji Publicznej http://gorowoil-ug.bip-wm.pl/public/.

Realizacji polityki informacyjnej i promocyjnej Strategii służyć też będą następujące instrumenty i narzędzia:

- konferencje, seminaria, wykłady, warsztaty, prezentujące – systematyzujące wiedzę oraz propagujące informacje o możliwościach wykorzystania środków unijnych i rezultatach wsparcia Unii Europejskiej,
- wizytacje projektów i ich ekspozycje –stanowią skuteczne metody prezentacji osiągnięć w zakresie inicjatyw z wykorzystaniem środków Unii Europejskiej,
- informowanie o projektach oraz ich promocja przez beneficjentów należy zadbać o przekazanie odpowiedniej wiedzy beneficjentom z terenu Gminy, którzy będą odpowiedzialni za spełnienie wymogów w tym zakresie,
- serwisy internetowe – są szybkim i ogólnodostępnym źródłem informacji dla potencjalnych beneficjentów i instytucji o aktualnym możliwościach skorzystania z pakietu pomocowego, zaś dla opinii publicznej stanowią kompleksowe źródło informacji o realizacji i osiągnięciach Strategii Rozwoju Gminy i wsparciu ze strony UE dla Gminy Górowo Iławeckie,
- publikacje, broszury informacyjne, ulotki, reklamy, plakaty, materiały audiowizualne – poprzez atrakcyjną i przystępną formę pozwalają przybliżyć wiedzę na temat dostępnej pomocy Unii Europejskiej, możliwości uzyskania tej pomocy, roli gminnych instytucji w zarządzaniu pomocą oraz roli UE w tym procesie,
- współpraca z mediami – działania wykorzystujące współpracę z prasą, radiem, telewizją o zasięgu lokalnym i regionalnym będą kluczowym elementem przy realizacji Strategii Rozwoju Gminy, w szczególności w odniesieniu do opinii publicznej. Działania podejmowane za pośrednictwem mediów będą miały formę artykułów i relacji prasowych, audycji radiowych i telewizyjnych, reklam i ogłoszeń. Wszelka informacja

o zasadach i procedurach związanych z wykorzystaniem funduszy strukturalnych będzie przekazana w zwięzły i przystępny sposób.

X MONITORING REALIZACJI STRATEGII – PROPONOWANE WSKAŹNIKI

Na potrzeby realizacji niniejszej Strategii opracowano szereg wskaźników odzwierciedlających założone do realizacji cele. Wskaźnikami tymi są:

1) Liczba działających przedsiębiorstw
2) Liczba wspartych przedsiębiorstw
3) Wartość inwestycji zrealizowanych przez przedsiębiorstwa
4) Liczba godzin doradztwa uzyskana przez przedsiębiorstwo
5) Liczba wybudowanych/zmodernizowanych elementów infrastruktury technicznej
6) Liczba budynków poddanych termomodernizacji
7) Liczba budynków użyteczności publicznej z wymienionymi nośnikami energii
8) Liczba utworzonych nowych miejsc pracy
9) Powierzchnia dostępnych terenów inwestycyjnych
10) Liczba nowych ofert programowych w zakresie sportu, rekreacji i turystyki
11) Liczba nowych przedsiębiorstw zarejestrowanych w ewidencji działalności gospodarczej
12) Liczba wspartych przedsiębiorstw w strefie przemysłowej
13) Liczba osób, które podjęły pracę
14) Liczba osób zatrudnionych w przedsiębiorstwach działających w strefie przemysłowej
15) Liczba osób korzystających z doradztwa rodzinnego
16) Liczba osób korzystających ze wsparcia w związku z podejmowaniem działalności gospodarczej
17) Liczba przeprowadzonych szkoleń z zakresu przedsiębiorczości
18) Liczba zorganizowanych akcji, badań profilaktycznych
19) Liczba gabinetów specjalistycznych uruchomionych na terenie gminy
20) Liczba gabinetów rehabilitacyjnych na terenie gminy
21) Liczba osób korzystających z usług lekarzy specjalistów
22) Odsetek dzieci i młodzieży z wadami postawy
23) Liczba osób uzależnionych
24) Liczba akcji profilaktycznych przeprowadzonych dla mieszkańców
25) Liczba przypadków zachorowań, w tym na choroby cywilizacyjne
26) Liczba wypadków i kolizji, zdarzeń drogowych
27) Długość wybudowanych chodników dla pieszych i utwardzonych poboczy

28) Długość wybudowanych ścieżek rowerowych
29) Liczba wybudowanych zatok autobusowych
30) Długość oświetlonych ciągów komunikacyjnych
31) Liczba jednostek OSP wyposażonych w nowoczesny sprzęt ratunkowy
32) Liczba wdrożonych informatycznych systemów alarmowania i powiadamiania o zagrożeniach
33) Liczba osób objętych systemem alarmowania i powiadamiania o zagrożeniach
34) Liczba wybudowanych obiektów przystosowanych dla osób niepełnosprawnych
35) Liczba zmodernizowanych obiektów przystosowanych dla niepełnosprawnych
36) Liczba obiektów użyteczności publicznej dostosowana dla osób z ograniczoną sprawnością ruchową
37) Liczba osób korzystających z opieki dziennej
38) Liczba osób korzystających z opieki całodobowej
39) Powierzchnia nowych obiektów opieki nad osobami w podeszłym wieku i niepełnosprawnymi
40) Liczba obiektów wyposażonych w sprzęt sportowy/dydaktyczny/społeczno-edukacyjny
41) Liczba dzieci w żłobkach/przedszkolach korzystających z wybudowanej/zmodernizowanej infrastruktury
42) Liczba uczniów w szkołach korzystających z wybudowanej/zmodernizowanej infrastruktury edukacyjnej i sportowej
43) Liczba wybudowanych/zmodernizowanych obiektów sportowych
44) Powierzchnia wybudowanych/zmodernizowanych obiektów sportowych
45) Liczba zakupionego sprzętu na potrzeby obiektów sportowych/ dydaktycznych/społeczno-edukacyjnych
46) Powierzchnia obiektów wyposażonych w sprzęt sportowy/dydaktyczny/społeczno-edukacyjnych
47) Liczba użytkowników obiektów sportowo-rekreacyjnych
48) Liczba uczestników masowych imprez sportowo-rekreacyjnych
49) Liczba wybudowanych obiektów infrastruktury kulturalnej/sportowo-rekreacyjnej
50) Liczba ofert, imprez sportowo-rekreacyjnych/kulturalnych
51) Powierzchnia wybudowanych obiektów infrastruktury kulturalnej/sportowo-rekreacyjnej
52) Liczba/Powierzchnia obiektów zabytkowych poddanych procesom: konserwacji, renowacji
53) Liczba odrestaurowanych obiektów dziedzictwa kulturowego

54) Liczba zorganizowanych imprez/wydarzeń kulturalnych w obiektach zabytkowych/kulturowych
55) Liczba osób korzystających ze zorganizowanych imprez/wydarzeń kulturalnych
56) Liczba prywatnych i publicznych łączy Internetowych
57) Liczba osób z możliwością dostępu do Internetu szerokopasmowego
58) Długość wybudowanych dróg na terenie gminy
59) Długość przebudowanych dróg na terenie gminy
60) Liczba projektów z zakresu rozbudowy infrastruktury drogowej
61) Liczba połączeń komunikacji publicznej pomiędzy poszczególnymi miejscowościami gminy
62) Liczba zrealizowanych projektów przez organizacje pozarządowe
63) Powierzchnia zagospodarowanych terenów zielonych
64) Liczba wybudowanych obiektów małej architektury
65) Liczba projektów zagospodarowania przestrzeni publicznych

XI HARMONOGRAM REALIZACJI STRATEGII

Lp.	Zadanie	Termin	Odpowiedzialny za realizację
1.	Opracowanie „Strategii Rozwoju Gminy Górowo Iławeckie na lata 2014-2021"	06.2014–08.2014	podmiot zewnętrzny
2.	Przyjęcie „Strategii Rozwoju Gminy Górowo Iławeckie na lata 2014-2021"	08.2014	Rada Gminy Górowo Iławeckie
3.	Powołanie Komitetu Monitorującego przebieg realizacji „Strategii Rozwoju Gminy Górowo Iławeckie na lata 2014-2021"	09.2014	Wójt Gminy Górowo Iławeckie
4.	Realizacja zadań objętych Strategią	2014-2021	Wójt Gminy Górowo Iławeckie
5.	Dokonywanie corocznych ocen skuteczności realizacji Strategii	Grudzień 2014 – 2021	Komitet Monitorujący
6.	Dokonywanie okresowych analiz i uaktualnienie Strategii.	Grudzień co dwa lata	Wójt Gminy Górowo Iławeckie Komitet Monitorujący
7.	Aktualizacja Strategii inwestycyjnego	co roku	Wójt Gminy Górowo Iławeckie
8.	Opracowanie końcowego raportu	IV kwartał 20210	podmiot

	oceniającego realizację Strategii ze względu na osiągnięte cele i zrealizowane zadania. Porównanie wielkości nakładów na realizację Strategii z uzyskanymi efektami.		zewnętrzny/Komitet Monitorujący
9.	Przyjęcie raportu z realizacji Strategii i określenie warunków wyjściowych do opracowania Strategii Rozwoju Gminy Górowo Iławeckie na lata następne	Grudzień 2021 r.	Rada Gminy Górowo Iławeckie

XII FINANSOWANIE STRATEGII

Podstawowym źródłem finansowania części działań zaplanowanych w Strategii są środki pochodzące z budżetu Gminy Górowo Iławeckie.

Władze Gminy przewidują pozyskanie środków finansowych z następujących źródeł:

- ✓ z budżetu państwa,
- ✓ z programów pomocowych Unii Europejskiej,
- ✓ z instrumentów finansowych Unii Europejskiej,
- ✓ od inwestorów lokalnych, krajowych i zagranicznych,
- ✓ z wkładu prywatnego,
- ✓ z innych źródeł.

Strategia zakłada, iż na dochody budżetu składać się będą:

- ✓ dotacje na zadania zlecone i realizowane na podstawie zawartych porozumień
- ✓ subwencja ogólna (część oświatowa)
- ✓ dochody własne, do których zalicza się:

- podatki i opłaty lokalne,
- udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa,
- dochody z majątku gminy,
-odsetki od środków na rachunkach bankowych,
- pozostałe dochody.

Władze Gminy Górowo Iławeckie będą ubiegać się o dofinansowanie zadań z zakresu rynku pracy, turystyki, edukacji, kultury, ochrony środowiska, infrastruktury technicznej i społecznej, ponadto będą wspierać przedsiębiorców aplikujących o środki pomocowe na rozpoczęcie i rozwój działalności gospodarczej.

Gmina świadoma jest roli, jaką odegrają pozyskane fundusze w jej rozwój społeczno-gospodarczy. Dostrzega ogromną szansę na rozwój mieszkańców, sektora małych i średnich przedsiębiorstw oraz infrastruktury zarówno społecznej, jak i technicznej. Gmina liczy

również na pozyskanie inwestorów zewnętrznych, co z kolei jest szansą na jeszcze szybszy rozwój oraz zwiększenie dochodów gminy z tytułu podatków i opłat lokalnych.

Konsekwentna realizacja założeń Strategii, umiejętne wykorzystywanie lokalnych zasobów oraz wykorzystywanie wszystkich pojawiających się w otoczeniu szans na pozyskanie środków finansowych z funduszy krajowych i zagranicznych na realizację zaplanowanych zadań z pewnością przyśpieszy zarówno społeczny, jak i gospodarczy rozwój Gminy Górowo Iławeckie.

XIII PODSUMOWANIE

Strategia Rozwoju Gminy Górowo Iławeckie powstała z potrzeby utworzenia nowego dokumentu strategicznego będącego odpowiedzią na wymagania stawiane przez zapisy i uwarunkowania nowej perspektywy finansowej UE 2014-2020 oraz nowej sytuacji społeczno-gospodarczej na terenie gminy, powiatu, regionu Warmii i Mazur oraz Polski. Niniejszy dokument pozostaje w ścisłym powiązaniu z kluczowymi opracowaniami lokalnymi, regionalnymi oraz dokumentami na poziomie Wspólnoty. Dokument ten będzie ułatwiał władzom Gminy formułowanie zadań do realizacji zadań własnych oraz w ramach funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, które mają na celu przyśpieszenie restrukturyzacji oraz modernizację gospodarki. Strategia w pozytywny sposób wpłynie także na sposób postrzegania Gminy przez jej mieszkańców oraz potencjalnych inwestorów.